

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

JUDr. Markéta Písaříková

Náklady civilního soudního řízení

Costs of civil Proceedings

Disertační práce

Školitel autora disertační práce: prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. 11. 2016

Prohlašuji, že předloženou disertační práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

JUDr. Markéta Písaříková

V Praze dne

Děkuji profesorce JUDr. Aleně Winterové, CSc., za konzultační pomoc při přípravě této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem zaměstnancům Obvodních soudů pro Prahu 1 až 10, kteří mi byli nápomocni při sběru dat za účelem jejich použití při analýzách v této práci.

Abstract

Costs of civil proceedings

This dissertation thesis is aimed onto costs of civil proceedings, especially general costs of civil proceedings and special costs of civil proceedings. Regarding to the special costs of civil proceedings it deals with its remuneration (amount and extent). Existing Czech law was analyzed on given cases with comparison of law, economic analysis of law and theory of games and as the result the externalities were found and defined with the consequences the law lead to. The application of game theory on given problematics has shown its value for analysis of legal rules and as for future it is a way where the analytics can develop. The dissertation thesis has found a mathematical formula for calculation of summary remuneration of costs accompanied with lawsuits so that for the creditor it is more economical to sue the debts than to cede them to the debt collecting companies, and together with that the new law is proposed to prevent externalities that destruct the functioning of civil courts by flood of multiply-lawsuits and externalities, that's costs are borne by tax residents.

Keywords: cost of civil proceedings, costs of civil justice, remuneration of costs, law and economics, theory of games and analysis of law.

Obsah

1	Úvod	5
2	Pojem nákladů řízení	7
2.1	Náklady obecné	8
2.2	Náklady zvláštní	10
3	Druhy nákladů řízení	13
3.1	Hotové výdaje	13
3.2	Soudní poplatek	14
3.3	Ušlý výdělek	26
3.4	Náklady důkazů	26
3.5	Odměna notáře jako soudního komisaře	27
3.6	Odměna správce pozůstalosti	29
3.7	Odměna za zastupování, je-li zástupcem advokát, notář nebo patentový zástupce ...	29
3.8	Daň z přidané hodnoty	31
4	Placení a náhrada nákladů řízení	32
4.1	Obecná část	32
4.2	Zásady týkající se rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů	33
4.3	Zásady týkající se rozhodování o rozsahu povinnosti k náhradě nákladů	36
5	Náhrada nákladů řízení a rozhodování	42

5.1	Náhrada nákladů sporného řízení	42
5.2	Náhrada nákladů nesporného řízení	49
5.3	Náhrada soudního výkonu rozhodnutí	53
5.4	Náklady exekučního řízení	54
5.5	Náklady insolvenčního řízení	57
6	Náhrada nákladů řízení podle vybraných právních předpisů ES a EU	60
6.1	Evropské řízení o drobných nárocích	60
6.2	Řízení o evropském platebním rozkazu	60
6.3	Mediace v občanských a obchodních věcech	60
6.4	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. 2. 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích	61
7	Komparace vybraných právních řádů	64
7.1	Velká Británie (Anglie a Wales)	65
7.2	Spojené státy americké (soudnictví před finančním bankrotem)	70
7.3	Spolková republika Německo	74
8	Analýza vybraných příkladů	78
8.1	Ekonomická analýza práva	78
8.2	Teorie her	81
8.3	Vybrané studie: příklad první – WWW.POPLATKYZPET.CZ	86

8.4	Vybrané studie: příklad druhý – nezaplacené jízdné a pokuta za černou jízdu v MHD	94
8.5	Vybrané studie: příklad třetí – soudní poplatky	120
8.6	Vybrané studie: příklad čtvrtý – náklady exekuce	126
9	Návrhy de lege ferenda	138
9.1	Obecné náklady	138
9.2	Zvláštní náklady	142
10	Závěr	155
	Seznam použité literatury a pramenů	158
	Seznam zkratk	168
	Seznam tabulek a grafů	170
	Přílohy	173
	Resumé	187

1 Úvod

Téma disertační práce jsem si vybrala, jelikož otázka přiznávání a přiměřenosti nákladů řízení byla značně diskutovanou nejen v právních kruzích. Poté, co jsem si téma začala promýšlet, nacházela jsem další a další úrovně, které bylo potřeba zkoumat. Ukázalo se, že otázka nákladů řízení se netýká jen nákladů, které vynaloží účastník sporu, ale i těch, které za něj platí fyzické a právnické osoby prostřednictvím vybírání daní, když náklady vynakládá na zajištění soudnictví ani zdaleka nekryjí náklady vybírané např. formou soudních poplatků.

Poté, co jsem přečetla několik článků na toto téma a viděla několik soudních rozhodnutí, uvědomila jsem si, že všechny jsou velmi teoretické, ale ani jeden (jedno) z nich nevychází z praxe. Pokud se však teorie velmi odchýlí od realit, je pak vůbec ještě teorií? Není pak spíše fikcí a domněnkou? Otázka nákladů řízení je přitom otázkou, kterou lze velmi dobře analyzovat moderními metodami, například pomocí ekonomické analýzy. Jak jsem postupovala ve svých myšlenkových pochodech, začala jsem si uvědomovat, že civilní sporný proces není ničím jiným než sportovním zápasem *sui generis* a lze jej podřídít jako každý zápas nebo hru aplikované matematice, konkrétně teorii her.

Aplikovaná matematika, byť se tento termín zdá vzdálený běžným analyzačním metodám, je obor, který dokáže řešit mezinárodní konflikty i partnerské neshody. Seznámí-li se člověk s jednotlivými typy her a zasadí je do socioekonomických situací, začne vidět v mezilidských vztazích matematické vzorce chování.

Vyzkoušela jsem některé strategie ve své profesi soudce. Podařilo se mi díky nim přimět účastníky k uzavření soudního smíru a šetřit tak náklady řízení všech stran, i daňových poplatníků. Díky tomu jsem začala chápat, že obojí (ekonomická analýza a teorie her) se dá využít mnohem specifičtěji, a do této chvíle nechápu, proč s podobnou myšlenkou nepřišel někdo dříve. Díky teorii her se dají optimálně nastavit procesní předpisy. Díky ekonomické analýze se dají optimálně nastavit výše přiznávaných náhrad nákladů řízení. Jistá vodítka mohou poskytnout i komparace s jinými právními systémy.

To všechno jsou důvody, které mě vedly k tomu, abych napsala tuto práci a přivedla dva instrumenty, jež jsou pro právní propedeutiku zcela cizí, ale skvěle jí dokážou sloužit. Jsem toho názoru, že základy ekonomické analýzy a základy teorie her by se měly vyučovat v rámci magisterského právního studia. Tyto dva analytické nástroje sice s největší pravděpodobností nepomohou státním zástupcům nebo trestním soudcům, ale zcela jistě mohou být užitečné advokátům a dalším právním zástupcům v civilním řízení a civilním soudcům.

Výsledkem mé práce by tedy mělo být nastavení optimálních řešení v otázce náhrady nákladů řízení.

2 Pojem nákladů řízení

„Moc soudní má tři dimenze, které jsou navzájem poměřovány. První dimenzí je pravda – správnost rozhodnutí, druhou dimenzí je délka řízení a třetí dimenzí jsou náklady. Rozhodnutí vycházející z těchto tří rozměrů je do značné míry odvislé od prostředků, které do procesu rozhodování investujeme. Systém, který je zatížen nedostatkem finančních prostředků, vede k (soudnímu) procesu vyznačujícím se nízkou kvalitou, na jehož konci je rozhodnutí o nízké míře pravdivosti.“¹

Náklady řízení lze rozdělit na **náklady obecné** a **zvláštní**. Obecné náklady na provoz soudů a výkon soudnictví nese stát, jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Na těchto nákladech se podílejí daňoví poplatníci a určitou měrou účastníci řízení tím, že státu odvedou soudní poplatek (nebo se podílejí na nákladech trestního řízení). V jednotlivých státech se pak liší poměr participace účastníků řízení na nákladech na provoz moci soudní (resp. provoz soudů) i myšlenkové teze stojící za stanovením míry principu participace účastníka řízení na nákladech na provoz soudu. Takovými náklady jsou v rozpočtech soudů náklady na budovy, materiální vybavení, programové vybavení, platy zaměstnanců, platy soudců, energie, služby poštovní, telekomunikační a služby bank.

Náklady zvláštní jsou takové, s nimiž je spojeno každé jednotlivé řízení, které stát v zásadě nenese a které jsou nuceni vynaložit účastníci řízení. Tyto náklady pak vznikají přímo účastníkům řízení, případně dalším osobám zúčastněným na řízení, a v neposlední řadě státu.

Zvláštní náklady řízení jsou za určitých podmínek nahrazeny tomu účastníku, který je musel vynaložit. Je potřeba důsledně rozlišovat mezi **povinností k placení nákladů řízení** a **povinností k náhradě nákladů řízení**. Povinnost k náhradě nákladů řízení má dvojí funkci, a to **funkci preventivní** a **funkci sankční**. Povinnost k placení nákladů řízení a povinnost k náhradě nákladů řízení budou rozvedeny v samostatné kapitole této práce.

¹ZUCKERMAN, A, Sergio CHIARLONI a Peter GOTTWALD. Civil justice in crisis: comparative perspectives of civil procedure. New York: Oxford University Press, 1999, viii, 485 p. ISBN 0198298331. str. 7

2.1 Náklady obecné

Řádně vybudované soudnictví je jedním z pilířů moderního právního státu. Jeho počátky sahají již do doby římského státu, kdy se zákonodárce snažil potírat svémoc, tedy užití násilí jednou skupinou k prosazení domnělého nároku vůči druhé skupině. Násilí narušuje homeostázu společnosti a je negativním jevem, který je nutné odstranit.

Od 19. století je výkon funkce soudní součástí státní moci a stát ji plně garantuje a financuje. Právo na soudní ochranu je jedním ze subjektivních lidských práv, je vyjádřeno v čl. 36 Listiny základních práv a svobod („každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu“)².

Je otázkou, zdali je právní stát povinen zajistit nejlepší možnou míru správnosti civilního procesu bez ohledu na náklady s tím spojené. „*Moc soudní má tři dimenze, které jsou navzájem poměřovány. První dimenzí je pravda – správnost rozhodnutí, druhou dimenzí je délka řízení a třetí dimenzí jsou náklady. Rozhodnutí vycházející z těchto tří rozměrů je do značné míry odvislé od prostředků, které do procesu rozhodování investujeme. Systém, který je zatížen nedostatkem finančních prostředků, vede k (soudnímu) procesu vyznačujícímu se nízkou kvalitou, na jehož konci je rozhodnutí o nízké míře pravdivosti.*“³ S uvedenou otázkou je spojena řada etických problémů. Například, zda je stát povinen zajistit občanům nejlepší možnou zdravotní péči bez ohledu na náklady s tím spojené. Většina lidí by zřejmě odpověděla ano, avšak náklady s tím spojené jsou tak vysoké, že si je stát nemůže dovolit. Nejvýznamnější světový právní teoretik Ronald Dworkin⁴ pak razí teorii, že jsme oprávněni očekávat takový civilní proces, který zajistí rozumnými

²Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. Dostupný také z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>>. ISSN 1211-1244.

³ZUCKERMAN, A. A. S. (ed.). *Civil justice in crisis: comparative perspectives of civil procedure*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 0-19-829833-1. Str. 7.

⁴Ronald Myles Dworkin, nar. 11. 12. 1931, zemřel 14. 2. 2013, nejcitovanější právní teoretik moderní doby v angloamerickém právním systému. Je odpůrcem iuspozitivismu, právo musí být vykládáno v kontextu, v jakém bylo zamýšleno, uvádí, že mnoho morálních hodnot zastávaných lidmi je sporných, a je též autorem teorie o rovnosti šancí na hledání štěstí (luck egalitarianism), u nás jsou tyto zásady implementovány v ust. § 2 a 3 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

prostředky ochranu práv úměrně obecným prostředkům, které společnost má k dispozici, a s ohledem na další veřejné služby, které společnost musí zajistit.⁵ V každém právním systému musí této otázce předcházet rozhodnutí, zdali chod civilního soudnictví má být financován primárně účastníky řízení, nebo daňovými poplatníky. Zároveň musí mít na paměti, že nízké náklady na vedení řízení vedou k navýšení počtu projednávaných věcí a čím více bude projednávaných věcí, tím vyšší budou náklady daňových poplatníků na udržení funkčního soudního systému. Pokud nejsou prostředky investované do chodu civilního soudnictví navyšovány úměrně s počtem projednávaných věcí, nutně to vede k prodloužení průměrné délky vyřízení věci.

Evropská komise razí motto, že špičkové státní instituce, včetně efektivního národního systému soudnictví, jsou rozhodujícím faktorem pro ekonomický rozvoj státu. V časech dluhových, finančních a ekonomických krizí hrají soudy klíčovou roli v obnovení důvěry ve stát a napomáhají společnosti navrátit se k ekonomickému růstu. Předvídatelné, včasné a vykonatelné soudní rozhodnutí je důležitým stavebním prvkem atraktivního podnikatelského prostředí.⁶

Evropská komise porovnává soudnictví v jednotlivých zemích EU podle srovnatelných parametrů. Podle zprávy o stavu justice v roce 2015 byla Česká republika čtvrtou zemí v EU, kde je podáváno nejvíce občanských a obchodních žalob na 100 obyvatel (na prvním místě je Belgie s 68 žalobami, poté následuje Řecko s 62 žalobami, třetí je Maďarsko se 48, ČR je čtvrtá se 45). Sousední Německo je na 17. příčce s 18 žalobami na 100 obyvatel. Co se týče délky řízení, je ČR šestá nejrychlejší země EU, s průměrnou délkou řízení u soudů 1. stupně pod 100 dní. Sousední Německo je na 20. příčce s průměrnou délkou řízení nad 400 dní. Z hlediska množství podávaných opravných prostředků vůči rozhodnutím soudů prvního stupně však Česká republika ztrácí, v tomto směru je umístěna až na 19. místě. Dle počtu nevyřízených věcí patří České republice 14. místo, sousední Německo je až 18. Z hlediska času potřebného pro vyřízení insolvenčních záležitostí se

⁵DWORKIN, Ronald. *A matter of principle*. Repr. Oxford: Clarendon Press, 1996. ISBN 9780198255741. Kapitola 3.

⁶European Commission. The 2015 EU Justice. Scoreboard. [online]. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf).

Česká republika nachází zhruba v polovině hodnocení, nejhorší situace je na Slovensku. Přestože v České republice není povinné vzdělávání soudců, zhruba 70 % českých soudců se vzdělává v programech financovaných EU (v tomto směru jsou soudci ČR třetí nejlepší v rámci EU). V porovnání financí vynakládaných na soudnictví je Česká republika 16. (0,3 % HDP), sousední Německo vynakládá v rámci EU druhý největší rozpočet na chod justice (přitom ve všech srovnatelných ukazatelích je německé soudnictví horší než soudnictví v ČR). V České republice je jmenováno 28 soudců na 100 000 obyvatel, v sousedním Německu 23.⁷

2.2 Náklady zvláštní

Jedná se o náklady osob zúčastněných v individuálním řízení. Tyto náklady jsou odvislé od zahájení a vedení sporu. Pokud by spor (řízení) nebyl veden, žádné náklady by zúčastněná osoba nevynaložila. O zvláštních nákladech tedy lze hovořit jen v souvislosti s účastníkem řízení nebo osobou zúčastněnou řízení.

Kdyby vedení sporu bylo prosté jakýchkoliv nákladů ze strany účastníků řízení nebo dalších osob zúčastněných řízení, pak by toto vedlo ke zneužívání soudnictví (zahlcení justice zbytečnými spory) nebo k sudičství. Vstupní výše nákladů pro zahájení sporu a vhodně stanovená povinnost k náhradě nákladů řízení **musí** odrazovat účastníky od vedení zbytečných sporů (*tzv. funkce preventivní*), zároveň však stát musí pamatovat na to, aby zajistil přístup k justici i těm, kteří si vstupní náklady nemohou finančně dovolit, ovšem ne bez rizika, že by jim rovněž byla prominuta povinnost k náhradě nákladů řízení, vedli-li spor neúspěšně (*tzv. funkce sankční*). Soudnictví, jako velmi drahý nástroj státu, by nemělo být zneužíváno ani nadužíváno některými účastníky a nemělo by sloužit k jiným cílům než pro řádnou ochranu práva.

Povinnost k náhradě nákladů řízení (nahrazení vynaložených nákladů na spor protistraně) vznikla z původní povinnosti nahradit škodu způsobenou vedením sporu.⁸ Právní teorie vycházela z pojetí

⁷European Commission. The 2015 EU Justice. Scoreboard. [online]. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf).

⁸Rakousko-Uhersko. Zákon č. 13/1781, Josefínský soudní řád, obecný soudní řád. Sbírky zákonů soudních, Rakousko-

náhrady nákladů jako náhrady škody, lišila se však v otázce, jaké jednání zavazuje stranu nahradit náklady (škodu). Strana, která ve sporu podlehla, musela protistraně náklady nahradit, byl-li spor veden na základě podnětu této strany. Povinnost k náhradě škody (nákladů řízení) byla tedy subjektivní. Praxe i teorie se rozcházely v tom, zdali postačovala *culpa levis*, či bylo zapotřebí těžšího zavinění. Postačilo, pokud strana vedla spor v omluvitelném omylu. Toto vedlo k pravidelnému vzájemnému rušení povinnosti k nahrazení nákladů řízení, tedy k výroku, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Změnu do právního řádu přinesl až zákon č. 66/1873, ř. z., o řízení bagatelním. V ust. § 74 cit. zák. bylo stanoveno, že prohrávající strana má vítězné straně zaplatit náklady, které jí sporem způsobila (stále vychází z koncepce náhrady nákladů řízení jako náhrady škody). Povinnost k náhradě škody (nákladů řízení) je zde již koncipována jako povinnost k náhradě škody objektivní. Tato právní úprava pak byla recipována do § 41 zák. č. 113/1895, ř. z., o soudním řízení, v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní). Shodně i § 425 uherského civilního řádu soudního (platný na území Slovenska). Právní teorie nazvala tuto zásadu „*zásadou objektivního ručení za náklady sporu*“.⁹ Nezáleželo na tom, z jakého důvodu strana podlehla a mohla-li výsledek sporu předvídat. **Vítězi se má dostat náhrady nákladů celého sporu, avšak pouze těch, které byly potřebné k účelnému vymáhání nebo bránění práva.** Teorie rozlišovala mezi **náklady potřebnými** (tyto byly posuzovány z objektivního hlediska) a **náklady účelnými** (o tom, zdali náklad vynaložit, rozhodovalo subjektivní hledisko strany a takto musely být soudem posuzovány). Aby povinnost k náhradě nákladů řízení příliš nevzrostla, zákonodárce stanovil, že v určitých typech sporů náklady na právní zastoupení nepřiznával (např. ve sporech živnostenských nebo bagatelních a v řízení před soudem prvního stupně)¹⁰.

Uhersko.

⁹ŠŤASTNÝ, M. Náklady v soudním řízení civilním. Praha: Knihovna sborníků věd právních a státních, 1930. Knihovna Sborníku věd právních a státních, nová řada, č. 5.

¹⁰§ 25 zák. č. 218/1896 ř. z., o zavedení živnostenských soudů a o soudnictví ve sporech ze živnostenského poměru pracovního, uřednického a námezdního

Ústavní soud ČR v nálezu I. ÚS 2862/07 vyslovil, že v zásadě (objektivního ručení za náklady sporu) se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, **by měl mít právo na náhradu nákladů**, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, oproti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Zásada úspěchu ve věci je pak jedním z prerogativů fair trial (process). Jiný způsob není v souladu s Ústavou ČR, protože podle čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku (I. ÚS 478/04). Přesto (jak bude dále v této práci uvedeno) zhruba polovina lidstva žije v právních systémech, ve kterých se náhrada nákladů řízení nepřiznává, a toto není překážkou přístupu k justici nebo následného výkonu soudního rozhodnutí. V těchto zemích se vyvinuly jiné systémy, jak se vyhnout dalším nákladům při vedení sporu a vymáhání soudního rozhodnutí.

3 Druhy nákladů řízení

Pod pojem druhy nákladů řízení se v následující kapitole vztahují náklady zvláštní, tedy takové, které nejsou spojené s fungováním moci soudní obecně. Tyto náklady jsou náklady osob zúčastněných na určeném individuálním řízení, jsou to náklady odvislé od zahájení a vedení sporu (řízení). Procesní předpisy nepředkládají jejich taxativní výčet, pokoušejí se je demonstrativně vyjmenovat v ust. § 137 o. s. ř. Přesto se dají nalézt i v jiných procesních předpisech (např. náklady úschovy). Následující text se bude zabývat pouze sedmi z nich. Zvláštní náklady řízení jsou do značné míry totožné s pojmem „*transakční náklady*“, jak o nich hovoří R. Coase.¹¹

3.1 Hotové výdaje

Tato množina zahrnuje vynaložené finanční náklady spojené s účastí účastníka v soudním řízení. K hotovým výdajům se řadí: a) poštovné; b) jízdné; c) stravné; e) nocležné; e) výdaje na průvodce (ze zdravotních důvodů) a jeho ušlý zisk. Nárok na jízdné má však jen ten účastník, který nebydlí nebo nepracuje v místě, kde se řízení koná, nebo je předvolán z místa, kde se dočasně zdržuje (ust. § 30 odst. 1 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Hradí se pouze skutečné, účelné a hospodárné cestovní výdaje veřejným hromadným prostředkem, pro použití motorového vozidla je nutný předchozí souhlas soudu (ust. § 30 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Místní přepravné se však hradí i účastníku, který bydlí nebo pracuje v místě, kde se řízení koná (ust. § 31 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Stravné a nocležné se proplácí podle ust. § 156 až 189 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. U zástupců účastníka, který není advokátem, notářem nebo patentovým zástupcem, se postupuje obdobně jako při náhradách stanovených účastníkovi.

¹¹ Transakční náklady představují čas, práci a ostatní zdroje vynaložené za účelem uzavření smluv a na řízení firem či podobných institucí. Transakční náklady se dělí na interní – tyto náklady prokazatelně zůstávají a jsou hrazeny v rámci firmy, a externí – transakční náklady mezi dvěma institucemi nespádající ani do jedné z nich (mohou být využity „na úkor“ třetího subjektu nebo prostředí trhu jako takového). *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Transakční náklady* [online]. c2015 [cit. 27. 11. 2016]. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Transak%C4%8Dn%C3%AD_n%C3%A1klady&oldid=12282024.

Advokátům namísto poštovního a místního přepravného náleží tzv. režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Stejně platí i o notářích (§ 10, § 18 vyhl. 196/2001 Sb.). Do 7. 10. 2014 platilo, že nezastoupený účastník musel výši vynaložených hotových výdajů prokazovat. Dne 7. 10. 2014 do takto zvolené koncepce přinesl Ústavní soud ČR nálesem ze dne 7. 10. 2014 sp. zn. Pl. ÚS 39/13 změnu, když judikoval, že zásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod naplňuje přiznání paušální náhrady coby náhrady hotových výdajů podle jejich demonstrativního výčtu v § 137 odst. 1 občanského soudního řádu **i účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není**, a to v situacích, v nichž by účastníkovi řízení zastoupenému advokátem byla přiznána taková náhrada podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.

Na základě tohoto rozhodnutí bylo novelizováno znění o. s. ř. v ust. § 151 o. s. ř. tak, že byl nově vložen následující odstavce: *„účastníku, který nebyl v řízení zastoupen zástupcem podle § 137 odst. 2 a který nedoložil výši hotových výdajů svých nebo svého jiného zástupce, přizná soud náhradu v paušální výši určené zvláštním právním předpisem. Paušální náhrada zahrnuje hotové výdaje účastníka a jeho zástupce, nezahrnuje však náhradu soudního poplatku“*. Tímto zvláštním předpisem je vyhl. 254/2015 Sb., která přiznává paušální náhradu hotových nákladů za každý z taxativně určených úkonů. Advokát má však kromě toho právo také na náhradu za promeškaný čas a odměnu za zastupování.

Současná výše přiznávaných paušálních náhrad hotových výdajů se téměř kryje se skutečnými transakčními náklady, které účastníku při vedení sporu vznikají. Z neformálně sdělených informací advokátní kanceláře zabývajících se podáváním hromadných žalob (agenda televizních poplatků) vyplývá, že interní náklady této kanceláře na 1 žalobu činí 203 Kč.

3.2 Soudní poplatek

Soudní poplatek představuje poměrnou účast účastníků řízení na obecných nákladech spojených s fungováním moci soudní. Soudní poplatky jsou příjmem státního rozpočtu. Pro rok 2016

se předpokládá výběr 1,1 mld. Kč na soudních poplatcích, přičemž na justiční část včetně státních zastupitelství je rozpočtováno 15,76 mld. Kč.¹² V České republice jsou soudní poplatky vybírány za řízení před soudy nebo za jednotlivé úkony, které soudy provádějí. Výše soudního poplatku má být nastavena tak, aby odrazovala od šikanózního sudičství, zároveň však nemůže konstruovat překážku, která by znamenala omezení nebo zamezení přístupu ke spravedlnosti. Přitom však musí kopírovat obecné náklady na provoz civilního soudnictví, protože zůstanou-li příliš nízké, ponесou náklady civilního soudnictví ti, kteří se nesoudí, prostřednictvím odváděných daní. V České republice cca 74 % prostředků vynakládaných na justici (11,62 mld. Kč) směřuje do soudnictví (zbylá část se týká státních zastupitelství), přitom na soudních poplatcích stát vybere pouze 1,1 mld. Kč. Pokud 10,52 mld. Kč rozdělíme poměrně mezi všechny obyvatele České republiky (10,3 milionu), pak každý obywatel, i když se nesoudí, vydá ročně na chod soudů 1 018 Kč.

Jediným státem, kde se soudní poplatky nevybírají, je Saúdská Arábie.¹³ Poslední vývoj v Saúdské Arábii však nasvědčuje tomu, že toto privilegium bude zrušeno a budou zavedeny soudní poplatky tak, jak je to známé ze všech ostatních států světa.

V České republice se do 1. 1. 1951 soudní poplatky vybíraly podle nařízení č. 279/1915 ř. z., o soudních poplatcích. Zákonem č. 176/1950 Sb., o soudních poplatcích, byly sazby soudních poplatků delegovány na ministerstvo financí. Poslední zákon je č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Soudní poplatky se zvyšovaly v roce 1995, poté až v roce 2011.

Ve Velké Británii platí pravidlo, že by vybrané soudní poplatky měly zcela financovat chod civilní justice, nesmí se však vybrat více.¹⁴ V České republice lze nalézt prvky tohoto pravidla, například v důvodové zprávě k zák. č. 218/2011 Sb. se soudní poplatky zvyšují, protože „jejich systém

¹²Ministerstvo financí ČR. *Vládní návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2016*. Praha: Ministerstvo financí ČR. 2015. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/vladni-navrh-zakona-o-statnim-rozpoctu-c-22736>.

¹³GREITER, I. *How to get your money in foreign countries: a survey of court costs and lawyer's fees in 151 countries*. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, c1988. ISBN 9065443339.

¹⁴Ministry of Justice. *Why we charge court fees*. In gov.uk [online]. 20. 03. 2011. [cit. 2014-01-01]. Dostupné z WWW: <http://aka.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>.

neodráží ekonomické a společenské změny, složitost sporů a zvýšení nákladů na provoz soudů“. Dále bylo uvedeno, že vzhledem ke zvýšení průměrné hrubé mzdy, ke zvýšení hrubého domácího produktu na jednoho obyvatele a míře inflace neplnila současná právní úprava soudních poplatků dostatečně svou regulační a preventivní funkci a nebránila tak podávání šikanózních, účelových a zbytečných žalob. Výdaje soudů stouply od roku 2005 o 1,8 mld. Kč, naproti tomu příjmy státního rozpočtu z poplatků stouply od roku 2005 do roku 2009 asi o 226 mil. Kč. Detailní analytika nebo pokus o ekonomickou analýzu nastavení soudních poplatků však Ministerstvem spravedlnosti ČR zpracovány nebyly. **Přitom již z prostých matematických výpočtů je patrné, že v ČR je chod soudů financován soudními poplatky pouze v rozsahu 9,5 %, a výhledově se bude procento snižovat. Ve Velké Británii (Anglie a Wales) pokryjí soudní poplatky náklady na provoz soudů z 82 %¹⁵, přičemž soudními poplatky je kryt i provoz rodinných soudů (v českém právním prostředí je to agenda P a Nc).**

Někteří právníci se dlouhodobě zamýšlejí nad tím, zdali je úprava soudních poplatků v ČR rozumná a efektivní.¹⁶ Vznik poplatkové povinnosti je spojen s okamžikem učinění procesního úkonu, jeho výše se zpravidla odvíjí od výše žalované částky, nikoliv od složitosti sporu. Pak dochází k logickým paradoxům, kdy v složitém sporu, jako např. řízení o určení vlastnictví, zaplatí poplatník soudní poplatek ve výši 5 000 Kč (položka 4 bod 1 písm. a) sazebníku soudních poplatků), kdežto v typově jednoduchém sporu o úhradu nezaplacené kupní ceny ve výši 2 mil. Kč zaplatí poplatník soudní poplatek ve výši 100 000 Kč (položka 1 bod 1 písm. b) sazebníku soudních poplatků), a to i když řízení skončí např. rozsudkem pro zmeškání či pro uznání. Výše soudních poplatků pak může konstruovat překážku v přístupu k justici.

Jan Vild na blogu Jiné právo¹⁷ uvedl, že pokud je spor o hodnotu *H* a pravděpodobnost úspěchu

¹⁵Ministry of Justice. Why we charge court fees. In gov.uk [online]. 20. 03. 2011. [cit. 2014-01-01]. Dostupné z WWW: <http://aka.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>.

¹⁶Kühn, Z. Je stávající úprava soudních poplatků v ČR rozumná a efektivní? In Jiné právo [online]. 29. 10. 2007 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z WWW: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvajc-prava-soudnch-poplatk-v-r.html>.

¹⁷Kühn, Z. Je stávající úprava soudních poplatků v ČR rozumná a efektivní? Diskuse pod článkem. In Jiné právo [online]. 29. 10. 2007 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z WWW: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvajc-prava-soudnch-poplatk-v-r.html>.

ve věci p , pak aby se žalobci vyplatilo žalovat, musí platit $(H \times p) > (SoudníPoplatek \times (1 - p))$. Z toho tedy plyne, že $p > (SoudníPoplatek / (H + SoudníPoplatek))$. U poplatků stanovených procentní sazbou pak platí, že $SoudníPoplatek = H \times 0,05$. Z toho pak plyne, že pravděpodobnost úspěchu ve věci $p > (0,05 / 1,05)$, tedy $p > 4,7 \%$. Tento propočet pak platí, pokud se nezohledňují náklady právního zastoupení. Tedy nebrání-li procentní výše nastavení soudních poplatků na částce 5 % z jistiny přístupu ke spravedlnosti. Jestliže však vzorec podrobíme srovnání a bližším analýzám dostaneme se k odlišnému závěru (viz kapitola 8.1 Ekonomická analýza práva a vybrané případy).

Poplatníkem je ten, kdo dané podání činí. Příslušným k vyměření soudního poplatku je pak soud, soud poplatek vybírá a vymáhá. Nezaplacení soudního poplatku vede k zastavení řízení, proto se někdy přiřazuje k tzv. negativním procesním podmínkám. Některé typy řízení (tzv. věcné osvobození) a některé subjekty (tzv. osvobození osobní) jsou však osvobozeny od povinnosti platit soudní poplatek. Dále občanský soudní řád zná tzv. osvobození individuální (právo chudých) podle ust. § 138 odst. 1 o. s. ř.

Věcně jsou osvobozena zejména řízení ve věcech nesporných (tzv. zvláštní řízení soudní), ve věcech, kdy převládá společenský zájem na provedení řízení nad přínosem ve formě soudního poplatku, nebo při výmazu podnikatele z obchodního rejstříku (převažuje princip formální a materiální publicity). V současné době jsou od soudních poplatků věcně osvobozena řízení uvedená v ust. § 11 odst. 1 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

Takzvané osobní osvobození stíhá taxativně vyjmenované osoby, které jsou z důvodu příslušnosti ke stavu nebo ke zvláštní životní situaci, ve které se objektivně nacházejí, osvobozeny od povinnosti platit soudní poplatek. Osvobozen je zejména stát, jeho složky, insolvenční správce, na druhé straně osoby, které se domáhají plnění (odškodnění) pro pracovní úraz aj. Osobní osvobození je upraveno v ust. § 11 odst. 2 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích.

Účelem institutu osvobození od soudních poplatků je zajistit navrhovateli (žalovanému) přístup k soudu a s ním spjatou ochranu jeho práv i v podmínkách jeho tíživé materiální a sociální situace.

Posouzení naplnění tohoto účelu je ale vázáno na konkrétní věc a konkrétní uplatňované právo. Institut ustanovení zástupce účastníkovi s předpoklady pro osvobození od soudních poplatků zajišťuje účastníkovi ochranu jeho práv za situace, kdy podle povahy věci a jeho schopností sám není schopen účinně svá práva hájit. Jde zpravidla o situace, kdy složitost věci, a to právních i skutkových otázek, vyžaduje, aby účastníkovi byla poskytnuta právní pomoc. Soud zkoumá faktické poměry žadatele v době podání žádosti o osvobození od soudních poplatků; musí též zvažovat, zda ze strany žadatele nejde o obcházení zákona za účelem získání neoprávněné výhody (osvobození od soudních poplatků). Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech účastníka, se pak musí promítnout do závěru, zda účastník (vedlejší účastník) je s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky a nést další výdaje spojené s řízením, včetně nákladů spojených s poskytnutím právní pomoci (se zastoupením). Jestliže mu to jeho poměry nedovolují, je soud povinen mu přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků (v plném rozsahu, zčásti, pro část řízení nebo jen pro některé úkony). Účastník je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své poměry, které jsou rozhodné pro posouzení důvodnosti jeho žádosti.¹⁸

Individuální osvobození se historicky vyvinulo z tzv. práva chudých, které bylo upraveno v zákoně č. 113/1895, ř. z., a vládním nařízením č. 229/1936 Sb., o právu chudých v civilním řízení soudním. Lidé, kteří splňovali podmínky těchto předpisů, byli osvobozeni od povinnosti platit soudní poplatek a měli právo na ustanovení advokáta na náklady státu. Advokát se však přiděloval jen tehdy, byl-li stanoven advokátní přímus nebo ve sporech přesahujících stanovenou hranici. O přiznání práva chudých rozhodovaly soudy. V současném o. s. ř. je reminiscence práva chudých upravena v ust. § 138 o. s. ř., jedná se o právní normu s relativně neurčitou hypotézou a téměř volnou diskrecí soudu. Podle odst. 1 platí, že na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi **zčásti nebo výjimečně zcela** osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to **poměry účastníka a nejde-li** o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva: přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť

¹⁸Nejvyšší soud ČR. Rozsudek ve věci 22 Cdo 2032/2015 ze dne 3. 6. 2015.

závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Právo na přístup ke spravedlnosti a právo na spravedlivý proces jsou základními lidskými právy (čl. 37 Listiny základních práv a svobod). Někteří autoři rozdělují právo na spravedlivý proces na právo na přístup k soudu a na určitou kvalitu procesu.¹⁹ Individuální osvobození může být přiznáno kterékoliv osobě (i podnikateli)²⁰, při rozhodování soud zkoumá poměry žadatele jak z hlediska rozsahu, tak se zřetelem k výši soudního poplatku a k nákladům, které si pravděpodobně soudní řízení vyžádá. U fyzických osob se poměřují i osobní poměry jako zdravotní stav, sociální poměry aj. Osvobození zpravidla odůvodňují poměry, kdy by žadatel nemohl soudní poplatek zaplatit bez ohrožení vlastní výživy nebo výživy závislých osob (např. nezletilé děti), tzv. „*means test*“. Problematickou částí této normy je posouzení svévolného nebo zřejmě bezúspěšného uplatňování nebo bránění práva, protože soud již prejudikuje rozhodnutí ve věci samé, a v případě, že účastník žádá o osvobození od soudních poplatků v odvolacím řízení, o tomto rozhoduje nalézací soud a nesmí předjímat rozhodnutí odvolacího senátu. V praxi se toto tedy použije pouze v případě, že se jedná o šikanózní výkon práva nebo zcela špatně použitý institut procesního práva (např. některé případy žalob o zmatečnost aj.), tzv. „*merit test*“.²¹ O zjevné neúspěšnosti žaloby může soud učinit závěr, aniž by věc meritorně projednal, a dokonce aniž by vůbec nařídil jednání, na podkladě spisu. Předpokladem je, aby bylo bez dalšího nepochybné, že požadavku účastníka nemůže být vyhověno.²²

Zneužíváním práva na osvobození od soudních poplatků se v nedávné době ve větším rozsahu zabýval Nejvyšší soud ČR. Ve věci 22 Cdo 2685/2014 Nejvyšší soud ČR uvedl, že účastníci uplatňují svá práva svévolně, pokud na sebe navzájem opakovaně podávají žaloby k soudu, které se ve více případech týkají vydání totožných věcí, tedy činí-li své procesní úkony zlovolně

¹⁹REPÍK, B. Lidské práva v soudním konání. Bratislava: Manz, 1999. Příručky, 3. ISBN 80-85719-24-X. Str. 35.

²⁰Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. IV. ÚS 13/98, Osvobození právnických osob od soudního poplatku, ze dne 3. 9. 1998. Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 13/98, Zásada rovnosti stran a osvobození právnických osob od soudního poplatku, 27. 10. 1998.

²¹ Means and Merit Test, pojem zavedený angloamerickým právním systémem. Lze se s ním setkat v australském Public Solicitors Act (zákon o veřejné právní službě). V České republice takový zákon není, ale některé přípravné práce již byly provedeny ministerstvem spravedlnosti.

²²Nejvyšší soud ČR. Rozsudek ve věci 32 Cdo 1083/2015 ze dne 16. 12. 2015.

(při vědomí, že tím svá práva neochrání a ani ochránit nechtějí) a se záměrem způsobit jinému škodu nebo jinou újmu, popřípadě alespoň procesní obtíže.

Podle odst. 2 cit. ustanovení předseda senátu může přiznané osvobození kdykoliv odejmout i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Toto připadá v úvahu pouze tehdy, jestliže se dodatečně změni poměry účastníka (získá výhodné zaměstnání) nebo účastník svoje poměry v žádosti zkreslil či část zatajil.

K dokládání majetkových, rodinných a sociálních poměrů žadatele soud zpravidla nechá žadatele vyplnit typizovaný formulář odlišný pro fyzickou nebo právnickou osobu. S ohledem na propojenost databází není problém prolustrovat účastníka z hlediska jeho vlastnických vztahů v katastru nemovitostí nebo v rámci interních databází soudu, protože řízení o přiznání nebo nepřiznání osvobození od soudních poplatků je ovládáno *zásadou vyhledávací*, na rozdíl od zásady *projednací*, která je vlastní kontradiktornímu řízení. Při neexistenci zákona o centrální evidenci bankovních účtů to pak v praxi znamená, že soud musí rozeslat dotazy na všechny bankovní domy v České republice²³, dále se musí dotazovat registru vozidel na všechna vlastněná vozidla žadatele. Daňové přiznání mu pak není finančními úřady zpřístupněno, přičemž soudní poplatek je příjmem státu a jediným, v čem se liší od daně, je jeho účelovost.

V České republice není stanovena ani orientační hranice, kdy účastníku osvobození přiznat, kdy částečně, případně v jakém rozsahu, a kdy jej zcela nepřiznat. Z toho důvodu se lze setkat s řadou kontroverzních rozhodnutí, kdy senát v hlavním městě Praha osvobodil od soudních poplatků ženu s platem státního zaměstnance 23 000 Kč (řízení o vypořádání společného jmění manželů, soudní poplatek činil 2 000 Kč), když tato okolnost obecně důvodem pro přiznání osvobození od soudních poplatků není. V právním řádu Velké Británie jsou náležitosti pro osvobození od soudních poplatků přehledně stanoveny ve formuláři EX160A, HM Courts and Tribunals Service (vydávány

²³ Návrh zákona o centrální evidenci bankovních účtů je však již vládou ČR projednáván.

na základě Courts Act 2003). Jsou stanoveny tři okruhy pro přiznání osvobození od soudních poplatků:

1. účastník pobírá specifikované sociální dávky nebo podporu v nezaměstnanosti, příspěvek ke starobnímu důchodu (plné osvobození);
2. hrubý roční příjem účastníka činí méně, než je uvedeno v příloze (roční příjem samostatně žijící bezdětné osoby pod 13 000 GBP, roční příjem bezdětných manželů pod 18 000 GBP nebo u manželů se dvěma dětmi 23 860 GBP), přiznává se plné osvobození;
3. částečně nebo plně osvobodit pak lze osobu, jejíž disponibilní měsíční příjem činí 50 až 919 GBP (viz Tabulka 1).

Tabulka 1 – Podíl na soudním poplatku osoby s disponibilním měsíčním příjmem 50–919 GBP

Disponibilní měsíční příjem účastníka	Kolik činí jeho podíl na soudním poplatku	Disponibilní měsíční příjem účastníka	Kolik činí jeho podíl na soudním poplatku
0–49,99 GBP	Plně osvobozen	50–59,99 GBP	12,50 GBP
100–109,99 GBP	25,00GBP	150–159,99 GBP	37,50 GBP
200–209,99 GBP	50,00 GBP	250–259,99 GBP	75,00 GBP
300–309,99 GBP	100,00 GBP	350–359,99 GBP	125,00 GBP
400–409,99 GBP	150,00 GBP	450–459,99 GBP	175,00 GBP
500–509,99 GBP	200,00 GBP	550–559,99 GBP	225,00 GBP
600–609,99 GBP	250,00 GBP	650–659,99 GBP	275,00 GBP
700–709,99 GBP	300,00 GBP	750–759,99 GBP	325,00 GBP
800–809,99 GBP	350,00 GBP	850–59,99 GBP	375,00 GBP

Zdroj: formulář EX160A, HM Courts and Tribunals Service vydaný na základě Courts Act 2003, Velká Británie

Takovým směrem se však legislativa v České republice neubírá, přitom převzetí tohoto systému se přímo nabízí. Doloží-li účastník, že pobírá dávky sociální podpory v tzv. hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, pak je namístě osvobodit jej zcela. Další hranicí,

o které se dá uvažovat, je tzv. hranice chudoby, stanovená Českým statistickým úřadem. Tato hranice je stanovena v rozdílné výši pro dospělé, kteří žijí samostatně, kteří nemají děti, a pro rodiny s dětmi do 13 let aj.

Je vůbec otázkou, proč podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků musí zkoumat právě soudy. Soudy jsou povolány zejména k tomu, aby rozhodovaly nestranně a nezávisle soudní spory. Soud nemá ani možnost nahlížet do daňových přiznání.

Česká republika podle autorky postrádá komplexní zákon o veřejné právní službě, která by zajišťovala právní služby osobám, jež by splňovaly nároky na osvobození od soudních poplatků. Navrhovaný subjekt by mj. prověřoval majetkové poměry žadatelů, přiznával jim výši osvobození od soudních poplatků a ustanovoval by jim právní zástupce z řad svých zaměstnanců na (částečné) náklady státu. Pokud by tato agenda přešla ze soudů na tento nový subjekt, soudní řízení by se významně zrychlilo, jelikož проверка žadatele o osvobození soudních poplatků si obvykle vyžádá cca 5 měsíců.

Soudní poplatek lze v České republice platit pouze formou vylepených kolkových známek nebo převodem z účtu. Možnost platby soudního poplatku pomocí platebních karet (ať už v platebních terminálech, nebo online pomocí webové aplikace) zatím možná není, ale ministerstvo spravedlnosti změnu zvažuje. Přitom tato možnost významně urychlí řízení před soudem, protože nemusí-li soud vyzývat žalobce k zaplacení soudního poplatku a čekat na jeho zaplacení (obvykle 3 týdny), pak může rovnou zaslat žalobu protistraně s usnesením, necht' se k připojené žalobě vyjádří.

Nejvyšší soudní poplatek činí 2 mil. Kč (§ 6a odst. 7 zák. č. 549/1991 Sb.), ale pokud se zároveň vede několik podobných soudních pří, náklady na soudní poplatky a na právní zastoupení dosahují desítek, až stovek milionů Kč.

Poměrně nevhodně zasáhl do judikatury a rozumné praxe obecných soudů Ústavní soud ČR, když

ve věci I. ÚS 2933/15-1 dovodil, že účastní-li se soudního řízení osoba se zdravotním postižením – podobně jako jiná osoba náležející do skupiny zranitelných osob (děti, cizinci atd.) –, a to zejména pokud se v řízení jedná o její práva či povinnosti, jsou obecné soudy povinny zpozornět a zvláště dbát na to, aby tato osoba mohla v řízení plně uplatnit svá práva stejně jako jiní účastníci řízení. Přitom je třeba samozřejmě přihlížet k charakteru postižení konkrétní dotčené osoby a podle toho přijmout případná kompenzační opatření. **V případě osob s duševním postižením tak kupříkladu minimálním přiměřeným opatřením zpravidla bude ustanovení zástupce pro řízení z řad advokátů, tak aby byla náležitě zajištěna ochrana jejich práv.**

I rozhodnutí soudu o nákladech řízení musí být v souladu s průběhem řízení. Pokud by k náhradě nákladů měl být podle obecných zákonných zásad zavázán účastník, který byl dříve v řízení osvobozen od placení soudních poplatků, pak je obecný soud při rozhodování o nákladech řízení povinen uvážit poměry účastníka, které vedly k jeho osvobození, a posoudit, zda není namístě uplatnění § 150 občanského soudního řádu, jež sice podléhá poměrně široké míře soudního uvážení, ne však libovůli. Obzvláště je potom třeba předchozí osvobození účastníka (žalovaného) pečlivě uvážit v případě, že obecný soud hodlá tohoto účastníka zavázat též k náhradě zaplaceného soudního poplatku (žalobci). I účastník osvobozený od soudních poplatků může být zavázán k náhradě již uhrazeného soudního poplatku, takové rozhodnutí ovšem musí být řádně a přesvědčivě odůvodněno a musí zřetelně reflektovat předchozí osvobození účastníka, respektive jeho poměry k tomu vedoucí. V opačném případě dochází k porušení práva účastníka na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Tento nálezn Ústavního soudu ČR je problematickým v případě aplikování u osob stížených duševní nemocí, které se opakovaně domáhají svých smyšlených tvrzených nároků žalobami podanými proti různým orgánům veřejné správy nebo osobám jednajícím v rámci svého postavení (často soudci). Pokud soud ve smyslu uvedeného judikátu ustanoví zástupce z řad advokátů a přizná takovému účastníku nárok na osvobození od soudních poplatků, obvykle ve snaze uchránit takového žalobce od povinnosti k úhradě nákladů řízení, které jej budou stíhat při neúspěchu, nevede to ke zpětvzetí

žaloby, ale obvykle k nesmyslnému, velmi komplikovanému soudnímu řízení, kdy se ustanovený advokát v obavě před kárným řízením snaží „dodat“ právní věrohodnost každému nesmyslnému tvrzení ustanoveného klienta. V konkrétní souzené věci z vlastní zkušenosti byla podána takovou osobou žaloba na bývalého manžela a další osoby (u tohoto soudu první, nicméně historicky se jednalo o osmou podobnou žalobu), kdy soud tuto osobu na pokyn odvolacího soudu osvobodil od soudních poplatků a ustanovil jí zástupce z řad advokátů. Toto beneficium bylo zneužito k rozbujení další šikanózní žaloby, kdy žalovaní se již léta brání neustálým žalobám a trestním podáním ze strany žalobkyně, přičemž stát jí neustále s ohledem na její zdravotní stav a materiální podmínky přiznává osvobození od soudních poplatků a ustanovuje zástupce z řad advokátů na náklady státu. Pokud by nebylo žalobkyni toto beneficium přiznáno, došlo by k zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku a byla by šetřena práva žalovaných, kteří se již po léta brání šikanózním žalobám ze strany žalobkyně a jejím trestním oznámením, přičemž sami nemají jiné ochrany než pokusit se zastavit žalobkyni podáním žaloby na ochranu osobnosti s nejistou vidinou úspěchu.

Pokud se tito žalovaní snaží soud upozorňovat na šikanózní podávání žalob žalobkyní a na množství jí podaných trestních oznámení, naráží na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 26 Cdo 5023/2014, totiž že osvobození od soudních poplatků je vztahem mezi žadatelem a státem, který garantuje přístup k soudu a právní ochranu. Proto v řízení o návrhu účastníka na osvobození od soudního poplatku před obecnými soudy jiní účastníci (žalovaní) nedisponují žádnými procesními prostředky, kterými by jeho výsledek mohli ovlivnit (podat odvolání).

Způsob, jakým jsou soudní poplatky v České republice nastavené, se tak jeví jako nelogický, nesmyslný a neefektivní. V kapitole 8.1 Ekonomická analýza práva a vybrané případy bude navrženo možné řešení, které by napomohlo efektivnějšímu fungování justice (zneužívání odvolání aj.).

3.3 Ušlý výdělek

Účastní-li se účastník nebo jeho zástupce, který není advokátem, notářem nebo patentovým zástupcem, jednání a pro toto mu bylo poskytnuto v zaměstnání volno bez náhrady mzdy, má nárok na tzv. ušlý výdělek. Ušlý výdělek se stanoví ve výši průměrného výdělku podle ust. § 351 až 362 zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce (ust. § 29 odst. 2 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy). Je-li účastník nebo tento jeho zástupce osoba samostatně výdělečně činná, podklad pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku tvoří částka vypočtená ze základu daně z příjmu fyzických osob dělená počtem pracovních hodin stanovených zvláštním předpisem připadajícím na týž kalendářní rok. Výše základu daně z příjmu fyzické osoby prokazuje účastník posledním daňovým přiznáním, nemůže-li toto prokázat, přísluší mu náhrada za ztrátu na výdělku poměrně odpovídající výši minimální mzdy (ust. § 29 odst. 3 vyhl. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy).

3.4 Náklady důkazů

Do této množiny patří veškeré náklady, jež vznikají v souvislosti s prováděním dokazování v průběhu řízení. Jsou jimi a) svědecké, b) znalečné, c) tlumočné, d) finanční náhrady za vydání potvrzení nebo odborné vyjádření podle ust. § 127 odst. 4 o. s. ř. a e) výdaje osob, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost. Očekávají-li se náklady důkazu, který účastník navrhl a není zároveň osvobozen od soudních poplatků, uloží předseda senátu podle ust. § 141 odst. 1 o. s. ř. složit zálohu podle předpokládané výše nákladů, jinak nelze důkaz navrhovaný účastníkem provést. V praxi se soud zpravidla předem dotáže znalce na odhad ceny znaleckého posudku a od toho se odvíjí výše požadované zálohy. Nedojde-li ke složení zálohy, důkaz se neprovede. Lhůta stanovená předsedou senátu ke složení zálohy je lhůtou soudcovskou (ust. § 55 o. s. ř.). Proti rozhodnutí o uložení povinnosti složit zálohu na náklady důkazu není odvolání přípustné (ust. § 202 odst. 1 písm. n) o. s. ř.). Náklady důkazů, které pak nejsou kryty zálohou (např. řízení ve věcech svéprávnosti), platí stát (ust. § 141 odst. 2 o. s. ř.).

Svědectví a výdaje osob, kterým soud uložil při dokazování nějakou povinnost, musí být u soudu uplatněno do tří dnů od výsledku (nebo splnění povinnosti) nebo ode dne, kdy bylo svědku oznámeno, že k výsledku nedojde (ust. § 139 odst. 1 o. s. ř.), jinak právo zaniká. Znalečné a tlumočné se stanoví podle vyhl. č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících (ust. § 139 odst. 2 o. s. ř.). Znalečné (arg. a simile tlumočné) musí být soudem proplaceno do dvou měsíců od právní moci usnesení o přiznání znalečného.

Záloha na provedení znaleckého posudku je součástí právního řádu od 1. 7. 2009. Toto zavedení se ukázalo prospěšné v tom, že praxe účastnických návrhů na provádění několika znaleckých posudků téměř zcela vymizela. Toto ustanovení však v praxi naráží na jiný problém současné praxe, a to existenci protichůdných znaleckých posudků. Strany během řízení přicházejí s vlastními znaleckými posudky ve smyslu § 127a o. s. ř.), které si navzájem protirečí. Řešením tohoto problému by snad mohla být lepší právní úprava zákona o znalcích a tlumočnících, která by zpřísnila požadavky na odborné kvality znalce, pak by se nemělo stávat, že by strany přicházely s protichůdnými znaleckými posudky vycházejícími ze stejného zadání.

Náhrady analogicky se svědky náleží i osobám, kterým byla uložena povinnost dostavit se ke znalci. Pokud se v literatuře²⁴ objevuje, že náklady lze nárokovat i v případě tzv. ediční povinnosti podle ust. § 129 odst. 2 o. s. ř., pak v praxi tyto soudy nepřiznávají s odkazem na ust. § 128 o. s. ř. per analogiam, který stanoví, že každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.

3.5 Odměna notáře jako soudního komisaře

Odměnu notáře jako soudního komisaře (dědické řízení) upravuje vyhl. č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví, v ust. § 11 až 21. Základem odměny notáře je obvyklá cena aktiv pozůstalosti (§ 12 odst. 1 cit. vyhl.), je-li však obvyklá cena aktiv nižší než

²⁴WINTEROVÁ, A. a MACKOVÁ, A. Civilní právo procesní. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5. Str. 303.

součet poloviny obvyklé ceny majetku patřící do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela a obvyklé ceny majetku, který náležel výhradně zůstaviteli, je základem odměny tento součet (§ 12 odst. 3 cit. vyhl.). V případě, že se řízení vede za tím účelem, aby dědictví nabyl následný dědic, je základem obvyklá cena pozůstalosti, kterou následný dědic nabude (§ 12 odst. 4 cit. vyhl.). Skončí-li dědictví v likvidaci, je základem odměny notáře výtěžek zpeněžení majetku tvořícího likvidační podstatu (§ 12 odst. 5 cit. vyhl.). Odměna je pak stanovena paušální částkou podle degresivní procentuální sazby.²⁵ Až do skončení pozůstalostního řízení může notář požádat dědice o složení zálohy na odměnu a jeho hotové výdaje (§ 89 vyhl. 37/1992 Sb., jednací řád pro okresní a krajské soudy), povinnost však nelze vynucovat. V praxi se s tímto institutem vůbec nesetkáváme a jeho zavedení do právního řádu je tak nadbytečné.

Stejně jako ostatní právní profese má i notář právo na hotové výdaje, avšak tyto výdaje nejsou stanoveny vyšším jednotným paušálem jako u soudního exekutora. Hotovými výdaji vynaloženými v souvislosti s úkony notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti jsou zejména náklady spojené s doručováním písemností, platby za získání informací o majetku, za získání údajů z informačních systémů, za zjištění stavu a obsahu listiny podle § 15 jiným notářem a cestovní výdaje.

O odměně notáře a výši hotových výdajů rozhodne soud, a to usnesením, kterým se řízení o pozůstalosti končí (§ 107, § 23 z. ř. s.).

²⁵Odměna notáře jako soudního komisaře činí:

z prvních 100 000 Kč základu	2,0 %,
z přebývajících částky až do 500 000 Kč základu	1,2 %,
z přebývajících částky až do 1 000 000 Kč základu	0,9 %,
z přebývajících částky až do 3 000 000 Kč základu	0,5 %,
z přebývajících částky až do 20 000 000 Kč základu	0,1 %,

nejméně však 600 Kč.

Částka nad 20 000 000 Kč se do základu nezapočítává.

3.6 Odměna správce pozůstalosti

Odměnu správce pozůstalosti upravuje vyhl. č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců dědictví, v ust. § 22 až 24. Základem odměny správce pozůstalosti je obvyklá cena aktiv pozůstalosti, k jejichž správě byl správce pozůstalosti ustanoven. Ustanovení § 12 odst. 2 platí obdobně. Pokud správce pozůstalosti vykonává správu aktiv pozůstalosti nebo jejich části po dobu čtyř měsíců, náleží mu odměna ve výši vypočtené podle § 13 odst. 1 a 3. Vykonává-li správu po dobu kratší nebo delší, odměna se poměrně sníží nebo zvýší. Odměnu může soud přiměřeně zvýšit, nejvýše však o 100 %, jestliže úkony správce pozůstalosti při správě pozůstalosti byly mimořádně obtížné nebo časově náročné. Správce pozůstalosti má nárok na náhradu hotových výdajů účelně vynaložených při správě pozůstalosti, tyto musí prokázat. Výše náhrady cestovních výdajů mu náleží dle zák. č. 262/2006 Sb., zákoník práce.

3.7 Odměna za zastupování, je-li zástupcem advokát, notář nebo patentový zástupce

V případě, že se účastník nechává zastoupit advokátem, je součástí nákladů řízení i odměna za zastupování (§ 137 odst. 2 o. s. ř.). Tato je po nálezů Ústavního soudu ČR ze dne 25. 4. 2013 Pl. ÚS 25/12, kterým byla zrušena vyhláška 484/2000 Sb., upravena vyhláškou č. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Vyhláška č. 484/2000 Sb. byla Ústavním soudem zrušena proto, že paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem zcela pomíjely věcnou náročnost sporu, počet provedených úkonů ve věci, časovou náročnost a účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku a způsob skončení věci. Výše náhrady byla často zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu a nepřiměřeně zatěžovala neúspěšnou stranu.

Vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, je založena na paušalizaci, nicméně složení odměny se snaží reflektovat věcnou náročnost sporu, počet provedených úkonů ve věci, časovou náročnost a účelnost vymáhání práva nebo bránění nároku a způsob skončení věci. Spornou otázkou této vyhlášky jsou sazby za jednotlivé úkony právní služby tak, aby se kryly s představou Ústavního

soudu, a tak, aby jejich výše odpovídala i ceně práva, o které ve sporu jde. Například při určení tarifní hodnoty při sporu o vlastnické právo k nemovitosti se výše tarifní hodnoty stanoví cenou nemovitosti, přitom vlastní spor je relativně právně jednoduchý. Taktéž v případě rozhodnutí sporu rozsudkem pro zmeškání by odměna měla být nižší než v případě klasického kontradiktorního jednání. Dalším problémem je tzv. jednoduchá výzva k plnění (v hodnotě ½ úkonu právní služby)²⁶, která se v praxi téměř nevyskytuje, namísto ní je účtována výzva k plnění se základním skutkovým a právním rozbohem předcházející návrhu ve věci samé (v hodnotě celého úkonu právní služby)²⁷. Pokud zákonodárce narazí na podobný problém, měl by jeden z institutů zrušit (výzva k plnění s kvalifikovaným právním rozbohem), rovněž by se měl zamyslet nad skladbou účtovatelných právních úkonů, a to:

- výzvu k plnění se základním skutkovým a právním rozbohem předcházející návrhu ve věci samé přesunout do odstavce 2,
- účast na jednání před soudem, když došlo k vyhlášení rozsudku pro zmeškání, přesunout do odstavce 2.

K odměně za jeden úkon právní služby náleží advokátovi tzv. režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 cit. vyhl. ve výši 300 Kč nebo dle ust. § 14b odst. 2 cit. vyhl. 100 Kč a náhrada za čas promeškaný v souvislosti s poskytnutím právní služby při úkonech prováděných v místě, které není sídlem nebo bydlištěm advokáta, za čas strávený cestou do tohoto místa a zpět nebo za čas promeškaný v důsledku zpoždění zahájení jednání před soudem nebo jiným orgánem, jestliže toto zpoždění činí více než 30 minut, ve výši 100 Kč za každou započatou půlhodinu (ust. § 14 cit. vyhl.).

Výše odměny mezi účastníkem a jeho právním zástupcem je založena na dohodě mezi těmito osobami, avšak náhradu nákladů v soudním řízení lze přiznat pouze podle ustanovení o mimosmluvní odměně.

²⁶ § 11 odst. 2 písm. h) vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

²⁷ § 11 odst. 1 písm. d) vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif.

3.8 Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je jedním z druhů nákladů řízení výslovně uvedených v ust. § 137 odst. 3 o. s. ř. Tuto lze uplatnit pouze v případě, že účastník je zastoupen advokátem, patentovým zástupcem nebo notářem. Podle ust. § 36 odst. 3 písm. a) zák. č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, základ daně neobsahuje (soudní) poplatky, tedy jinými slovy náhradu DPH nelze přiznat ze zaplaceného soudního poplatku.

Pokud by náhrada daně z přidané hodnoty nebyla přiznávaným nákladem řízení, vedlo by to k tomu, že účastníci, již jsou zastoupeni zástupci, kteří nejsou povinni k odvodu DPH, by dostávali vyšší náklady řízení než účastníci zastoupení zástupci, kteří jsou k odvodu daně povinni (rozdíl by tedy spočíval právě v DPH, která ke dni 1. 1. 2016 činí 21 %).

4 Placení a náhrada nákladů řízení

4.1 Obecná část

Placení a náhrady nákladů řízení představují dvě zcela odlišné právní povinnosti. Jak již bylo uvedeno v předchozích částech této práce, povinnost nahradit náklady řízení se vyvinula z povinnosti hradit škodu, která účastníku soudního řízení vznikla tím, že se se svým nárokem musel obrátit na soud a domáhat se jeho prostřednictvím určení nebo splnění povinnosti. Protože však při zahájení sporu není jisté, zdali je nárok žalobce (či obrana žalovaného) důvodná, nebylo možné hovořit o náhradě škody (náhradě nákladů řízení) dříve, než bylo pravomocně rozhodnuto, který z účastníků sporu má pravdu (ať se jedná o materiální pravdu, nebo pravdu formální). Jurisprudence se již setkala s tím, že není-li právo obracet se s žalobou na soud vyváženo povinností toho, kdo se na soud se žalobou obrací, jeho povinností podílet se na nákladech s tím spojených, vede toto ke zneužití tohoto práva a k sudičství. Povinnost placení nákladů řízení tedy znamená, že pokud se účastník řízení zamýšlí soudit, musí platit své náklady a náklady řízení, jakmile vzniknou, s vidinou, že mu tyto možná nikým nebo nikdy nebudou refundovány. Tato povinnost má za účel i to, že účastník musí před podáním žaloby velmi vážít, zdali má naději na úspěch sporu a jak vysoká je tato naděje. Výjimkou z tohoto ustanovení je tzv. právo chudých, kdy náklady (prozatímně) nese a platí stát.

Povinnost k náhradě nákladů řízení někdy bývá nazývána povinností sekundární, zatímco povinnost k placení nákladů řízení jako primární.²⁸ Tato povinnost je vykládána tak, že stíhá jednu nebo druhou stranu sporu **refundovat** protistraně všechny nebo část jejích nákladů, které na vedení sporu vynaložila. Nemusí se nutně omezovat pouze na náklady, které vzniknou protistraně, může se jednat o náklady, které vzniknou všem na řízení zúčastněným subjektům – státu, svědkům, soudním znalcům aj.

²⁸WINTEROVÁ, A. a MACKOVÁ, A. Civilní právo procesní. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5. Str. 306.

Funkcemi těchto dvou povinností je prevence a sankce. Prevence má zabránit tomu, aby byly vedeny zbytečné nebo šikanózní spory, a zajistit, aby justice byla zatěžována opravdu jenom tím, co nelze vyřešit jinak. Sankce splývá s povinností nahradit škodu, kterou účastník řízení zavinil protistraně tím, že se věc musela projednávat před soudem. V platném právním řádu je výslovně zmíněna v ust. § 24 z. ř. s.²⁹ Kdyby této povinnosti nebylo, mohlo by se stát, že by zejména povinnosti (obligace) hmotného práva nebyly plněny, i když k jejich splnění lze motivovat i tím, že v případě nesplnění primární obligace nastupuje obligace sekundární.

V platném právním řádu se povinnost placení nákladů řízení promítá do ust. § 140, 141 o. s. ř., zatímco povinnost k náhradě nákladů řízení je uvedena v ust. § 142 až 150 o. s. ř. Tyto povinnosti jsou upraveny i v dalších ustanoveních zák. č. 99/1963 Sb., o. s. ř., a zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

4.2 Zásady týkající se rozhodování o povinnosti k náhradě nákladů

Zásada zájmová: vztahuje se výlučně k povinnosti platit náklady řízení. Tato zásada znamená, že povinnost platit náklad řízení má ten, kdo procesní úkon činí nebo v jehož zájmu se úkon činí. Projevuje se v povinnosti zaplatit soudní poplatek za úkon nebo zaplatit zálohu na náklady provedení důkazu (obvykle znalecký posudek).

Zásada zavinění largo sensu: smysl jejího začlenění mezi základní zásady je akcent na funkci sankční, když vzniknou náklady řízení, které by jinak nevznikly, a povinen k jejich nahrazení je ten, kdo je zavinil nebo komu se přihodila náhoda, která je zavinila (např. nemoc, úraz aj.). Právní teorie někdy rozlišuje tuto zásadu na zásadu zavinění stricto sensu a zásadu náhody.³⁰ Zavinění (nebo náhodu) lze vztahovat toliko k porušení procesních povinností, vyžaduje se zavinění alespoň nedbalostní (případně se zavinění nevyžaduje) a rozhodováno o nich obvykle bývá, jakmile

²⁹ Soud může uložit náhradu nákladů řízení zcela nebo částečně tomu, kdo podal návrh na zahájení řízení, ačkoliv šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva.

³⁰ DRÁPAL, L. Občanský soudní řád: komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9. Str. 994.

vzniknou. Ústavní soud ČR k tomu však dodává, že použitý termín „zavinění“ nelze interpretovat v doslovném jazykovém smyslu, ale ve vztahu k příčinné souvislosti, v němž je příčinou chování účastníka řízení, eventuálně též náhoda, a důsledkem je vznik nákladů druhého nebo dalšího účastníka (rozhodnutí II. ÚS 563/01).

Tento princip bývá označován jako tzv. separace nákladů řízení. Oprávněný výkon procesních práv a povinností naopak nemůže být důvodem pro rozhodnutí o separaci nákladů řízení. Rozhodnutí se vztahuje pouze na náklady za jednotlivé procesní úkony a není ve vztahu ke konečnému výsledku sporu, tyto náleží tomu, komu byla jejich náhrada přiznána, i když při meritorním rozhodnutí může být náhrada nákladů řízení přiznána protistraně. Refundovány jsou ty náklady řízení, které byly vynaloženy zbytečně, tedy např. hotové výdaje svědků za cestu na zmařené soudní jednání. Na rozdíl od zásady úspěchu ve věci povinnost k náhradě nákladů podle zásady zavinění *stricto sensu* nestíhá jen účastníky a jejich právní zástupce, ale může stíhat i jiné osoby zúčastněné na řízení (např. svědka). Je sporné, nakolik lze uložit povinnost k náhradě zaviněných nákladů i osobám nezúčastněným na řízení, např. je-li jednání zmařeno konáním nějaké jiné osoby, např. by se mohlo jednat o osobu, která nahlásí na tísňovou linku, že v budově soudu umístila bombu, protože je budova soudu vyklizena a jednání od minuty zrušena. Zatím není známo, že by podobné rozhodnutí bylo vydáno. Účastníky nebo jejich právní zástupce pak stíhá povinnost k náhradě zaviněných nákladů, i když se jim přivodila náhoda, která jednání soudu zmařila. Jedná se o odpovědnost objektivní, liberační důvody nebyly v judikatuře připuštěny, a to i s ohledem na to, že rozhodnutí o separaci nákladů řízení je vydáváno výjimečně (z 5 260 pravomocně rozhodnutých sporů, které autorka osobně rozhodla od 1. 6. 2009 do 31. 1. 2016, bylo toto rozhodnutí vydáno pouze ve dvou sporech, incidence tedy činí 0,04 %). Rozhodnutí o separaci nákladů řízení je možno vydat i *ex officio*.

Podle rakouského civilního soudního řádu a jurisdikční normy z r. 1895 bylo možno i *ex officio* rozhodnout o separaci nákladů řízení a uložit povinnost k náhradě těchto nákladů třeba zástupci účastníka, bylo-li jeho podání zbytečně rozvláčné, uváděl v nich údaje k věci nepatřící, nebo

vyšším soudem soudu nižšímu, bylo-li původní rozhodnutí zrušeno ex officio nebo jako zmatečné. Povinnost takto uložená stíhala soudce, který takové rozhodnutí vynesl a důvodu zrušitelnosti nebo zmatečnosti si nepovšiml anebo svým patrným hrubým pochybením zrušení rozhodnutí zavínil.³¹

S ohledem na skutečnost, že tato zásada je v rozhodovací praxi reflektována velmi výjimečně (v 0,04 % věcí), je otázkou, zdali je třeba tuto zásadu do zákona promítat a věnovat jí v rámci platného a účinného předpisu samostatné ustanovení, protože pokud by právní předpis měl existovat pro každý jev, který se vyskytuje s incidencí 0,04 případů na 100 věcí, pak by musel být nesmírně členitý a nesmírně obsáhlý.

Zásada úspěchu ve věci: tato zásada rozhoduje o tom, komu a nakolik budou náklady řízení protistranou refundovány. Strana, která byla ve sporu neúspěšná, nese nejen své vlastní náklady vynaložené na vedení sporu, ale musí protistraně vynahradit rovněž náklady, které jí účastenstvím ve sporu vznikly. Tato zásada je realizací obecné právní zásady, že nikdo nemůže mít prospěch ze svého protiprávního jednání, zneužití práva nebo nejednání v dobré víře (*nemo turpitudine suam alegare potest*). Ústavní soud ČR v nálezu I. ÚS 2862/07 vyslovil, že v této zásadě se promítá myšlenka, že ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, proti účastníkovi, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Zásada úspěchu ve věci je pak jedním z prerogativů fair trial (process) a jiný způsob není možný (přípustný), protože podle čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR je Česká republika právním státem založeným na účtě k právům a svobodám člověka a občana a podle čl. 90 Ústavy ČR věta první jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonným způsobem poskytovaly ochranu právům. Pokud by ochrana práva byla sice zaručena, ale její dosažení by znamenalo pro účastníka vynaložení nákladů, které by mu nebyly spravedlivě refundovány, tedy kdyby jednání toho účastníka, který do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval, vedlo k tomu, že ve výsledném rozhodnutí účastník, který důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem

³¹HORA, V. a SPÁČIL, J. (ed.). Československé civilní právo procesní: I.–III. díl. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3. Str. 189.

chráněný zájem, pak by toto právo nebo chráněný zájem (právní statek) byly zmenšeny o výdaje, které účastník musel vynaložit na vedení sporu, soudy by neposkytovaly dostatečnou ochranu právům a taková koncepce by byla shledána v rozporu s principy právního státu.

Povinnost k náhradě nákladů řízení se neomezuje jen na náklady hlavních účastníků, ale i na náklady vedlejších intervenientů. Naopak vedlejší intervenient na straně neúspěšného účastníka tuto povinnost nemá. V praxi lze jednoduchými kroky zjistit, která strana ve sporu zvítězila a která podlehla, bylo-li vítězství úplné (žalobě bylo v plném rozsahu vyhověno, nebo žaloba zcela zamítnuta). Problémy nastávají, pokud lze stěží určit (složené výroky), která strana vlastně ve sporu zvítězila, případně v jakém rozsahu byla úspěšnější než ta druhá (§ 142 odst. 2 o. s. ř.). V tento moment se rozhodování o nákladech řízení stává složitou matematickou operací a je složitější než rozhodnutí o věci samé, což je v rozporu s účelem a smyslem civilního soudnictví (§ 1 a 2 o. s. ř.). Tato zásada zná výjimky, kdy se nerozhoduje podle úspěchu ve věci, a to pokud podlehlá strana svým chováním nezavdala příčinu k podání návrhu nebo zahájení řízení (§ 143 o. s. ř.), nebyla před zahájením sporu ke splnění povinnosti výslovně vyzvána (§ 142a o. s. ř.) nebo existují důvody zvláštního zřetele hodné (§ 150 o. s. ř.). Tyto výjimky jsou projevem zásady spravedlnosti, která je jediným smyslem existence práva.

V praxi autorky (5 260 skončených sporů za dobu od 1. 6. 2009 do 31. 1. 2016) se ustanovení § 143 o. s. ř. nikdy neaplikovalo. Dotazem na kolegy ze stejného soudu bylo zjištěno, že toto ustanovení v praxi nikdy nevyužili ani se nesetkali s návrhem na jeho použití. Incidence využití ust. § 143 o. s. ř. je tedy 0 %, neexistuje žádný důvod, pro který by bylo nutné mít toto ustanovení v právním řádu. Zcela postačuje ustanovení § 142a o. s. ř. a § 150 o. s. ř.

4.3 Zásady týkající se rozhodování o rozsahu povinnosti k náhradě nákladů

Zásada účelnosti³²: tato zásada opět vychází z principů právního státu a je v českém právním řádu inkorporována již od dob rakousko-uherského císařství (ust. § 41 odst. 1 civilního řádu soudního),

³²BÍLÝ, M. Subjekty náhrady nákladů řízení. In Právní rozhledy. 2010, 18(9), s. 308–321. ISSN 1210-6410.

je sdílána univerzálně (např. § 91 odst. 1 ZPO). Je odrazem kautel uvedených v čl. 90 Ústavy ČR, tedy že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonným způsobem poskytovaly ochranu právům (právním statkům). Ústavní soud ČR uvedl, že náhrada nákladů řízení, o nichž soud rozhoduje podle ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. nemá směřovat k potrestání neúspěšného účastníka, ale jediné k tomu, aby straně, která uspěla, byly kompenzovány náklady, které byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva (I. ÚS 988/12). Kritériem pro rozhodnutí o tom, zdali byly náklady řízení vynaloženy účelně (princip 3E)³³, je: a) účelnost (dělání správných věcí); b) hospodárnost (dělání věcí levně); c) efektivnost (dělání věcí správnou cestou). Účelnost je třeba chápat jako kritérium, které udává, zda byla daným nákladem uspokojena potřeba, která daný náklad vyvolala, přičemž je potřeba zhodnotit účinky, které měla. Hospodárnost se chápe poměřením, zdali náklad, při němž bylo dosaženo požadovaného výsledku, byl získán s co nejmenším vynaložením zdrojů. Efektivnost potom znamená dosažení maximálního přínosu při daných nákladech. Princip 3E platí pro přiznávání náhrady nákladů řízení zcela stejně. Zjednodušeně to pak znamená, že pro přiznání náhrady nákladů řízení musí soudce provést myšlenkový proces vedoucí k posouzení, zda náklad byl účelný, hospodárný a efektivní. Pozitivní definice o tom, které náklady řízení je třeba považovat za účelně vynaložené ve smyslu ust. § 142 odst. 1 o. s. ř., v právní teorii ani v judikatuře Ústavního soudu ČR, případně Nejvyššího soudu ČR podána nebyla.

Právní teorie i judikatura se zatím omezují na tzv. negativní výčet, tedy na uvedení toho, co není účelně vynaloženým nákladem. Není sporu o tom, zda zaplacený soudní poplatek byl vynaložen účelně, zaplacený soudní poplatek je *conditio sine qua non* pro pokračování v civilním řízení, ale i tento náklad může propadnout v testu nepřipustného zneužití práva, jak bude uvedeno níže. Rozhodování o účelnosti vynaložených nákladů řízení se tedy může týkat jen všech ostatních nákladů. V praxi byly vymezeny jen tyto oblasti: a) účelnost právního zastoupení vůbec; b) účelnost

³³Úřad vlády České republiky. Od korupce k integritě – strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014. [online]. 2013 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/Strategie-2013-a-2014.pdf>.

vynaložených cestovních nákladů. Právní zastoupení není zpravidla účelně vynaloženým nákladem v případě typově velmi jednoduchých sporů, u tzv. formulářových žalob (I. ÚS 3923/11; I. ÚS 988/12), pokud má (ústřední) orgán státní správy příslušnou organizační složku k hájení svých právních zájmů (I. ÚS 2929/07; IV. ÚS 2513/09; IV. ÚS 3243/09), u statutárních měst a jejich městských částí (II. ÚS 2396/09), v případě žalob podaných na úhradu koncesionářských poplatků (I. ÚS 3344/12). Ústavní soud ČR však připomíná, že v případě zastoupení složek státu advokátem je za připsání výjimečných okolností toto zastoupení účelné (III. ÚS 2428/10). Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 15. 10. 2008 sp. zn. Cpjn 201/2008³⁴, které pak rezignovalo na zásadu účelnosti a je výsledkem iuspozitivistického přístupu k právu bez hlubších úvah o principech právního státu, je po uvedených nálezech Ústavního soudu ČR obsoletní a vůbec se při rozhodování o nákladech řízení neuplatní. Vynaložené cestovní náklady obvykle nejsou účelně vynaloženým nákladem v případě, že účastník si za svého právního zástupce zvolí advokáta značně vzdáleného od domicilu stran či procesního soudu (II. ÚS 736/12).

Zásada přiměřenosti: je principem, který se v právním řádu zakonzervoval díky rozhodování Ústavního soudu ČR. V řadě jeho rozhodnutí se objevuje jako tzv. test proporcionality. Test se aplikuje, pokud se střetnou dvě základní práva a svobody. Tento test má tři otázky: a) Je institut či právo omezující určité základní právo způsobitelným prostředkem k dosažení sledovaného a požadovaného cíle? b) Když institut porovnáme s jinými opatřeními, jež umožňují dosáhnout stejného cíle, bylo uvedené řešení nejšetrnější ze všech možných? c) Jak jsou závažná obě práva, která stojí vůči sobě v kolizi?³⁵ Podle Ústavního soudu ČR je dle čl. 4 Ústavy ČR ústavní povinností obecných soudů poskytovat ochranu základním právům a svobodám jednotlivců a s ohledem

³⁴ „Při určování odměny za zastupování advokátem nebo notářem nejsou důvodem pro postup podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně okolnosti, že advokát činil v řízení úkony formou automatizovaných výstupů a podání, že spor je veden o nízkou částku, že projednávaná věc není právně složitá nebo náročná, že řízení bylo krátké, anebo jiné charakteristiky věci, nýbrž jen konkrétní individuální okolnosti případu. Okolností, jež je důvodem pro postup podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně, může být například to, že v řízení bylo bez zavinění toho, komu náhrada nákladů řízení přísluší, učiněno neobvykle mnoho úkonů právní služby, nebo že náklady vznikly náhodou, která se účastníku přihodila.“

³⁵KOLÁŘ, D. Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. In Jurisprudence. 2008, 8(1), 3–19. ISSN 1212-9909.

na princip právního státu, z něhož plyne i princip proporcionality (= zásada přiměřenosti), který velí omezovat, je-li to třeba, základní práva jen v nezbytném rozsahu. Ultima ratio tohoto principu obsahuje ústavní příkaz plynoucí z čl. 4 odst. 4 Listiny, podle něhož nelze omezením popřít podstatu a smysl omezovaného základního práva (II. ÚS 2081/10). Této své ústavní povinnosti se obecné soudy nemohou zbavit poukazem na mezeru v právním řádu nebo prostým konstatováním neexistence příslušných právních pojmů či norem podústavního práva.

V otázce náhrady nákladů řízení je princip proporcionality uplatněn pouze ve vztahu k povaze a hodnotě předmětu sporu. Ústavní soud ČR již judikoval, že právo na přiznání **přiměřené** náhrady nákladů je součástí práva na spravedlivý proces (II. ÚS 3288/07). Přiznávané náklady řízení pak musejí být **přiměřené hodnotě předmětu sporu**, nemají tuto převyšovat (I. ÚS 3698/10), pokud jsou přiznané náklady řízení v hrubém nepoměru k povaze a hodnotě sporu, dochází k sankcionování neúspěšné strany řízení, přičemž výše úhrady nákladů je v rozporu s principem proporcionality sankcí, čímž de facto dochází k ukládání sankce bez zákona (Pl. ÚS 25/12). Ústavní soud ČR pak rozhodl, že v řízení, které je zahájeno formulářovou žalobou, nárok je uplatňován vůči spotřebiteli, přičemž ten vznikl ze smlouvy anebo jiného právního důvodu, avšak spotřebitel je fakticky vyloučen z možnosti sjednat si podmínky plnění s jiným obsahem (zejména smlouva o přepravě, dodávce tepla nebo energií, spotřebitelský úvěr, běžný účet, poskytování služeb informační společnosti, poskytování služeb elektronických komunikací, pojistná smlouva, regulační poplatek podle zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění), je spravedlivé, aby výše odměny za zastupování žalobce advokátem byla určena tak, že zpravidla nepřesáhne jednonásobek vymáhané jistiny (I. ÚS 3923/11). Pravidlo, že náklady řízení by neměly být vyšší než žalovaná jistina (s připuštěním výjimek), je obecně seznatelným pravidlem běžného života, kdy každý řádný hospodář poměřuje hodnotu získané věci k nákladům vynaloženým na její získání. Princip je sdílený univerzálně, jak v Polsku, kde náklady řízení nemohou přesáhnout žalovanou jistinu (nebo šestinásobek minimální sazby)³⁶, tak i kupříkladu v Německu, kde jsou mnohdy nižší

³⁶Polsko. Regulation of the Minister of Justice of 28 September 2002 on Fees for Advocates' Services – Journal of Laws 2002/163.

(např. odměna advokáta za formulářovou žalobu o 900 eur činí 58,50 eur)³⁷. Skutečnost, že do 7. 5. 2013 právo aprobovalo výši náhrady nákladů vyšší než (v zásadě) hodnota žalované jistiny, odporuje i pravidlům ekonomické analýzy práva při porovnání transakčních nákladů a nákladů přiznávaných soudem, což Ústavní soud ČR jinou úvahou vyjádřil slovy: „*Je na pováženou, stává-li se pro procesní strany otázka nákladů řízení důležitější než věc sama; situace, kdy se soudní řízení vedou nikoliv kvůli úspěchu ve věci samé, ale především kvůli náhradě nákladů řízení, je dokladem patologického stavu českého civilního procesu...*“³⁸

Zákaz zneužití práva: obecně se jedná o zákaz výkonu práva, které se formálně pohybuje uvnitř hranic subjektivního práva, sleduje však jiný než právem aprobovaný účel (např. úmysl škodit jinému bez vlastního přímého užitku, poškození oprávněného zájmu nebo subjektivního práva jiné osoby, rozpor se společenským určením subjektivního práva apod.). V Listině základních práv a svobod je vymezen v čl. 4 odst. 4: „*Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro jaké byla stanovena.*“ V občanském soudním řádu je tato zásada stanovena v ust. § 2 o. s. ř.: „*V občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.*“ Dále v ust. § 6 o. s. ř.: „*V řízení postupují soud a účastníci řízení v součinnosti tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.*“ Při aplikaci uvedených ustanovení soud řeší paradox, kdy na jedné straně se jedná o chování dovolené, na straně druhé nedovolené. Platí však, že zákaz zneužití práva je silnější než dovolení dané právem.³⁹

³⁷Spolková republika Německo. Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (RVG), ze dne 5. 5. 2004. 368-3.

³⁸Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3698/10, Právo vyjádřit se k věci v souvislosti s rozhodováním o nákladech řízení, ze dne 14. 9. 2011.

³⁹KNAPP, V. Teorie práva. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C. H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1. Str. 185.

Dalo by se namítnout, že tato zásada je obsažena již v zásadě účelnosti, která působí v procesním právu jako pojistka proti zneužívání institutu. Tato námitka však neobstojí při specifickém chování, a to šikanózním podávání žalob (šikanózní chování = chování, jehož záměrem je způsobit jinému nepřiměřenou újmu). Projeví se tak, že žalobce účelově rozdělí žalované nároky do několika žalob a sleduje tím přiznání nákladů řízení za každou podanou žalobu zvlášť. V praxi jde o podávání žalob souboru neuhrazených pohledávek za jedním subjektem samostatnými jednotlivými žalobami nebo žalování každé neuhrazené splátky zvlášť. Tento postup lze obvykle snadno odhalit, když každá nově napadená žaloba prochází lustrací z důvodu případných negativních překážek řízení (litispendence, res iudicata), nicméně nalézací soudy (obvykle přetížené) obvykle rezignují na úvahy o nepřiznání nákladů řízení a tyto přiznávají mechanicky.

5 Náhrada nákladů řízení a rozhodování

5.1 Náhrada nákladů sporného řízení

Sporná řízení jsou plně ovládána zásadou úspěchu ve věci, do této zásady se promítají i zásada zavinění *largo sensu*, zásada účelnosti, zásada přiměřenosti a zákaz zneužití práva. Právo na náhradu nákladů řízení se přiznává úspěšnému účastníkovi (ust. § 142 o. s. ř.). Existuje pět výjimek, kdy se nerozhoduje podle úspěchu ve věci, a to pokud podlehlá strana svým chováním nezavdala příčinu k podání návrhu nebo zahájení řízení (§ 143 o. s. ř.), nebyla před zahájením sporu ke splnění povinnosti výslovně vyzvána (§ 142a o. s. ř.) nebo existují důvody zvláštního zřetele hodné (§ 150 o. s. ř.), řízení skončilo smírem a nebylo ohledně náhrady nákladů řízení ujednáno nic jiného (ust. § 146 odst. 1 písm. a) o. s. ř.) a řízení bylo zastaveno a nelze procesní zastavení přičíst jedné nebo druhé straně (ust. § 146 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a § 146 odst. 2 o. s. ř.). Speciální úprava je pak uvedena v ust. § 229 a 230 z. ř. s., proti likvidačnímu správci nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů ve sporném řízení s výjimkou zásady zavinění *largo sensu*. O tom, proč bylo toto řešení takto zvoleno, důvodová zpráva k z. ř. s. mlčí.

O plném úspěchu ve věci lze hovořit tehdy, byla-li žaloba v celém rozsahu zamítnuta nebo bylo žalobě v celém rozsahu vyhověno. Pokud měl účastník neúspěch v poměrně nepatrné části nebo záviselo-li rozhodnutí o výši plnění na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu, může mu soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení. Jde o právní normu s částečně relativně neurčitou hypotézou, co se rozumí „poměrně nepatrnou částí“ je pak na diskreci soudu. Co se týče závislosti na znaleckém posudku, pak Nejvyšší soud ČSSR judikoval, že určení výše uplatněného nároku nezávisí na znaleckém posudku tam, kde výše nároku je již předem objektivně dána (NS sp. zn. Cz 155/56), naopak není dána tam, kde byl znalecký posudek prováděn jen k doložení základů uplatňovaného žalobního nároku (NS sp. zn. 5Cz 11/75). Tato část právní normy může být již obsoletní, když procesní pravidla připouštějí i tzv. soukromý znalecký posudek (ust. § 127a o. s. ř.), tedy že účastník může zjistit výši svého nároku již podle znaleckého posudku zadaného

před zahájením řízení, tento znalecký posudek pak bude mít stejnou důkazní váhu jako soudem zadaný znalecký posudek a náklady na jeho zajištění mu v případě úspěchu ve věci budou refundovány neúspěšným účastníkem.

Snadná je rovněž situace, kdy jsou strany ve sporu zhruba stejně úspěšné. Podle zásady úspěchu ve věci soud vysloví, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, tedy že každý účastník si své náklady řízení nese sám. Spornou otázkou je to však ve věci uhrazeného soudního poplatku, protože tam žalobce nese více nákladů než žalovaný a tyto mu nebudou žalovaným refundovány. Asi správnou úvahou v této oblasti by bylo uhrazený soudní poplatek pomyslně rozdělit na části podle počtu stran a vyslovit, že v takovém případě žalovaný musí žalobci uhradit část soudního poplatku na řízení připadající. Tato logická úvaha se do právní normy ani do praxe nepromítla.

Složitá situace nastává tehdy, je-li účastník ve sporu úspěšný jen částečně (a nikoliv přesně v ½). Zákon v ust. § 142 odst. 3 o. s. ř. stanoví, že „*měl-li účastník ve věci úspěch jen částečný, soud náhradu nákladů poměrně rozdělí, popřípadě vysloví, že žádný z účastníků nemá na náhradu nákladů právo.*“ Je-li předmětem sporného řízení peněžitá pohledávka, případně též její příslušenství, postaví soud na každou stranu rovnice míru úspěchu včetně úspěchu ohledně příslušenství. Výši příslušenství je pak nutno spočítat ke dni vyhlášení rozhodnutí (I. ÚS 2717/08). Při rozhodování o této otázce soud nejprve musí zjistit, jakou částku činí neúspěch ve věci. Možné varianty při žalobě na peněžitě plnění jsou tyto:

- a) žaloba o částku 12 000 Kč s úrokem ve výši 10 % od 1. 1. 2013, úspěšná co do jistiny 8 000 Kč a úroku ve výši 10 % od 1. 6. 2013. Rovnice výpočtu neúspěchu ve věci pak činí:
$$\text{neúspěch} = (\text{jistina} + \text{jistina} \times 0,1/365 \times \text{počet dní od 1. 1. 2013 do 30. 10. 2013}) - (\text{přiznaná jistina} + \text{jistina} \times 0,1/365 \times \text{počet dní od 1. 6. 2013 do 30. 10. 2013});$$
- b) žaloba o částku 12 000 Kč s úrokem ve výši 10 % od 1. 1. 2013 a smluvní pokutou ve výši 24 000 Kč, úspěšná co do jistiny 8 000 Kč a úroku ve výši 10 % od 1. 6. 2013 a smluvní

pokuty ve výši 6 000 Kč. Rovnice výpočtu neúspěchu ve věci pak činí: neúspěch = (jistina + jistina \times 0,1/365 \times počet dní od 1. 1. 2013 do 30. 10. 2013 + smluvní pokuta) – (přiznaná jistina + jistina \times 0,1/365 \times počet dní od 1. 6. 2013 do 30. 10. 2013 + přiznaná smluvní pokuta).

Je-li předmětem žaloby nepeněžitě plnění, pak je potřeba každou žalovanou povinnost nebo její složku posuzovat za samostatnou jednotku. Při výpočtu neúspěchu pak rovnice bude vypadat takto: neúspěch = suma žalovaných povinností – suma přiznaných povinností.

Při kombinaci peněžitého plnění a nepeněžitě plnění pak určení neúspěchu matematickým způsobem není možné.

Náhrada nákladů se pak přiznává podle vzorce:

$$\text{ČNN}^{\text{částečná náhrada nákladů}} = (\text{úspěch} - \text{neúspěch}) \times \text{PNN}^{\text{plná náhrada nákladů}}$$

Pokud sporné řízení skončilo smírem, žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, jestliže se účastníci nedohodli jinak (ust. § 146 odst. 1 o. s. ř.). Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů také v případě, bylo-li řízení zastaveno a neuplatní-li se zavinění podle ust. § 146 odst. 2 o. s. ř. Je-li však žaloba odmítnuta (pro vady), je navrhovatel povinen nahradit ostatním účastníkům náklady řízení (ust. § 146 odst. 3 o. s. ř.).

Další neřešitelnou situací je stav, kdy je z řízení vyloučen určitý nárok k samostatnému projednání. Pokud běží dvě samostatná řízení, logicky nastávají dva rozdílné okamžiky, kdy je věc meritorně rozhodnuta. Jak se potom vypořádat se zásadou úspěchu ve věci, zdali v poměru k oběma řízením, nebo v každém jednotlivém zvlášť, je otázkou, která se na první pohled může zdát obtížná. Nicméně soud musí rozhodnout o náhradě nákladů řízení v každé věci samostatně a zohlednit úspěch v každé věci zvlášť. O tom, jak spočítat odměnu právního zástupce, podle jaké tarifní hodnoty, jak se vypořádat s náhradou zaplaceného soudního poplatku, právní předpisy mlčí. Zde již záleží jen na tom, co který soudce dokáže odůvodnit.

Výrazně do otázky náhrady nákladů sporného řízení vstupuje institut tzv. **moderačního práva**. Soudcovské zmírňovací právo je institutem speciálním, jehož účelem je zmírňování nepřiměřené tvrdosti nebo dosažení obecně spravedlivého výsledku mezi stranami. Pokud by regulace vztahující se k přiznávání náhrady nákladů řízení byla spravedlivá, nebylo by práva moderace v procesním právu zapotřebí, ale není možné právními normami reagovat na všechny možné myslitelné situace života. Pramenem práva jsou dobré mravy, dobré mravy se použijí jako korektiv právních předpisů, mají vyšší právní sílu. Moderace ve smyslu dobrých mravů musí být součástí procesních předpisů. Již v dobách římského práva byla definována právní zásada *summum ius summum iniuria*⁴⁰. Názory publikované některými autory⁴¹ o tom, že moderační právo v procesních předpisech nemá místo, je nutno pro tento důvod (*summum ius summum iniuria*) odmítnout. V platném právním řádu je toto moderační právo zakotveno v ust. § 150 o. s. ř.: „*Jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele nebo odmítne-li se účastník bez vážného důvodu zúčastnit prvního setkání s mediátorem nařízeným soudem, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat.*“

Ústavní soud ČR již judikoval, že ust. § 150 o. s. ř. neslouží ke zmírňování majetkových rozdílů mezi procesními stranami, ale k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájí své porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude jevit spravedlivým především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku apod. (I. ÚS 2862/07). V judikatuře Ústavního soudu ČR lze najít tři důvody pro aplikaci moderačního práva, a to a) majetkové, sociální a osobní poměry neúspěšného účastníka, b) jejich poměření s poměry účastníka úspěšného a c) okolnosti případu (III. ÚS 3448/10). Zákodárce k nim přidal i odmítnutí zúčastnit se prvního setkání s mediátorem,

40 CICERO a WITH AN ENGLISH TRANSLATION BY WALTER MILLER. De officiis. Reprinted. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1951. ISBN 9780674990333. „Nejvyšší právo je nejvyšším bezprávím, tedy nekritická aplikace práva bez pochopení a respektu účelu práva a bez zohlednění všech okolností je často prostředkem nejvyššího bezpráví.“

⁴¹ JIRSA, J. Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. In Právní rozhledy. 2009, 17(6), 198–208. ISSN 1210-6410.

pokud soud mediaci nařídil. Ústavní soud ČR⁴² dále dodává, že pokud (nalézací) soud shledá, že existuje některý z důvodů pro moderaci práva, pak je povinen se ústavně konformním způsobem vypořádat s jejich dopadem do sféry povinnosti účastníka k náhradě nákladů řízení. Při aplikaci ust. § 150 o. s. ř. je soud povinen mít vždy na zřeteli účel soudního řízení, tedy poskytování soudní ochrany právům (čl. 90 Ústavy ČR). Ust. § 150 o. s. ř. však nelze považovat za pravidlo, které by zakládalo zcela volnou diskreci soudu (ve smyslu libovůle), jedná se o ustanovení, podle něhož je soud povinen zkoumat, zda ve věci neexistují zvláštní okolnosti, k nimž je třeba při stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení výjimečně přihlédnout (I. ÚS 401/06). Při posuzování otázky, zdali moderační právo realizovat, či nikoliv, soud musí rovněž vycházet i z výše náhrady nákladů řízení, která by byla účastníku ukládána k refundaci (náhradě).

Před přistoupením k realizaci moderačního práva soudem musí soud vytvořit prostor, aby se účastník řízení mohl k uvažovanému postupu vyjádřit (II. ÚS 828/06). Obvykle postačí, když se účastníci vyjádří k možnosti moderace nákladů řízení v závěrečném návrhu, mnohdy však tuto otázku nastolují již v úvodu jednání. Pokud se jeden z účastníků řízení z jednání omluví, pak lze mít za to, že se svou procesní neaktivitou o prostor vyjádřit se k otázce moderace náhrady nákladů řízení připravil (shodně i poučení podle ust. § 118a o. s. ř., která se poskytují pouze přítomným účastníkům). Tato povinnost je splněna i tehdy, má-li účastník možnost podat proti rozhodnutí odvolání (tedy může svou argumentaci shrnout v odvolání, odvolání jen do výroku o náhradě nákladů řízení není zpoplatněno).

Z pohledu soudce je pak dle autorky existence moderačního práva naprostou nutností. Pokud je smyslem soudního řízení nejen dosažení práva, ale i dosažení spravedlnosti, pak toto právo musí být v procesních předpisech zachováno. Moderační právo soudu odráží význam výroku, který řekl již Marcus Tullius Cicero: *Summum ius, summa inuria*. Bez tohoto oprávnění by soudy mohly být zdrojem bezpráví a nespravedlnosti.

⁴² Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 446/08, Uložení náhrady nákladů řízení neúspěšnému účastníku ve sporu se státem v situaci, kdy náklady vzrostly v důsledku vad v soudním řízení, ze dne 3. 9. 2008.

Dalším institutem, který je spojen s otázkou náhrady nákladů sporného řízení, je pak institut tzv. **procesní jistoty**. Institut procesní jistoty znamená obvykle povinnost složit určenou finanční částku soudu jako zajištění proti případné povinnosti k náhradě nákladů řízení. Na rozdíl od jistot hmotněprávních je smyslem této chránit stranu před újmou, jež by jí mohla vzniknout z procesních úkonů protistrany či osoby třetí nebo z úkonů soudu, k nimž druhá strana dala podnět. Újmou je pak třeba rozumět výdaje nebo majetkovou škodu. Obecně přichází v úvahu složení jistoty v případě, že se tak mezi sebou strany dohodly, složením finanční částky nebo finančních derivátů k soudu, případně zřízením zástavního práva nebo ručitelstvím. Žalobní jistota se pak uplatní, je-li žalobcem cizozemec, povinnost může být podmíněna návrhem nebo tím, že žalobce není osvobozen od soudních poplatků.⁴³ V platné právní úpravě je povinnost složit jistotu omezena na povinnost složit jistotu při podání návrhu na předběžné opatření ve sporném řízení.

Jistota se pak podle ust. § 75b odst. 1 o. s. ř. (případně § 102 o. s. ř.) skládá nejpozději ve stejný den, kdy se podává návrh na předběžné opatření ve sporném řízení. Není-li složena, předseda senátu návrh usnesením odmítne. Existují pouze dvě výjimky, za kterých je možno od složení jistoty upustit, a to v případě, kdy navrhovatel spolu s podáním návrhu osvědčí, že jsou u něj dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebo je-li tu nebezpečí z prodlení, v důsledku něhož by navrhovateli mohla vzniknout újma, a navrhovatel spolu s návrhem osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit.

Procesní jistota má v našem právu funkci preventivní a zároveň sanační. Preventivním účinkem odrazuje navrhovatele od šikanózních návrhů na nařízení předběžných opatření a tím i zahlcení soudu, a s ohledem na to, že předpokladem nařízení předběžného opatření je pouze osvědčení skutečností (nikoliv prokázání), pak má sanační funkce sloužit k nahrazení případné (nedůvodné)

⁴³ HORA, V. a SPÁČIL, J. (ed.). Československé civilní právo procesní: I.–III. díl. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3. Str. 194–198.

újmy, která byla protistraně nařízeným opatřením způsobena. Řízení o nahrazení újmy z nařízeného předběžného opatření je upraveno v ust. § 77a o. s. ř.⁴⁴

Povinnost k náhradě újmy způsobené nařízeným předběžným opatřením je povinnost objektivní s připuštěním liberačních důvodů. Předpokladem vzniku povinnosti je pak existence nařízeného předběžného opatření, které zaniklo nebo bylo zrušeno z jiného důvodu, než že návrhu ve věci samé bylo vyhověno nebo že právo navrhovatele bylo uspokojeno. Žaloba musí být podána v šestiměsíční prekluzivní lhůtě, počínaje okamžikem zániku nebo pravomocného zrušení nařízeného předběžného opatření. Ze složené jistoty je pak v případě úspěchu žaloby poskytnuto soudem odškodnění. Újmu, která nebyla nahrazena ze složené jistoty, navrhovatel předběžného opatření uhradí z jiného majetku. V případě, že je složená jistota vyšší než přisouzená újma, pak soud přebytek po právní moci rozhodnutí ve věci samé vrátí navrhovateli. Aktuální výše skládaných jistot je však nízká, činí ji částka, která je občanským soudním řádem stanovena jako hranice bagatelnosti (10 000 Kč), ve sporech týkajících se vztahů mezi podnikateli vyplývajících z podnikatelské činnosti činí částka 50 000 Kč.

Z pohledu soudce bylo zavedení procesních jistot do o. s. ř. přínosem, protože před zavedením tohoto institutu byly návrhy na nařízení předběžných opatření podávány téměř každý týden, většinou nedůvodně. Po zavedení procesní jistoty jsou návrhy na nařízení předběžných opatření podávány velmi zřídka, v převážné většině jsou důvodné a je jim vyhověno.

⁴⁴ (1) Zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, je navrhovatel povinen nahradit škodu a jinou újmu každému, komu předběžným opatřením vznikla. Této odpovědnosti se navrhovatel nemůže zprostit, ledaže by ke škodě nebo k jiné újmě došlo i jinak.

(2) Žalobu na náhradu škody nebo jiné újmy podle odstavce 1 je třeba podat nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy předběžné opatření zaniklo nebo kdy bylo pravomocně zrušeno, jinak právo zanikne. Zmeškání této lhůty nelze prominout.

(3) Příslušným k projednání žaloby podle odstavce 2 a k rozhodnutí o ní je soud, který v prvním stupni rozhodoval o předběžném opatření.

(4) Pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy se uspokojí z navrhovatelem složené jistoty; nepostačuje-li jistota k uspokojení všech poškozených, rozdělí soud jistotu mezi ně poměrně. Povinnost navrhovatele nahradit škodu nebo jinou újmu, která nebyla zajištěna složenou jistotou, tím není dotčena.

5.2 Náhrada nákladů nesporného řízení

Počínaje dnem 1. 1. 2014 byla tzv. nesporná řízení (a některá sporná, např. o rozvod manželství) přesunuta do zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.⁴⁵ Při vytváření tohoto zákona bylo postupováno podle tzv. minimalistické varianty, tedy že procesní postup stanovený v tomto zákoně bude upraven v minimální možné míře a ve zbylé části se bude plně řídit obecným procesním předpisem, tedy občanským soudním řádem (§ 1 odst. 2 z. ř. s.). Obecná zásada pro přiznávání náhrady nákladů řízení je stanovena v ust. § 23 z. ř. s. tak, že je-li možné zahájit řízení i bez návrhu (nesporná řízení) a v řízení o statusových věcech manželských a partnerských, nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení. Tato zásada však není absolutní, platí z ní výjimka, a to a) **odůvodňují-li to okolnosti případu**; b) pokud navrhovatel podal **návrh na zahájení řízení, ačkoli šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva**.

Zákon o zvláštních řízeních soudních se použije v 21 typových řízeních uvedených v ust. § 2 z. ř. s. Poslední typ řízení, výkon rozhodnutí v některých věcech upravených z. ř. s., nepatří do nalézacích řízení. Speciální úprava náhrady nákladů řízení je vytvořena pouze pro řízení o svéprávnosti, řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a držení ve zdravotním ústavu, řízení o pozůstalosti, řízení o úschovách a (pro) výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti. Jinak se v plné míře uplatní ust. § 23 a 24 z. ř. s., rovněž se plně uplatní zásada zájmová a zásada zavinění largo sensu.

⁴⁵Důvodová zpráva k zák. č. 292/2013 Sb.: Za první republiky byla právní úprava soudního řízení sporného a nesporného oddělena. Sporné řízení upravoval zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních, a nesporné řízení bylo upraveno dvěma kodexy. Jednotlivá nesporná řízení, jakož i jejich hmotněprávní aspekty, upravoval tzv. nesporný patent č. 208/1854 ř. z. a procesní stránku nesporných řízení upravoval komplexně zákon č. 100/1931 Sb., o základních ustanoveních soudního řízení nesporného. Pokud nebylo v zákoně č. 100/1931 Sb. ustanoveno jinak, užila se v nesporném řízení subsidiárně ustanovení zákona o řízení sporném, ale pouze pokud šlo o ustanovení upravující strany, zmocněnce, právo chudých, řízení, ústní jednání, důkazy, usnesení a navrácení k předešlému stavu.

• řízení o svéprávnosti

Náklady řízení platí stát. Neplatí však náklady právního zastoupení, s výjimkou nákladů soudem jmenovaného opatrovníka pro řízení. Lze-li to spravedlivě žádat, přizná soud náhradu proti tomu, o jehož svéprávnost v řízení šlo. Úprava placení nákladů řízení vychází z § 191 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Náklady řízení o svéprávnosti platí ze zákona stát, za něhož je platí příslušný soud prvního stupně, jako je tomu podle původní právní úpravy. Pokud jde o náklady spojené se zastupováním posuzovaného zvoleným zmocněncem nebo opatrovníkem (osoba blízká nebo jiná vhodná osoba), platí tyto náklady posuzovaný. Náklady právního zastoupení posuzovaného platí stát pouze v případě, že mu byl jmenován zástupce nebo opatrovník z řad advokátů. Pokud jde o úpravu náhrady nákladů řízení, je tato rovněž převzata z § 191 odst. 1 občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Náhradu nákladů řízení státu soud přizná v případě, lze-li to po posuzovaném spravedlivě žádat.

• řízení ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí a držení ve zdravotním ústavu

Náklady řízení platí stát. Neplatí však náklady právního zastoupení umístěného člověka, s výjimkou nákladů soudem jmenovaného opatrovníka pro řízení. Ustanovení je bez věcných a terminologických změn převzato z § 191g občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013. Jedinou změnou je, že podle nové právní úpravy se výjimka pro neplacení nákladů právního zastoupení státem nevztahuje pouze na případy, kdy byl soudem jmenován opatrovník. Náklady jmenovaného opatrovníka hradí stát.

• řízení o pozůstalosti

Obecně pro pozůstalostní řízení platí, že dalším subjektem práva, který má právo na náhradu nákladů řízení (odměnu), je notář vykonávající funkci soudního komisaře. Tato je pak podle ust. § 127 z. ř. s. nákladem řízení, stejně jako hotové výdaje soudního komisaře (notáře) a daň z přidané hodnoty. Odměna notáře jako soudního komisaře je upravena v § 107–109 z. ř. s. Výši

odměny za úkony, které notář provedl v řízení o pozůstalosti jako soudní komisař, stanoví prováděcí právní předpis; kromě odměny má notář právo též na náhradu svých hotových výdajů a na náhradu za daň z přidané hodnoty, je-li jejím plátcem. Odměnu a náhrady jsou notáři povinni zaplatit zůstavitelovi dědici, jen jestliže nabyli nepředlužené dědictví; v ostatních případech (zejména bylo-li řízení o pozůstalosti zastaveno, připadla-li pozůstalost státu, nabyli-li dědic předlužené dědictví) je platí stát, za něhož je platí příslušný soud prvního stupně, jako je tomu podle původní právní úpravy. Byla-li nařízena likvidace pozůstalosti, hradí se odměna a náhrady notáře z výtěžku zpeněžení pozůstalosti. Protože rozvrh zpeněžení likvidační podstaty nezaručuje, že nároky notáře budou opravdu uspokojeny, ručí za to stát (resp. příslušná organizační složka státu, již je zde soud prvního stupně). Podle ust. § 128 z. ř. s. v řízení o pozůstalosti soud přizná účastníku náhradu nákladů řízení potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva zcela nebo zčásti proti ostatním účastníkům nebo některým z nich (jen tehdy), odůvodňují-li to okolnosti případu nebo (jen tehdy) jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele; to však neplatí, byla-li nařízena likvidace pozůstalosti. V případě likvidace pozůstalosti podle ust. § 195 z. ř. s. soud fakultativně jmenuje tzv. likvidačního správce (ust. § 197 z. ř. s.). Likvidačním správcem je osoba, která je zapsána v seznamu insolvenčních správců (§ 203 odst. 1 z. ř. s.). Likvidační správce má právo na odměnu za úkony, které učinil osobně nebo prostřednictvím stanovených osob, na náhradu hotových výdajů a na daň z přidané hodnoty (ust. § 209 odst. 1 z. ř. s.). Tato se uhradí z majetku likvidační podstaty, stát přitom ručí za uspokojení práva likvidačního správce na odměnu a náhrady (§ 210 z. ř. s.). V případě žaloby na určení pohledávky nebo práva na uspokojení pohledávky ze zajištění podle ust. § 266 z. ř. s. žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení proti likvidačnímu správci, s výjimkou zaviněných nákladů řízení. V případě podání žaloby na určení pohledávky nebo práva na uspokojení pohledávky ze zajištění skládá žalobce podle ust. § 257 z. ř. s. procesní jistotu. Nákladem řízení má být zřejmě i odměna a hotové výdaje správce pozůstalosti, jediným ustanovením, ze kterého se toto dá dovodit, je pak ust. § 516 z. ř. s., které stanoví, že výši odměny a hotových výdajů stanoví ministerstvo spravedlnosti vyhláškou.

Jistota v zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, je upravena širěji než v o. s. ř. Týká se pouze incidenčních žalob v dědickém řízení. Jejím smyslem je (zřejmě) zamezení nedůvodných nebo šikanózních žalob. Maximální výše skládané jistoty je pak vyšší než u jistot při návrhových předběžných opatřeních ve sporném řízení, a to ve výši 1/3 popřené pohledávky, nejméně 10 000 Kč a nejvýše 100 000 Kč.

Povinnost k náhradě újmy způsobené nedůvodně podanou incidenční žalobou je povinnost objektivní bez připuštění liberačních důvodů, předpokladem vzniku povinnosti je pak zamítnutí incidenční žaloby nebo zastavení řízení. Žaloba musí být podána v šestiměsíční prekluzivní lhůtě počínaje okamžikem právní moci rozhodnutí o incidenční žalobě. Ze složené jistoty je pak v případě úspěchu žaloby poskytnuto soudem odškodnění.

• řízení o úschovách

V tomto typu řízení nelze o náhradě nákladů řízení v obecném slova smyslu mluvit. Zákon pak v tomto směru jako náklad vymezuje tzv. náklad úschovy podle § 296 z. ř. s., a to zejména při skládání movitých věcí hodících se k úschově za účelem splnění závazku (§ 290 z. ř. s.). Takovou movitou věcí může být i osobní automobil. Před vydáním předmětu úschovy soud rozhodne o náhradě účelně vynaložených výdajů z prostředků. Právní úprava neobsahuje ustanovení pro případ, kdy složená záloha na náklady úschovy je nižší než skutečně náklady na úschovu (např. v případě automobilu), pak lze mít za to, že per analogiam podle ust. § 296 a 297 z. ř. s. soud v usnesení o vydání předmětu úschovy uloží příjemci předmětu úschovy nahradit rozdíl mezi potřebnými, účelně vynaloženými náklady na úschovu a složenou zálohou, tuto povinnost pak stanoví do tří dnů podle ust. § 160 odst. 1 o. s. ř. Jak je řešena otázka zaplacené zálohy na náklady úschovy mezi složitelem a příjemcem, to zákon nijak neřeší.

5.3 Náhrada soudního výkonu rozhodnutí

V rámci aktuální právní úpravy jsou možné dva způsoby vykonávacího řízení, a to buď formou výkonu rozhodnutí podle části šesté o. s. ř., nebo formou exekuce podle exekučního řádu. Občanský soudní řád vychází z premisy, že podávány jsou pouze oprávněné návrhy na výkon rozhodnutí, oprávněné jsou v celém rozsahu. Proto také zakotvuje zásadu, že o nákladech výkonu rozhodnutí bude rozhodnuto již při nařízení výkonu rozhodnutí (§ 270 odst. 1 o. s. ř.). Oprávněný má pak nárok na náhradu všech účelných nákladů výkonu rozhodnutí. Subsidiárně se použijí i ust. § 140–150 o. s. ř. (§ 270 odst. 4 o. s. ř.), tj. zásada zavinění *largo sensu*, moderační právo soudu. Stejně jako v nalézacím řízení platí oprávněný náklady řízení, které vzniknou jemu osobně nebo jeho právnímu zástupci, jakmile vzniknou, povinný je povinen mu je refundovat (nahradit) v rozsahu stanoveném soudem. Soud pak může uložit oprávněnému povinnost složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí, proti takovému rozhodnutí je přípustné odvolání. V praxi Obvodního soudu pro Prahu 3 se rozhodnutí o povinnosti složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí nepoužívá, protože náklady, které vzniknou při provádění výkonu rozhodnutí, zásadně platí stát (ust. § 270 odst. 3 o. s. ř.). Po nařízení výkonu rozhodnutí může být znovu rozhodováno o nákladech řízení, ale pouze v rámci vymezených úseků vykonávacího řízení (např. § 266 o. s. ř. o odkladu provedení výkonu aj.). Otázka nákladů řízení ve výkonu rozhodnutí podle části šesté o. s. ř. je ovládána všemi zásadami v této práci uvedenými (zásada úspěchu ve věci se tacite předpokládá v rámci nařizování výkonu rozhodnutí), navíc se zde objevuje zásada procesního zavinění při zastavení výkonu rozhodnutí (§ 271 o. s. ř.). Důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ust. § 268 o. s. ř. jsou pak i jiné skutečnosti než ty související s oprávněností nároku oprávněného (např. průběh výkonu rozhodnutí ukazuje, že výtěžek, kterého jím bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jeho nákladů). Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí je pak spojen s povinností platit soudní poplatek (§ 2 zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), jejich výše je uvedena pod položkou 21 sazebníku soudních poplatků.

Oprávněný má pak právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku (použije se ust. § 137 o. s. ř.). Všechny tyto náklady hradí oprávněný.

Stranou o. s. ř. pak stojí **výkon rozhodnutí o péči o nezletilé děti**. Jedná se o řízení vykonávací, které je upraveno v z. ř. s., a to s ohledem na skutečnost, že i řízení nalézací je upraveno v z. ř. s. a bylo technicky vhodné výkony rozhodnutí v těchto věcech zařadit do úpravy z. ř. s. Níže uvedené platí pro výkon rozhodnutí odnětím dítěte podle ust. § 504 z. ř. s., tento výkon rozhodnutím je posledním z prostředků realizace rozhodnutí a přistupuje se k němu, byly-li vyčerpány předchozí možnosti nebo je-li podle okolností případu zřejmé, že předchozí možnosti by byly bezvysledné. Ust. § 505 z. ř. s. (náklady personálního výkonu) nově vymezuje další náklady řízení (nad rámec ust. § 137 o. s. ř.), a to ušlý výdělek a hotové výdaje osob zúčastněných na výkonu rozhodnutí odnětím dítěte; náklady účelně vynaložené s otevřením bytu nebo jiné místnosti povinného nebo jiné osoby; náklady na nezbytné potřeby nezletilého dítěte při výkonu rozhodnutí; náklady na dopravu nezletilého dítěte spojené s jeho navrácením v případě mezinárodního únosu. Náhradu nákladů řízení v takovém případě platí povinný (ust. § 506 z. ř. s.), stát má rovněž právo na náhradu odměny mediátora z prvního setkání, kterou platil.

5.4 Náklady exekučního řízení

Důvodem pro privatizaci části moci soudní do rukou tzv. soudních exekutorů byla podle důvodové zprávy nízká efektivita soudů při výkonu rozhodnutí. Soudní exekutoři měli přinést efektivitu až 70 %.⁴⁶ **Od roku 2001 až do června roku 2015 bylo v České republice nařízeno 7 149 384 exekucí pro jistinu ve výši 3,6 mld. Kč^{47 48}, z toho cca 75 % exekucí je stále v běhu.⁴⁹**

⁴⁶ Důvodová zpráva: Materiální zainteresovaností soudních exekutorů na výsledcích exekuce dojde nepochybně ke zvýšení efektivity vymáhání pohledávek, a to při důsledném zachování ústavních kautel zákonnosti ... Ve státech, kde byl institut soudních exekutorů již zaveden, je statisticky evidována vyšší efektivnost vymáhání pohledávek. V průměru se v odborných pramenech uvádí zvýšení efektivity o 70 %.

⁴⁷ Iuridicum Remedium, o. s. Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí [online]. Praha, 2012. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: http://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/IuRe_Zaverecna_analyza_systemovych_chyb_na_polic_exekuci_cervenec_2012.pdf.

⁴⁸ Zdroj: Exekutorská komora ČR.

⁴⁹ POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In Soudce. 2016, 18(2), s. 17–20. ISSN 1211-5347.

Podle zveřejněných údajů (z exekovaných fyzických osob) je u 4,2 % fyzických osob vedena jen 1 exekuce, 4,8 % fyzických osob se potýká se dvěma exekucemi, 5,4 % fyzických osob pak čelí třem exekucím **a 85,6 % fyzických osob pak čelí více než 3 exekucím.**⁵⁰ Úspěšnost exekucí rok od roku klesá. **Zatímco v roce 2001 činila úspěšnost 67 %, v roce 2011 pak 30 % a v roce 2014 pouze 25 %.**⁵¹ Úspěšnost soudních výkonů rozhodnutí v roce 2012 je pak kolem 41 %, zatímco u exekucí cca 28 %.⁵²

Exekuce jsou prováděny soudními exekutory, kteří vykonávají část soudní moci (§ 28 e. ř.) a zároveň je tento výkon soudní moci podnikáním zaměřeným na zisk (§ 3 odst. 1 e. ř.). V těchto mantinelech se pak postavení soudního exekutora jako podnikatele dostává mimo rámec právního státu: „*Soudnictví v občanských věcech je vykonáváno ... jak v zájmu jednotlivců, tak i v zájmu celku. Z toho vyplývají v otázce nákladů s ním spojených dva důsledky: jsouc společenským útvarem kulturním, nesmí být nikdy podnikem výdělečným; ale s druhé strany zase: sloužíc zájmům jednotlivců, nesmí jimi být přístupno bez jakýchkoli hmotných obětí. Neboť soudnictví, vykonávané bez jakéhokoliv nebezpečí pro strany, vedlo by nutně k sudičství, ku zneužívání soudů a řízení soudního a tím i ku škodě celku.*“⁵³ Neformálně se hovoří o tom, že skutečnými (v praxi realizovanými) základními zásadami exekučního řízení jsou zásada tvrdosti (na dlužníky je třeba přísnost) a maximalizace zisku soudního exekutora.⁵⁴

Zákonodárce koncipoval exekuční řád jako lex specialis vůči o. s. ř. (§ 52 e. ř.). Otázka nákladů řízení, resp. jejich náhrady, je pak vymezena v ust. § 270 a 271 o. s. ř., § 87–89 e. ř. Jedním

⁵⁰ POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In Soudce. 2016, 18(2), s. 17–20. ISSN 1211-5347.

⁵¹ POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In Soudce. 2016, 18(2), s. 17–20. ISSN 1211-5347.

⁵² Iuridicum Remedium, o. s. Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí [online]. Praha, 2012. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: http://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/IuRe_Zaverecna_analyza_systemovych_chyb_na_polic_exekuci_cervenec_2012.pdf a stejně jako pod 48.

⁵³ HORA, V. a SPÁČIL, J. (ed.). Československé civilní právo procesní: I.–III. díl. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3. Str. 185.

⁵⁴ Iuridicum Remedium, o. s. Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí [online]. Praha, 2012. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: http://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/IuRe_Zaverecna_analyza_systemovych_chyb_na_polic_exekuci_cervenec_2012.pdf.

ze základních principů exekučního řízení je pak zákonná ochrana majetku povinného (Ústavní soud ČR: I. ÚS 752/04 ze dne 31. 10. 2007).

Exekuční řád pak upravuje otázku nákladů řízení v ust. § 87–89 e. ř. V zásadě je rozděluje na náklady exekuce a náklady oprávněného. Náklady exekuce se pak rozumí odměna exekutora a jeho hotové výdaje, nově též náklady správce závodu a daň z přidané hodnoty. Oprávněný má pak právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku (použije se ust. § 137 o. s. ř.). Všechny tyto náklady (s výjimkou účelně vynaložených cestovních výdajů a ztráty času exekutora nad rámec stropu stanoveného právním předpisem) hradí oprávněný. Náklady exekuce a náklady oprávněného určí exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e. ř.), nikoliv tedy již při nařízení exekuce (do 31. 12. 2012), nebo v pověření (má povahu opatření). Slangově se tento příkaz označuje „PÚNE“. Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce jsou přípustné námitky, a to do 8 dní od doručení (lhůta je kratší než obecná odvolací lhůta stanovená v o. s. ř.). O námitkách pak rozhoduje exekuční soud. Proti rozhodnutí exekučního soudu není přípustný řádný ani mimořádný opravný prostředek, podle ust. § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu ve spojení s ust. čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy ČR je přípustná ústavní stížnost. Tato právní úprava vede k nadužívání ústavních stížností a poměrně obsáhlé judikatuře, kterou Ústavní soud ČR zasahoval do náhrady nákladů exekučního řízení.

Příkaz k úhradě nákladů exekuce může být vydán opětovně (§ 6 vyhl. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti), může obsahovat i pouze „**pravděpodobné**“ náklady.

Odměna exekutora a tzv. hotové výdaje jsou pak stanoveny ve zvláštním právním předpisu (§ 90 odst. 1 e. ř.), tímto je tzv. exekuční tarif. Odměna exekutora ukládající zaplacení peněžité částky je stanovena v § 6 ET takto: do 3 mil. Kč činí 15 %, nad 3 mil. Kč platí degresivní sazba. Minimální odměna exekutora pak činí 3 000 Kč (tzv. zákonné minimum). Základem pro určení odměny za exekuci ukládající zaplacení peněžité částky je výše exekutorem vymoženého plnění nezahrnujícího náklady exekuce a náklady oprávněného. Náhrada hotových výdajů je pak

stanovena paušálem ve výši 3 500 Kč, nad paušál musí exekutor výdaje prokázat. Minimální výše nákladů exekuce tedy činí částku 6 500 Kč plus DPH, tuto hranici však Ústavní soud judikaturou prolamuje.⁵⁵ Z povahy věci by bylo logické, kdyby exekutor příkaz k úhradě exekuce vydával až jako poslední, ale v praxi se vydává hned jako první úkon. Má to dva důvody – prvním je ten, že náklady exekuce se uspokojují přednostně a pro případ včasného plnění ze strany povinného (do 30 dní) stanoví ET beneficium v podobě odpuštění 50 % (resp. 30 %) odměny exekutora a odpuštění části paušálu hotových výdajů. Otázka nákladů řízení v exekučním řízení se řídí všemi zásadami v této práci uvedenými (zásada úspěchu ve věci se tacite předpokládá v rámci nařizování exekuce/pověřování)⁵⁶, navíc se zde objevuje zásada procesního zavinění při zastavení exekuce. Pro exekutora však platila výjimka stanovená v § 89 e. ř. věta druhá, že v případě, že je exekuce zastavena pro nemajetnost povinného, hradí vynaložené výdaje oprávněný. Exekuce není zatížena soudními poplatky, agenda ze strany soudů je pak prováděna zcela bezplatně se všemi důsledky z toho vyplývajících. Důsledky takto nastaveného systému budou rozebrány v kapitole VIII této práce.

5.5 Náklady insolvenčního řízení

Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, je vůči o. s. ř. lex specialis (§ 7 zák. č. 182/2006 Sb.). Před o. s. ř. se použijí i zásady, na kterých spočívá insolvenční zákon (§ 5 cit. zák.). Zásady jsou uvedeny pouze demonstrativně. V insolvenčním řízení přicházejí do úvahy pojmově pouze náklady řízení incidenčních sporů a odměna insolvenčního správce, protože podle ust. § 170 cit. zák. **se v insolvenčním řízení neuspokojují žádným ze způsobů řešení úpadku (není-li v zákoně stanoveno jinak) náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí v insolvenčním řízení.**

⁵⁵ Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3219/10, Určení výše odměny soudního exekutora v případě dobrovolného plnění povinným, ze dne 15. 12. 2011.

Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 1327/10, K aplikaci ustanovení § 89 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2007, na exekuční řízení zahájená v době účinnosti tohoto ustanovení, ze dne 5. 10. 2011.

⁵⁶ Princip proporcionality: Ústavní soud ČR I. ÚS 2269/10 ze dne 23. 2. 2011; Zásada procesního zavinění: Ústavní soud ČR I. ÚS 1294/09; Zákaz zneužití práva: Ústavní soud ČR II. ÚS 2780/10 ze dne 7. 6. 2011.

V incidenčním sporu rozhodne insolvenční soud rozsudkem (ust. § 162 cit. zák.), o náhradě nákladů řízení rozhodne podle ust. § 142 a násl. o. s. ř. Náhrada nákladů řízení je pak zvláštní pohledávkou (ust. § 162 odst. 2 cit. zák.). Incidenčními spory jsou pouze spory o pravost, výši, pořadí nebo trvání přihlášených pohledávek, o vyloučení věci nebo jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty, o vydání výtěžku zpeněžení majetku z majetkové podstaty, o vypořádání společného jmění dlužníka a jeho manžela, odpůrčí žaloba, o náhrady škody na majetkové podstatě, kterou zavinil insolvenční správce, o platnost smluv, které uzavřel úpadce a kterými došlo ke zpeněžení jím získaného plnění, o platnost smluv, kterými došlo k prodeji majetku z majetkové podstaty mimo dražbu.

Ve sporech o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení proti insolvenčnímu správci. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty; do ní náleží i náhrada nákladů řízení přiznaná insolvenčnímu správci.

Jiná situace pak nastane, pokud jsou zahájeny tzv. jiné incidenční spory podle ust. § 159 cit. zák. nebo v jiných soudních sporech (spory, ve kterých insolvenční správce vymáhá neuhrazené pohledávky ve prospěch majetkové podstaty). V těchto případech není insolvenční správce osvobozen od případné povinnosti hradit náklady řízení úspěšné straně. Tato jeho povinnost je však vyvážena tím, že je ze zákona osvobozen od povinnosti platit soudní poplatek.

Náklady řízení, které vznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila, nese on sám a ostatním účastníkům je povinen je nahradit (§ 202 cit. zák.).

Odměna insolvenčního správce je stanovena v § 38 cit. zák. Insolvenční správce má právo na odměnu a náhradu hotových výdajů a na refundaci daně z přidané hodnoty, je-li jejím plátcem. Odměna a další náhrady se uspokojují z majetkové podstaty, je-li nedostatečná, hradí tyto stát. Vyúčtování odměny a hotových výdajů insolvenčního správce tento provede v konečné zprávě, má rovněž právo požadovat zálohy.

Výši odměny stanoví vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Pokud je způsobem řešení dlužníkovra úpadku konkurz, činí odměnu insolvenčního správce součet odměny určené z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele a odměny určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele (jedná se o sazby s pevným základem a variabilní % částí). Pokud je způsobem řešení dlužníkovra úpadku reorganizace, náleží insolvenčnímu správci za každý započatý měsíc po rozhodnutí o povolení reorganizace odměna, která je stanovena z dvanáctinásobku průměrného měsíčního obratu za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu, přičemž je stanoven strop obratu na hranici 1 mld. Kč. Pokud je způsobem řešení dlužníkovra úpadku oddlužení, činí odměnu insolvenčního správce při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty částka jako při konkurzu, při oddlužení plněním splátkového kalendáře bagatelní částka za každý započatý měsíc trvání účinku; při kombinaci pak kombinace obou způsobů. Hotové výdaje se pak nahrazují podle prokázaných, nemusí však překročit výši 5 % odměny insolvenčního správce. V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře jsou tyto určeny v paušální výši na měsíc. Mezi insolvenčními správci se (pochopitelně) diskutovalo o tom, že výše odměny takto stanovené není dostačující⁵⁷, na což ministerstvo spravedlnosti reagovalo tak, že tyto odměny počínaje 1. 1. 2013 výrazně zvýšilo (novela č. 488/2012 Sb. ze dne 20. 12. 2012) a nově v případě insolvenčního správce penzijní společnosti nebo obhospodařovatele podílového fondu, obchodníka s cennými papíry upravilo od 1. 1. 2014 vyhláškou 474/2013 Sb., o odměně likvidátora, nuceného správce a insolvenčního správce.

⁵⁷Je odměna insolvenčních správců dostatečná? In *Konkursní noviny* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/je-odmena-insolvencnich-spravcu-dostatecna>.

6 Náhrada nákladů řízení podle vybraných právních předpisů ES a EU

6.1 Evropské řízení o drobných nárocích

Evropské řízení o drobných nárocích upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 ze dne 11. 7. 2007. Použije se od roku 2009 ve všech členských státech Evropské unie s výjimkou Dánska; stranám sporu je k dispozici jako alternativa k řízení upravenému právními předpisy členských států. Týká se přeshraničních sporů o nároky, jejichž hodnota nepřesahuje 2 000 eur. Cílem nařízení je rovněž snížení nákladů spojených s civilním sporem. Pro uvedené řízení není předepsané povinné zastoupení advokátem, je realizováno prostřednictvím typizovaných formulářů. O náhradě nákladů řízení je rozhodováno podle zásady úspěchu ve věci, uplatní se i zásada účelnosti a přiměřenosti. Náklady řízení se přiznávají podle vnitrostátního práva. Čl. 16 výslovně stanoví, že soud nepřizná náhradu nákladů v rozsahu, v němž nebyly nutně vynaložené nebo nebyly přiměřené ve vztahu k nároku.

6.2 Řízení o evropském platebním rozkazu

Toto řízení upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. 12. 2006. Řízení má za cíl zjednodušit a urychlit řízení v přeshraničních sporech týkajících se nesporného peněžního nároku (obvykle neuhrazená faktura). Nařízení se vztahuje na všechny země EU s výjimkou Dánska. Řízení je opět realizováno prostřednictvím formulářů. Otázka náhrady nákladů řízení je podle čl. 26 plně ponechána vnitrostátnímu právu.

6.3 Mediace v občanských a obchodních věcech

Přeshraniční mediaci v občanských a obchodních věcech se v předpisech ES a EU objevuje pouze v podobě směrnice⁵⁸, která nemá bezprostřední účinek na vnitrostátní právní řád a musí být

⁵⁸ Evropský parlament a Rada EU. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 o některých aspektech mediaci v občanských a obchodních věcech. In Úřední věstník Evropské unie L136, 24. 5. 2008, s. 3–8. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1480359694168&uri=CELEX:32008L0052>.

provedena její transpozice vnitrostátním zákonodárstvím. Mediace má pak představovat nákladově efektivní a rychlé mimosoudní řešení sporů. Je pravděpodobné, že dohody vyplývající z mediací budou dobrovolně dodržovány (tzn. nebude přistoupeno k výkonu rozhodnutí). Tato směrnice se nemá vztahovat na soudní smíry ani na případy, kdy si soud vyžádá pomoc nebo poradenství kvalifikované osoby. Směrnice žádné vodítko ohledně náhrady nákladů mediací neobsahuje, implicitně předpokládá, že se strany na náhradě nákladů mediací (sporu) rovněž dohodnou.

6.4 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. 2. 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích

Tato směrnice byla do této části práce zařazena proto, že byla při transpozici nepochopena, špatně transponována do právního řádu a argumentačně zneužita pro odůvodnění generování zisků spočívajících v uměle navýšených nákladech řízení. Oblast působnosti této směrnice **by se měla omezovat na platby, které jsou úhradou za obchodní transakce**. Tato směrnice **by neměla upravovat transakce se spotřebiteli**, úroky ve spojení s jinými platbami, např. platby podle právních předpisů upravujících šeky a směnky, platby představující náhradu škody, včetně plateb od pojišťoven. Obchodními transakcemi se pak rozumí veškeré obchodní transakce bez ohledu na to, zda jsou prováděny mezi soukromými nebo veřejnými podniky nebo mezi podniky a orgány veřejné moci, s ohledem na skutečnost, že orgány veřejné moci provádějí značné množství plateb podnikům.

Směrnice v preambuli uvádí:

„Je nezbytné změnit tento trend a od opožděných plateb odrazovat, a proto je nezbytná rozhodná změna ve prospěch kultury včasné platby včetně ustanovení, že vyloučení nároku na účtování úroků by mělo být vždy považováno za hrubě nespravedlivou smluvní podmínku nebo praxi. Součástí této změny by mělo být rovněž zavedení konkrétních ustanovení o lhůtách splatnosti a o náhradách věřitelům za vzniklé náklady a mimo jiné ustanovení o tom, že vyloučení nároku na náhradu

nákladů spojených s vymáháním by mělo být považováno za hrubě nespravedlivé, neprokáže-li se něco jiného.“

*„Kromě nároku na zaplacení pevné částky pokrývající interní náklady spojené s vymáháním by měl mít věřitel rovněž nárok na náhradu zbývajících nákladů spojených s vymáháním, které mu vznikly v souvislosti s opožděnou platbou dlužníka. **K těmto nákladům patří zejména náklady, které věřiteli vzniknou pověřením advokáta nebo využitím služeb společnosti vymáhající pohledávky.**“*

Článek 6 pak stanoví, že:

„Členské státy zajistí, že v případech, kdy má být v obchodních transakcích podle článku 3 nebo 4 zaplacen úrok z prodlení, má věřitel nárok obdržet od dlužníka alespoň pevnou částku ve výši 40 eur.“

Tato směrnice byla zneužita k podpoře argumentace Ministerstva spravedlnosti ČR v řízení před Ústavním soudem ČR, jehož předmětem bylo zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb., o paušálních odměnách, když Ústavní soud ČR v rušicím nálezu judikoval, že výše nákladů právního zastoupení, přiznávaná na základě přisudkové vyhlášky, je často zjevně nepřiměřená povaze a obsahu sporu a nepřiměřeně zatěžuje neúspěšnou stranu. Ministerstvo spravedlnosti argumentovalo zejména tím, že věřitel má od dlužníka obdržet náhradu vlastních nákladů ve výši nejméně 40 eur, přičemž ale neuvedlo, že uvedené pravidlo se nemá vztahovat na spory, kde na jedné straně stojí spotřebitel.⁵⁹ Tato směrnice byla transponována do právního řádu ČR v zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v ust. § 513 o. z.: „... *příslušenstvím pohledávky jsou úroky, úroky z prodlení a **náklady spojené s jejím uplatněním.***“

Tyto zákonodárce upravil nařízením vlády 351/2013 Sb., a to tak, že (§ 3) *„jde-li o vzájemný závazek podnikatelů nebo je-li obsahem vzájemného závazku mezi podnikatelem a veřejným zadavatelem podle zákona upravujícího veřejné zakázky povinnost dodat zboží nebo poskytnout*

⁵⁹Odst. 61 nálezu P1. ÚS 25/12 ze dne 25. 4. 2013.

službu za úplatu veřejnému zadavateli, činí minimální výše nákladů spojených s uplatněním každé pohledávky 1 200 Kč.“

Přestože úmyslem směrnice, uvedené v preambuli, bylo upravit náhradu nákladů řízení při uplatnění pohledávky u soudu, došlo k tomu, že tyto náklady spojené s uplatněním pohledávky jsou transponovány jako příslušenství. V praxi jsou tedy žalovány samostatně a z těchto je pak nárokována náhrada nákladů řízení.

7 Komparace vybraných právních řádů

Existují v podstatě pouze dva právní systémy týkající se způsobu, jakým jsou vítězné straně sporu refundovány (nahrazovány) její náklady řízení. V prvním právním systému tato nedostane víc než soudní poplatek, výše odměny právního zástupce není nijak právně regulována, protože této regulace není potřeba a zahraniční žalobce obvykle neskládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, protože vítězná strana tyto nemá refundovány. V druhém právním systému jsou přiznávány další kompenzace, obvykle i odměna právního zástupce vítězné strany, což vyžaduje, aby výše odměny právního zástupce byla regulována, a obvykle bývá regulována, zahraniční žalobce mívá povinnost skládat jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení.

V komparaci 190 právních systémů celého světa⁶⁰ lze identifikovat prvky zásady přiznávání náhrady nákladů podle úspěchu ve věci. Rozdílný je však rozsah přiznávání náhrady nákladů řízení, když v 94 právních systémech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, v 96 pak (obecně) nejsou. Pokud se provede srovnání z hlediska evropských států a Ruska, pak ve 22 státech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, v 8 státech tomu tak není. Opačný poměr platí v případě srovnání jednotlivých států USA, kdy v 7 státech jsou součástí náhrady nákladů řízení i odměny právních zástupců, ve 47 státech pak obecně ne, i když platí výjimky. Přitom o státu USA Kalifornie bývá referováno jako o justiční supervelmoci⁶¹, v roce 2000 zde připadal 1 advokát na 267 obyvatel a podáváno bylo ročně přes 200 000 civilních žalob, přičemž v tomto právním systému není odměna právního zástupce vítězné straně nahrazována. Na druhou stranu v literatuře se objevují názory, že USA je justiční supervelmocí (nikde na světě není více žalob) proto, že zde, až na výjimky, neexistuje povinnost k náhradě

⁶⁰ GREITER, I. How to get your money in foreign countries: a survey of court costs and lawyer's fees in 151 countries. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, c1988. ISBN 9065443339.

Jednotlivé srovnávané právní systémy jsou rozepsány v příloze této disertační práce, přičemž autorka musela posuzovat jako samostatný právní systém každý ze států USA.

⁶¹ ZUCKERMAN, A. A. S. (ed.). Civil justice in crisis: comparative perspectives of civil procedure. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 0-19-829833-1. Str. 71.

nákladů řízení, tedy strana, která bezdůvodně zasáhla do práva nebo právního statku žalobce, se nemusí obávat ničeho jiného, než že v případě prohry navíc zaplatí pouze soudní poplatek.⁶²

Nepřiznávání náhrady nákladů řízení spočívající v odměně právního zástupce tedy není překážkou pro přístup ke spravedlnosti, v kontinentálním právu je tato tradicí, byť např. ve Francii není přiznávána, ale přiznává se tzv. pokuta. Nepřiznávání odměny právního zástupce pak vede k tomu, že se v právním systému vyvine jiný způsob odměňování advokáta. Tzv. contingency fee nebo také success fee znamená, že právní zástupce je placen částkou určenou podle procent z vyhrané částky, tuto odměnu hradí klient (vítězná strana). Contingency fee se používá zejména u žalob na náhradu majetkové i nemajetkové újmy, škody na zdraví aj.

Ze 186 právních systémů v 83 případech zahraniční žalobce skládá procesní jistotu buď vždy, nebo na požádání protistrany, ve 20 případech je povinnost odvislá od uzavřených mezinárodních smluv. Ve zbylých 83 případech pak zahraniční žalobce neskládá procesní jistotu nikdy.⁶³

7.1 Velká Británie (Anglie a Wales)

Právní řád Velké Británie, království Anglie a Wales, je ovlivněný směrem ekonomické analýzy práva proslavené britským rodákem Ronaldem Coasem. Soudní služba Jeho Veličenstva značně přehledně a jednoduchou formou pomocí návodných formulářů informuje účastníky o jejich procesních právech a podává návod, co vše si připravit.⁶⁴ Informovanost účastníků a snadná dostupnost potřebných formulářů může být jedním z determinujících faktorů pro relativně efektivní průběh řízení před anglickými soudy. Britské soudy řeší ročně 2 miliony trestních kauz, 1,8 milionu civilních kauz, 150 000 rodinných sporů a 800 000 senátních sporů.⁶⁵ Roční rozpočet činí 1,7 mld.

⁶² OLSEN, W. Civil Suits. In Reason. 1995, 28(6). ISSN 0048-6906.

⁶³ GREITER, I. How to get your money in foreign countries: a survey of court costs and lawyer's fees in 151 countries. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, c1988. ISBN 9065443339.

Jednotlivé srovnávané právní systémy jsou rozepsány v příloze této disertační práce, přičemž autorka musela posuzovat jako samostatný právní systém každý ze států USA.

⁶⁴ The Ministry of Justice. HM Courts & Tribunals Service. In gov.uk [online]. 2016 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service>.

⁶⁵ The Ministry of Justice. HM Courts & Tribunals Service. In gov.uk [online]. 2016 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service>.

GBP, 585 mil. GBP je financováno soudními poplatky a dalšími platbami účastníků. Civilní a rodinná justice je z 82 % financována prostřednictvím vybraných soudních poplatků. Rychlost a efektivita systému anglického soudnictví se bohužel nedá v rámci Evropské unie srovnat, protože pro každoroční srovnání soudnictví v rámci EU, The EU Justice Scoreboard (2015)⁶⁶, Velká Británie nedodala žádné informace. Přesto lze na stránkách Soudní služby Jejího Veličenstva najít analýzy a výzkumy v oblasti justice, které byly zadány nebo provedeny.⁶⁷ Funkčnost a chod civilní justice jsou v Anglii a Walesu zkoumány přibližně každé tři roky, studie je poté publikována.⁶⁸ Soudní poplatky při podání žaloby jsou nižší než v ČR, účastníci ale platí soudní poplatek za každé nařízené jednání ve věci. Tím jsou účastníci motivováni připravit se na soudní jednání a neprotahovat řízení žádostmi o odročování, jak se obecně děje v České republice. Zhruba 33 % obyvatel Anglie a Walesu považuje civilní justici za bezproblémovou. Celkem 9,4 % civilních žalob se týká sousedských sporů, 8,9 % pak spotřebitelských žalob, 5,5 % pracovních sporů, 5,3 % peněžních sporů a 4,9 % žalob se týkalo nezaplacených dluhů.⁶⁹

Otázka přiznávání náhrady nákladů řízení je plně ovládána zásadou úspěchu ve věci⁷⁰, ale výše přiznané náhrady je pak zcela odvislá od uvážení soudce. Zhruba polovina všech účastníků je zastoupena právním zástupcem.⁷¹ Rozhodnutí o tom, zdali se nechat zastoupit, či nikoliv, není

⁶⁶ European Commission. The 2015 EU Justice. Scoreboard. [online]. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf](http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf)

⁶⁷ The Ministry of Justice. Legal Services Research Centre. In nationalarchives.gov.uk [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130128112038/http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/lsrc>.

⁶⁸ The Ministry of Justice. A survey of civil court users: a feasibility study. In gov.uk [online]. 2015 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z WWW: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/449575/civil-court-users-survey.pdf.

⁶⁹ The Ministry of Justice. Legal Services Research Centre. In nationalarchives.gov.uk [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130128112038/http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/lsrc>.

⁷⁰ The civil procedure rules 1998, no. 3132 sec. 44.3—(1) The court has discretion as to—

(a) whether costs are payable by one party to another;

(b) the amount of those costs; and

(c) when they are to be paid.

(2) If the court decides to make an order about costs—

(a) the general rule is that the unsuccessful party will be ordered to pay the costs of the successful party; but

(b) the court may make a different order.

⁷¹ The Ministry of Justice. A survey of civil court users: a feasibility study. In gov.uk [online]. 2015 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z WWW: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/449575/civil-

závislé na finanční situaci účastníka, ale na složitosti sporu. Náhrada nákladů řízení je přiznávána v tzv. *cost order* (příkaz k úhradě nákladů) zpravidla po vydání meritorního rozhodnutí.⁷² Zaviněné náklady řízení jsou definovány podobně jako v České republice.⁷³ Poměrně využívaným je institut práva common law skládání jistoty na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, jistota se ukládá na žádost jednoho z účastníků v případě, že existuje obava, že by později nebyl druhý z účastníků schopen dostát svým závazkům. Procesní jistota má povahu procesní podmínky.⁷⁴ Co se týče druhů nákladů řízení, pak tyto jsou v podstatě přiznávány stejně jako v České republice, nejsou přiznávány hotové výdaje a ušlý zisk účastníkům. V případě odměny právního zástupce platí v Anglii pravidlo, že vítězná straně nemůže být přiznáno více, než kolik skutečně zaplatila svému právnímu zástupci.⁷⁵ Pokud se jedná o bagatelní spor (small claims track), pak se přiznává

court-users-survey.pdf.

⁷² The Civil Procedure Rules 1998, no 3132, 47.1 The general rule is that the costs of any proceedings or any part of the proceedings are not to be assessed by the detailed procedure until the conclusion of the proceedings but the court may order them to be assessed immediately.

⁷³ Senior Courts Act 1981, sec. 51.7:

(a) as a result of any improper, unreasonable or negligent act or omission on the part of any legal or other representative or any employee of such a representative; or

(b) which, in the light of any such act or omission occurring after they were incurred, the court considers it is unreasonable to expect that party to pay

⁷⁴ The Civil Procedure Rules 1998, no 3132: 25.6—(1) The claimant may not apply for an order for an interim payment before the end of the period for filing an acknowledgement of service applicable to the defendant against whom the application is made.

(Rule 10.3 sets out the period for filing an acknowledgement of service)

(Rule 25.1(1)(k) defines an interim payment)

(2) The claimant may make more than one application for an order for an interim payment.

(3) A copy of an application notice for an order for an interim payment must—

(a) be served at least 14 days before the hearing of the application; and

(b) be supported by evidence.

(4) If the respondent to an application for an order for an interim payment wishes to rely on written evidence at the hearing, he must—

(a) file the written evidence; and

(b) serve copies on every other party to the application,

at least 7 days before the hearing of the application.

(5) If the applicant wishes to rely on written evidence in reply, he must—

(a) file the written evidence; and

(b) serve a copy on the respondent,

at least 3 days before the hearing of the application.

(6) This rule does not require written evidence—

(a) to be filed if it has already been filed; or

(b) to be served on a party on whom it has already been served.

(7) The court may order an interim payment in one sum or in instalments.

⁷⁵ Rozhodnutí ve věci GUNDRY -V- SAINSBURY; 1910 A party's inability to recover more by way of costs than the amount for which he is himself liable by way of costs is known as the indemnity principle.

na nákladech řízení pouze soudní poplatek a nízká paušalizovaná částka odpovídající nákladům na vymáhání pohledávky.⁷⁶ V některých typech sporů se přiznávají paušalizované náhrady nákladů řízení, a to např. v případě dopravních nehod, kdy paušalizovaná náhrada nákladů řízení může činit 12,5–100 % žalované jistiny. Na výši přiznané náhrady nákladů řízení obecně může mít vliv postoj strany k mimosoudnímu nebo mediačnímu vyřešení věci. Pokud se vítězná strana chovala nečestně nebo zavádějícím způsobem, soud takové straně náhradu nákladů řízení nepřizná. V případě zastoupení podnikovým právníkem je těmto přiznávána odměna a náklady stejné jako advokátům.

Náhrada nákladů řízení je dále ovládána zásadou účelnosti⁷⁷, přiměřenosti. Pro zjištění, zdali byly vynaložené náklady přiměřené, má anglický soudce k dispozici dva testy, a to:

⁷⁶ The Court Procedure Rules 1998, no 3132, 27.14—(1) This rule applies to any case which has been allocated to the small claims track unless paragraph (5) applies.

(Rules 44.9 and 44.11 make provision in relation to orders for costs made before a claim has been allocated to the small claims track)

(2) The court may not order a party to pay a sum to another party in respect of that other party's costs except—

- (a) the fixed costs payable under Part 45 attributable to issuing the claim;
- (b) in proceedings which included a claim for an injunction(GL) or an order for specific performance a sum not exceeding the amount specified in the relevant practice direction for legal advice and assistance relating to that claim;
- (c) costs assessed by the summary procedure in relation to an appeal under rule 27.12; and
- (d) such further costs as the court may assess by the summary procedure and order to be paid by a party who has behaved unreasonably.

(3) The court may also order a party to pay all or part of—

- (a) any court fees paid by another party;
- (b) expenses which a party or witness has reasonably incurred in travelling to and from a hearing or in staying away from home for the purposes of attending a hearing;
- (c) a sum not exceeding the amount specified in the relevant practice direction for any loss of earnings by a party or witness due to attending a hearing or to staying away from home for the purpose of attending a hearing; and
- (d) a sum not exceeding the amount specified in the relevant practice direction for an expert's fees.

(4) The limits on costs imposed by this rule also apply to any fee or reward for acting on behalf of a party to the proceedings charged by a person exercising a right of audience by virtue of an order under section 11 of the Courts and Legal Services Act 1990(1) (a lay representative).

(5) Where—

- (a) the financial value of a claim exceeds the limit for the small claims track; but
- (b) the claim has been allocated to the small claims track in accordance with rule 26.7(3),

the claim shall be treated, for the purposes of costs, as if it were proceeding on the fast track except that trial costs shall be in the discretion of the court and shall not exceed the amount set out for the value of the claim in rule 46.2 (amount of fast track trial costs).

(Rule 26.7(3) allows the parties to consent to a claim being allocated to a track where the financial value of the claim exceeds the limit for that track).

⁷⁷ The Court Procedure Rules 1998, no 3132, 44.3—(1) The court has discretion as to—

- (a) whether costs are payable by one party to another;
- (b) the amount of those costs; and

- a) **v řízeních zahájených před 1. 4. 2013**⁷⁸: srovnat výši všech požadovaných nákladů řízení vůči výši benefitů, které vítězný účastník získal; a pokud je výše přiměřená, pak je přezkoumat z hlediska účelnosti a nutnosti;
- b) **v řízeních zahájených po 1. 4. 2013**: náklady jsou přiměřené, jestliže jsou rozumně vynaložené k výši žalované částky nebo výši požadovaného nepeněžitého plnění, složitosti

(c) when they are to be paid.

(2) If the court decides to make an order about costs—

(a) the general rule is that the unsuccessful party will be ordered to pay the costs of the successful party; but

(b) the court may make a different order.

(3) The general rule does not apply to the following proceedings—

(a) proceedings in the Court of Appeal on an application or appeal made in connection with proceedings in the Family Division; or

(b) proceedings in the Court of Appeal from a judgment, direction, decision or order given or made in probate proceedings or family proceedings.

(4) In deciding what order (if any) to make about costs, the court must have regard to all the circumstances, including—

(a) the conduct of all the parties;

(b) whether a party has succeeded on part of his case, even if he has not been wholly successful; and

(c) any payment into court or admissible offer to settle made by a party which is drawn to the court's attention (whether or not made in accordance with Part 36).

(5) The conduct of the parties includes—

(a) conduct before, as well as during, the proceedings and in particular the extent to which the parties followed any relevant pre-action protocol;

(b) whether it was reasonable for a party to raise, pursue or contest a particular allegation or issue;

(c) the manner in which a party has pursued or defended his case or a particular allegation or issue; and

(d) whether a claimant who has succeeded in his claim, in whole or in part, exaggerated his claim.

(6) The orders which the court may make under this rule include an order that a party must pay—

(a) a proportion of another party's costs;

(b) a stated amount in respect of another party's costs;

(c) costs from or until a certain date only;

(d) costs incurred before proceedings have begun;

(e) costs relating to particular steps taken in the proceedings;

(f) costs relating only to a distinct part of the proceedings; and

(g) interest on costs from or until a certain date, including a date before judgment.

(7) Where the court would otherwise consider making an order under paragraph (6)(f), it must instead, if practicable, make an order under paragraph (6)(a) or (c).

(8) Where the court has ordered a party to pay costs, it may order an amount to be paid on account before the costs are assessed.

(9) Where a party entitled to costs is also liable to pay costs the court may assess the costs which that party is liable to pay and either—

(a) set off the amount assessed against the amount the party is entitled to be paid and direct him to pay any balance; or

(b) delay the issue of a certificate for the costs to which the party is entitled until he has paid the amount which he is liable to pay.

⁷⁸ BAILII. Rozhodnutí ve věci Home Office v. Lownds EWCA Civ 365. 2002. In England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions. [online]. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z WWW: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2002/365.html>.

řízení, vynaložené práci v důsledku chování protistrany či dalším širším aspektům řízení, jako pověsti nebo veřejnému prospěchu, považování z hlediska nutnosti se již nevyžaduje.

Ve složitých sporech (multi-track) musejí strany předkládat soudu ke schválení návrh nákladových rozpočtů, pokud tento není dodán, má strana v případě úspěchu právo pouze na náhradu soudního poplatku. Spolu s nákladovým rozpočtem může být vyžadován i náklad na jeho sestavení, a to až do výše 1 % rozpočtu nebo 1 000 GBP podle toho, která částka je vyšší.

Podle aplikovaných testů přiměřenosti může vítězná strana očekávat, že jí bude přiznána náhrada nákladů řízení ve výši cca 60–65 % z vynaložených nákladů.⁷⁹

Přiznávané náhrady nákladů řízení jsou na české poměry velmi nízké. Ve sporu o 129 331,57 GBP, kdy je žalobce právně zastoupen, činil soudní poplatek 1 115 GBP a požadované náklady řízení právního zástupce (uvedené v žalobě) 100 GBP.⁸⁰

7.2 Spojené státy americké (soudnictví před finančním bankrotem)

Soudní systém ve Spojených státech amerických je z 97 % tvořen soudy jednotlivých členských států, ze zbývajících 3 % zasahují do soudního systému federální soudy. Soudní soustava jednotlivých členských států je třístupňová, a to soud prvního stupně, odvolací soud a nejvyšší soud. Federální soudní soustava je rovněž třístupňová, tvořená specializovanými soudy prvního stupně, odvolacím soudem a nejvyšším soudem. Soudci v soudní soustavě členských států jsou ve 39 státech (z 50) voleni ve volbách. Federální soudci jsou nominováni prezidentem USA a jmenováni se souhlasem senátu. Mandát federálních soudců je doživotní a federální ústava znemožňuje snižování jejich platů. V roce 1951 byl ve Spojených státech amerických jeden právník na 695 obyvatel, v roce 2000 pak připadal jeden právník na 254 obyvatel. V soukromém sektoru jich pracuje 65 %, jako podnikoví právníci se živí 10 %, 10 % pracuje ve veřejném sektoru.

⁷⁹ Pinsent Masons. An overview of civil proceedings in England and Wales. In Out-law.com [online]. 2011 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.out-law.com/en/topics/dispute-resolution-and-litigation/court-procedure/an-overview-of-civil-proceedings-in-england-and-wales/>.

⁸⁰ Žaloba společnosti Bekeley Global Commodities Limited z 6. 3. 2015 (jako příloha k této disertaci).

V případě soudního sporu existuje obecné pravidlo, že náklady řízení nese a hradí ta strana, která je vynaložila, žalobce obvykle vyplatí svému právnímu zástupci 1/3 z vyhrané částky, v případě žalovaného tento hradí svého právního zástupce podle hodinové sazby.

Téměř nulové riziko hrazení nákladů druhé straně v případě neúspěchu ve věci vytvořilo pro Evropu neznámý sektor podnikání. Soudní při pak považují investoři za typ finanční investice s případnou vysokou návratností.⁸¹ Tento druh podnikání se nazývá „*law suits investment*“, investoři si rozebrali tzv. „*US litigation market*“. Řada podaných žalob končí finančním vyrovnáním, kdy investoři vybírají cca 25–30 % z výše vyrovnání.⁸² Tento typ podnikání se v nedávné době objevil i v České republice v podobě iniciativy www.poplatkyzpet.cz (bude rozebráno v další kapitole).

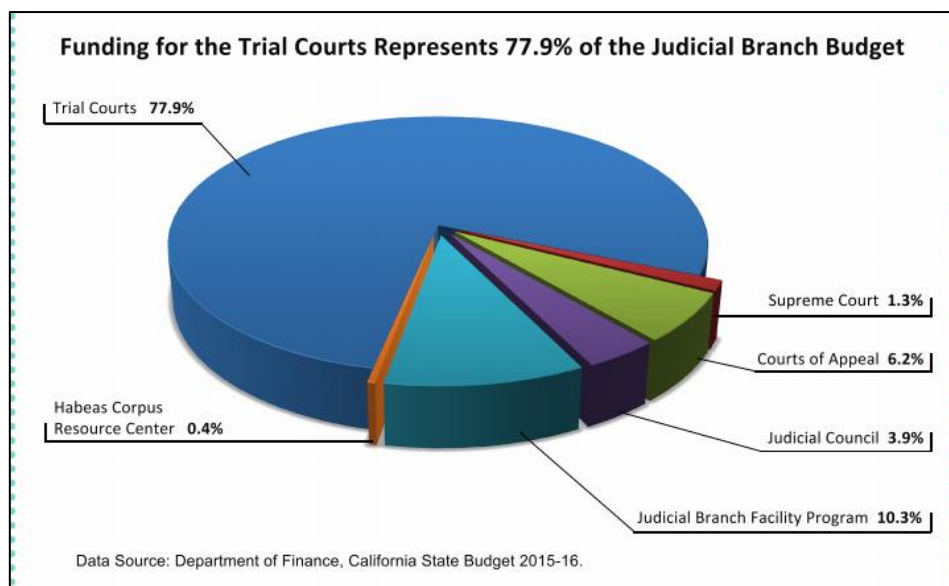
Důsledky tohoto typu podnikání jsou obrovské. Prvním je skutečnost, že žalobce nikdy nevymůže celou škodu, kterou utrpěl. Soudy jsou zahlcené žalobami, jejichž průběh platí daňoví poplatníci. Nepředvídatelnost rozhodování (v některých státech porotní soudy) vede k tomu, že bohaté obchodní korporace jsou v neustálém napadení žalobami podanými „*soudními nájezdníky*“.

Soudy se potýkají s rostoucí krizí, kdy peníze ze státního rozpočtu nedokážou pokrýt náklady na jejich chod. Hovoří se o „rozpočtové krizi“. Níže uvedený graf (Graf 1) zobrazuje rozpočtový koláč státního rozpočtu státu Kalifornie na rok 2016. Pro soudy je vyhrazeno 3,8 miliard USD.

⁸¹ Pfander J. E. *Litigation US style: An Introduction*. (přednáška). Praha, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 13.–14. 8. 2015.

⁸² Invest in Justice. In Lexshare [online]. 2016 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <https://www.lexshares.com/>.

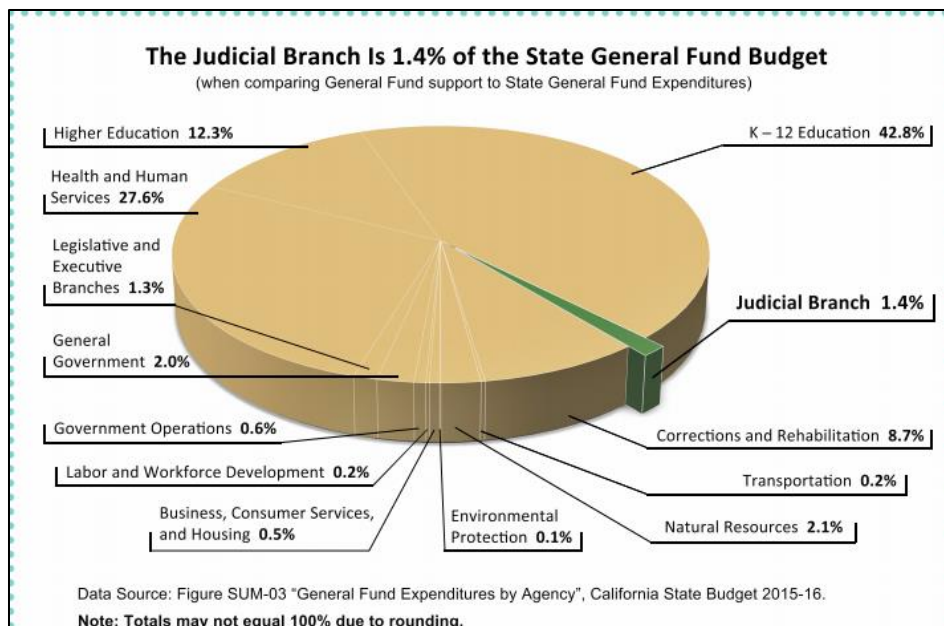
Graf 1 – Státní rozpočet státu Kalifornie na rok 2016



Zdroj: DEPARTMENT OF FINANCE CALIFORNIA

Výše uvedený graf ukazuje, kolik z delimitovaných prostředků připadá na jednotlivé soudy (opět stát Kalifornie 2016, z toho cca 2,8 miliardy USD na soudy první instance).

Graf 2 – Prostředky vynaložené na provoz soudů státu Kalifornie v roce 2016



Zdroj: DEPARTMENT OF FINANCE CALIFORNIA

V roce 2016 chybí na provoz soudů v Kalifornii 162 442 000 USD (tedy cca 3,9 mld. CZK). Rozpočet pracuje i s úspornými opatřeními, ale analýzu problému (vysoký počet žalob u soudů prvního stupně) nepřináší.⁸³ S ohledem na rozvíjející se trh se žalobami lze předpokládat, že nároky na soudní systém v USA narostou. Rozpočet USA trpí obrovským zadlužením, státní dluh USA činí více než jeho jeden roční rozpočet.⁸⁴ Podle uvedených parametrů se blíží okamžik, kdy se veřejné rozpočty USA zhroutí. Příklad USA lze vnímat jako odstrašující, jako cestu, kterou by se právní systém vydat neměl.

⁸³ Department of finance California. Judicial Branch. Proposed Budget Summary [online]. Aktualiz. 2016. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z WWW: <http://www.ebudget.ca.gov/2016-17/pdf/BudgetSummary/JudicialBranch.pdf>.

⁸⁴ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Státní dluh Spojených států amerických* [online]. c2016 [citováno 10. 12. 2016]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch&oldid=14422672.

7.3 Spolková republika Německo

Německý právní systém se rovněž vyznačuje přehledností a propracovaností. Otázku nákladů řízení upravují tři základní předpisy, a to ZPO (civilní soudní řád), GKG (zákon o soudních nákladech) a RVG (zákon o odměnách advokátů). Německo přijalo v roce 2008 speciální zákon o nesporném řízení (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit). Tento speciální zákon o nesporném řízení přitom na mnoha místech odkazuje na přiměřené použití konkrétních ustanovení ZPO. V Německu, stejně jako v Rakousku, jsou řízení sporná a nesporná, popř. další zvláštní řízení, oddělena, a to formou samostatných procesních předpisů, mezi kterými je vztah subsidiarity, kdy ZPO je základním předpisem, k němuž je zákon upravující nesporná a jiná zvláštní řízení zákonem speciálním.

Náhrada nákladů řízení je ovládána zásadou úspěchu ve věci.⁸⁵ Neúspěšná strana musí druhé straně nahradit náklady řízení v takové míře, v níž byly nezbytné k řádnému vymáhání práva a obrany. Tyto jsou: **zákonná odměna a výdaje advokáta vítězné strany**, **cestovní náklady**, náhrada za čas vynaložený na cestě a **ušlý zisk**. Cestovné a náhrada za čas strávený na cestě advokáta, který je místní, se obvykle nehradí (§ 91 odst. 2 ZPO). Dále § 142 odst. 2, 3 o. s. ř. je téměř doslovným překladem § 92 ZPO. Náklady na soukromý znalecký posudek se v zásadě nenahrazují (na rozdíl

⁸⁵§ 91 ZPO: (1) Die unterliegende Partei hat die Kosten des Rechtsstreits zu tragen, insbesondere die dem Gegner erwachsenen Kosten zu erstatten, soweit sie zur zweckentsprechenden Rechtsverfolgung oder Rechtsverteidigung notwendig waren. Die Kostenerstattung umfasst auch die Entschädigung des Gegners für die durch notwendige Reisen oder durch die notwendige Wahrnehmung von Terminen entstandene Zeitversäumnis; die für die Entschädigung von Zeugen geltenden Vorschriften sind entsprechend anzuwenden.

(2) Die gesetzlichen Gebühren und Auslagen des Rechtsanwalts der obsiegenden Partei sind in allen Prozessen zu erstatten, Reisekosten eines Rechtsanwalts, der nicht in dem Bezirk des Prozessgerichts niedergelassen ist und am Ort des Prozessgerichts auch nicht wohnt, jedoch nur insoweit, als die Zuziehung zur zweckentsprechenden Rechtsverfolgung oder Rechtsverteidigung notwendig war. Die Kosten mehrerer Rechtsanwälte sind nur insoweit zu erstatten, als sie die Kosten eines Rechtsanwalts nicht übersteigen oder als in der Person des Rechtsanwalts ein Wechsel eintreten musste. In eigener Sache sind dem Rechtsanwalt die Gebühren und Auslagen zu erstatten, die er als Gebühren und Auslagen eines bevollmächtigten Rechtsanwalts erstattet verlangen könnte.

(3) Zu den Kosten des Rechtsstreits im Sinne der Absätze 1, 2 gehören auch die Gebühren, die durch ein Güteverfahren vor einer durch die Landesjustizverwaltung eingerichteten oder anerkannten Gütestelle entstanden sind; dies gilt nicht, wenn zwischen der Beendigung des Güteverfahrens und der Klageerhebung mehr als ein Jahr verstrichen ist.

(4) Zu den Kosten des Rechtsstreits im Sinne von Absatz 1 gehören auch Kosten, die die obsiegende Partei der unterlegenen Partei im Verlaufe des Rechtsstreits gezahlt hat.

od ČR), dají se však nárokovat zvlášť. Německé právo rovněž zná zásadu zavinění (§ 95 ZPO). V případě společenství na neúspěšné straně se povinnost k náhradě nákladů řízení ukládá společně a nerozdílně, případně poměrně podle uvážení soudu (§ 100 odst. 2 ZPO). Pokud je vítěznou stranou advokát, přiznají se mu náklady řízení tak, jako by sám byl zastoupen advokátem (§ 91 ZPO).

Zaplacení soudního poplatku je procesní podmínkou řízení (§ 12 GKG). Soudní poplatky v Německu jsou při žalobách od 500 tis. Kč výše výrazně nižší než v ČR. Odměna advokáta se pak přiznává podle § 13 RVG, tarifní hodnota se vypočítává z předmětu sporu (§ 2 RVG) (Tabulka 2).

Tabulka 2 – Sazba odměny dle tarifní hodnoty

Tarifní hodnota	Sazba odměny
do 500 EUR	45 EUR
500–2 000 EUR	45 EUR a 35 EUR za každých započatých 500 EUR, o které hodnota převyšuje 500 EUR
2 000–10 000 EUR	150 EUR a 51 EUR za každých započatých 1 000 EUR, o které hodnota převyšuje 2 000 EUR
10 000–25 000 EUR	558 EUR a 46 EUR za každých započatých 3 000 EUR, o které hodnota převyšuje 10 000 EUR
25 000–50 000 EUR	788 EUR a 75 EUR za každých započatých 5 000 EUR, o které hodnota převyšuje 25 000 EUR

Zdroj: v § 2 RVG

Výše přiznané odměny se pak odvíjí podle učiněného úkonu právní služby a k němu přiřazenému koeficientu (např. při vydání rozsudku pro zmeškání činí koeficient 0,5, za podání žaloby 1,3, za účast na jednání 1,2)⁸⁶.

Pokud bychom srovnali odměnu právního zástupce ve sporu o 15 000 Kč, když advokát sepsal žalobu a dostavil se k jednání, které skončilo rozsudkem pro zmeškání, činí odměna německého advokáta 144 EUR (**3 888 Kč**)⁸⁷, odměna českého advokáta podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, **5 100 Kč** (3 úkony právní služby podle § 11 odst. 1 AT: příprava a převzetí, seps žaloby a účast na jednání). Pokud bychom simulovali žalobu podanou do CEPR (formulářová žaloba), kdy předmětem žaloby je nezaplacené jízdné a pokuta v MHD (968 Kč), pak by odměna německého advokáta činila **1 579,50 Kč**, odměna českého advokáta **900 Kč** (3 úkony právní služby podle § 14b odst. 1, 2 AT: příprava a převzetí, seps žaloby a kvalifikovaná výzva k plnění), podle zrušené vyhl. 484/2000 Sb.⁸⁸ by pak odměna činila 4 500 Kč. Pokud by byl žalován např. dluh z neuhrazené platby za elektřinu v částce 3 500 Kč podaný do CEPR, pak odměna německého advokáta činí **1 579,50 Kč**, odměna českého advokáta **900 Kč** (3 úkony právní služby podle § 14b odst. 1, 2 AT: příprava a převzetí, seps žaloby a kvalifikovaná výzva k plnění), podle zrušené vyhl. 484/2000 Sb.⁸⁹ by pak odměna činila 6 000 Kč.

Z provedené komparace s Německem je zřejmé, že se český zákonodárce inspiroval německou právní úpravou, a to jak při koncepci o. s. ř., tak i při koncepci advokátního tarifu, nicméně nepřevzal od německého zákonodárce jeho koeficienty a další sazby stanovené v RVG. Pomineme-li vyhl. 484/2000 Sb., která byla Ústavním soudem ČR nálezem Pl. 25/12 zrušena jako neústavní (výše odměn přibližně trojnásobná oproti Německu), pak současný advokátní tarif přiznává českým advokátům v případech formulářových žalob nižší odměny než advokátům v Německu. Ve Velké Británii (Anglie a Wales) je výše přiznávané náhrady limitována testem

⁸⁶ Příloha č. 2 RVG.

⁸⁷ Použit kurz 1 EUR = 27 Kč.

⁸⁸ Stav ke dni 29. 2. 2012.

⁸⁹ Stav ke dni 29. 2. 2012.

přiměřenosti. V bagatelních sporech je vítěznému žalobci přiznáván pouze soudní poplatek a nízká paušalizovaná částka odpovídající nákladům vynaloženým na uplatnění pohledávky.⁹⁰

Specifikem německého soudního systému je však skutečnost, že v Německu velké množství soudních sporů končí smírem (v civilních věcech cca 25 %, v rodinných 50 %) a jen malé množství sporů končí vydaným rozsudkem (25 %). Němečtí advokáti jsou prostřednictvím RVG (viz bod 1 000) motivováni k uzavírání smírů, protože pak se jejich odměna navyšuje o 1/3. Vedle odměny získává advokát tzv. smírčí příplatek, jehož náklady nesou strany rovným dílem. Toto řešení však v České republice nepřichází v úvahu, protože v českém právním prostředí nastaveném vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, platí, že čím více úkonů ve věci advokát vykonal, tím vyšší je jeho odměna. Německý soudce uzavřený smír pouze zachytí do protokolu, nevyžaduje se podpis účastníků a smír se nezasílá formou písemně vyhotoveného usnesení účastníkům (§ 794 odst. 1 ZPO). Proti zaprotokolovanému smíru není žádný opravný prostředek možný (v České republice je přípustná žaloba podle ust. § 99 odst. 3 o. s. ř.). Na rozdíl od České republiky soudce v Německu považuje respekt účastníků a jejich právních zástupců. Typicky „česká povaha“ nerespektuje rozsudek soudu 1. stupně (bere to pouze jako jakési 1. kolo vícekolového zápasu), často nerespektuje ani rozsudek odvolacího soudu. V tomto směru nepomáhá nastavení soudních poplatků v České republice, kdy je soudní poplatek za podané odvolání stejný jako při podání žaloby. To samozřejmě svádí účastníky k závěru, že soudní spor je vícekolový zápas, v němž je soud prvního stupně jen první, nedůležité kolo zápasu.

Dalším specifikem německého soudnictví jsou pak speciálně vyškolení soudci – mediátoři (tj. smírčí soudce). Německý soudce sporné agendy má možnost poslat účastníky ke svému vyškolenému kolegovi, mediátorovi, který působí u stejného soudu.⁹¹

⁹⁰ Velká Británie implementovala směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/7/EU ze dne 16. 2. 2011 o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích.

⁹¹ DOBŘÍCHOVSKÁ GEDEONOVÁ, A. Procesní důvody rozdílné efektivity fungování civilních soudců v SRN a ČR. In Soudce. 2015, XVII(9), 17–20. ISSN 1211-5347.

8 Analýza vybraných příkladů

V analytické části práce byly využity dvě metody, a to ekonomická analýza práva a teorie her. Tyto metody se prolínají a doplňují.

8.1 Ekonomická analýza práva

Pojem ekonomická analýza práva (*law and economics*) většina odborné literatury nedefinuje. První náznaky užití ekonomie v právu se objevily v letech 1910–1930 (Chicago). Později byl koncept rozpracován. Za největšího představitele se považuje R. Coase.⁹² V České republice se tuto metodu analýzy práva snaží popularizovat Z. Kühn, prof. Josef Šíma a další. Ekonomickou analýzou práva se v zásadě rozumí analýza účinků právních předpisů z hlediska zamýšleného (nebo realizovaného) ovlivnění chování subjektů soukromého práva. Analýza předpokládá, že chování veřejných subjektů (např. soudců) je konstantní a soudce aplikuje právo jednotně bez ohledu na své osobní přesvědčení.

Při specifičnosti povahy určité skupiny lidí budeme vycházet z toho, že jediným motivem pro chování analyzovaných subjektů soukromého práva bude realizace zisku nebo výhody. Při práci s ekonomickou analýzou práva se setkáme i s tzv. „*Coase theorem*“, který postuluje, že pokud je transakce možná a neexistují žádné transakční náklady, vyjednávání povede k efektivnímu výsledku bez ohledu na vstupní náklady. *Coaseho theorem* uvádí následující příklad.

Modelový příklad:

Existuje farmář, jehož dobytek čas od času utíká do sousedových obilných polí, která spásá. Pokud by náklady na oplocení pastvin byly nižší než škoda, kterou dobytek způsobí tím, že se pase na obilí souseda, pastvina se ohradí. Kdo postaví ohradu, záleží na tom, kdo nese škodu způsobenou tím,

⁹² Ronald Harry Coase, nar. 29. 12. 1910, zemřel 2. 9. 2013, britský ekonom. V r. 1937 publikoval článek „The nature of the Firm“, ve kterém přichází s pojmem transakčních nákladů (volně řečeno racionálně uvažující ekonomické subjekty budou snižovat své transakční náklady tím, že personálně i majetkově narostou), 1960 „The problems of Social Cost“ – publikace, která je známa jako The coase theorem. R. Coase v roce 1991 obdržel Nobelovu cenu za ekonomii.

že dobytek spásá obilí na polích. Pokud neexistuje právní povinnost hradit škodu, pak tuto nese majitel obilných polí, postaví ohradu on na svých pozemcích. Pokud bude právem uložená povinnost k náhradě škody a tuto škodu nese majitel dobytka, postaví ohradu na svých pozemcích. Pokud je škoda nižší než náklady na vybudování ohrady, ohradu stavět nikdo nebude, ale při existenci právní povinnosti k náhradě škody stíhající majitele dobytka tento raději uhradí škodu majiteli obilných polí. Východiskem tohoto teorému je předpoklad, že se oba zemědělci chovají racionálně a snaží se dosáhnout minimalizace nákladů a (legální) maximalizace zisku.

Z výše uvedeného vyplývá, že vhodným nastavením hmotných a procesních práv a povinností může právo podstatně přispět k efektivnosti fungování celé ekonomiky. Naopak nevhodné právní úpravy mohou v ekonomice, kde strany musejí překonávat tato špatná pravidla podstatnými transakčními náklady, způsobovat deformace a ztráty.

Adam Smith v moderní ekonomii vycházel z toho, že tím, že každý sleduje svůj individuální zisk (zájem), pomáhá společnosti účinněji, než když má opravdový zájem společnosti pomoci.⁹³ Tedy tím, že člověk sleduje pouze svůj individuální cíl, získává společnost. Tato teorie však nepočítá s problémem tzv. „freeriders“, tedy parazitů společnosti, kteří pomoc druhých využívají, ale sami jí nic nedávají (např. nadužívají veřejných statků). V moderní společnosti se parazitismus projevuje tak, že parazit využívá veřejných služeb (např. soudů) a nechává za to platit ty ostatní (např. nízké nebo žádné soudní poplatky nekryjící náklady na poskytnutí veřejné služby). Pokud parazitismus dosáhne určité míry, pak se společnost zvrhává tak, že se nakonec všichni podvádějí navzájem, a společnost jako celek trvale chudne.⁹⁴ Parazitům se nedaří tam, kde je k získání pomoci potřeba

⁹³ SMITH, A. Pojednání o podstatě a původu bohatství národů. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Přeložil Vladimír IRGL. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4.

⁹⁴ SOKOL, Jan. Moc, peníze a právo: esej o společnosti a jejích institucích. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-066-6.

větší investice, kde je těžké hledat stále nové oběti, a tam, kde se informace o parazitech mezi lidmi účinně šíří.^{95 96}

R. Coase tvrdí, že právní regulace by měla postihovat tzv. externalitu ekonomiky. Ale většina právní regulace, kterou z ekonomického hlediska zkoumal, přinesla horší důsledky než externalita, které se tato snažila eliminovat.⁹⁷ Normotvůrce by implementovanou regulací měl sledovat zvýšení konkurenceschopnosti ekonomiky a její profit, jak k tomu J. Sokol dodává, rovněž by měl eliminovat parazitismus.⁹⁸ Právní regulace nesmí být postavena na pouhém přenášení právních institutů z jiných právních prostředí bez analýzy externalit a jejich vlivu na ekonomické a právní prostředí. V původním prostředí sice mohou být tyto instituty úspěšné, ale v právním systému, do něhož jsou přeneseny, mohou napáchat větší škody než externalita, kterou se právní regulace snaží omezit či eliminovat.

Odpůrci ekonomické analýzy práva nezapomínají připomínat, že ekonomická analýza práva není jediným druhem analýzy práva a její úspěšnost je závislá od toho, zdali analyzuje kompletní nebo nekompletní informace.⁹⁹ Rovněž napadají základní východisko, a to je konstantní rozhodování soudů na základě neměnných vstupních údajů.¹⁰⁰ Podle této analýzy pak rozhodování soudce ovlivňuje tzv. rychlé nebo pomalé myšlení. Uvádí se na matematické rovnici: pálka a míček stojí dohromady 110 korun. Pálka stojí o 100 Kč více než míček. Kolik stojí míček? Správné matematické řešení je $(110-100) / 2$, tedy 5 Kč (= pomalé myšlení). Přesto většina odpoví 10 Kč

⁹⁵ SOKOL, J. Zajatcovo dilema a problém černých pasažérů [online]. 10. 01. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z WWW: <http://www.jansokol.cz/2016/01/zajatcovo-dilema-a-problem-cernych-pasazeru-2/>.

⁹⁶ V poměrech České republiky je krásným příkladem ilustrace tzv. „šmejdu“, společností, jež na předváděcích akcích precizně propracovanou psychologickou taktikou přiměly důchodce k uzavření vysoce předražených kupních smluv na zboží o nízké kvalitě a hodnotě. Po odvysílání filmu „Šmejdi“ v r. 2013 a medializaci problému tento typ parazitismu téměř vymizel, vyvinul se ovšem jiný způsob parazitismu.

⁹⁷ HAZLETT, T. W. Looking for Results: An Interview with Ronald Coase. In The Reason [online]. 1997, (1). [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://reason.com/archives/1997/01/01/looking-for-results>.

⁹⁸ SOKOL, J. Zajatcovo dilema a problém černých pasažérů [online]. 10. 01. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z WWW: <http://www.jansokol.cz/2016/01/zajatcovo-dilema-a-problem-cernych-pasazeru-2/>.

⁹⁹ Vychází z teorie her, tj. disciplíny aplikované matematiky, která analyzuje široké spektrum konfliktních rozhodovacích situací, které mohou nastat kdekoli, kde dochází ke střetu zájmů. I hra s nekompletními informacemi má řešení, tzv. Bayesovo-Nashovo equilibrium (v češtině Bayesova-Nashova rovnováha).

¹⁰⁰ KRÍŽKA, V. Jak myslí soudce? Krátké zamyšlení nad myšlením soudců a možnosti, jak toho využít. In Bulletin advokacie. 2015, 26(4), s. 69–75. ISSN 1210-6348.

(= rychlé myšlení). Mozek člověka aktivuje dva způsoby přemýšlení, a to intuitivní (rychlý) a energeticky nákladný (pomalý). Čím více je člověk přetížen, tím více aktivuje rychlý systém myšlení, který vede k nesprávnému závěru. Z tohoto snadno vyplývá, že je-li soudce přepracovaný, má mnoho kauz (viz snaha ministerstva spravedlnosti neustále navyšovat výkonnost soudců a snižovat jejich počet či personál), přepne na rychlé myšlení, které vede k zmetkovitým rozsudkům. Též podle této analýzy podání účastníků nebo jejich právních zástupců, která jsou vytištěna malým písmem, jsou složitá, u čtenáře (soudce) aktivují pomalý (správný) systém myšlení. Tato premisa se ovšem nezakládá na pravdě, což může autorka doložit na své vlastní zkušenosti soudce. Ve skutečnosti stručná, krátká a jasná sdělení bývají mozkiem vyhodnocena jako pravdivá.

8.2 Teorie her

Teorie her je aplikovaná matematika, která analyzuje široké spektrum konfliktních rozhodovacích situací, které mohou nastat kdekoliv, kde dochází ke střetu zájmů. Herně-teoretické modely se pak snaží tyto konfliktní situace nejen analyzovat, ale sestavením matematického modelu daného konfliktu a pomocí výpočtů se snaží nalézt co nejlepší strategie pro konkrétní účastníky takových konfliktů.¹⁰¹

Soudní pře je jedním z typů „hry“, kdy se dají identifikovat jednotliví „hráči“. V teorii her by soudní pře byla hrou s nenulovým součtem, kdy některé výsledky přinášejí celkový čistý užitek větší nebo menší nule. Dokonce se může jednat o hru se záporným součtem, kdy oba hráči na konci hry vygenerují ztrátu. Užitek nemusí být pouze finanční zisk, mohou to být ambice, pověst, moc.

Dále můžeme tvrdit, že se jedná o hru „s neúplnými informacemi“, kdy každý hráč disponuje informacemi, které nejsou kompletní (úplné). V případě hry s neúplnými informacemi si každý hráč (účastník) vytvoří určitý předpoklad o charakteristikách ostatních hráčů (účastníků). Tento

¹⁰¹ Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Teorie her [online]. c2016 [cit. 2016-05-06]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Teorie_her&oldid=14163311.

předpoklad je konkrétnímu hráči (účastníku) rovněž neznámý, neví, co vědí ostatní hráči (účastníci). Vzhledem k tomu, že předpoklady hráčů (účastníků) představují nezbytnou informaci, která ovlivňuje chování a rozhodování hráče (účastníka), musí hráč vytvořit očekávání o očekáváních ostatních hráčů (tedy musí si vymyslet, co si o něm budou myslet ostatní). Chování a rozhodování hráče (účastníka) není ovlivnitelné pouze tím, co si myslí o ostatních hráčích (účastnících), co si myslí o tom, co si o něm myslí ostatní hráči (účastníci), ale i tím, co očekává od toho, co si o něm myslí ostatní hráči (účastníci).

V prostředí civilní justice se dají hry rozdělit na **kooperativní** a **nekooperativní**. Kooperativní je taková hra, ve které hráči (účastníci) mohou vzájemně spolupracovat, mají možnost spolu vyjednávat a uzavírat závažné dohody o tom, jaké strategie zahrají, aby zvýšili svoji výhru. Hráči (účastníci) mohou a nemusí spolupracovat. Spolupracovat budou pouze tehdy, bude-li to pro ně výhodné, tedy když získají vyšší výhru, než kdyby nespolupracovali. Kooperativní hra je typickým jevem v insolvenčním řízení, kdy se věřitelé spojují dohromady (např. insolvence společnosti Sazka, a. s., kdy se spojili dva miliardáři, Karel Komárek a Josef Kellner), aby získali větší kontrolu nad osudem úpadce a nad jeho majetkem. Nekooperativní hra je typickým jevem klasického civilního sporu, kde proti sobě stojí dvě strany.

Před uvedením typových příkladů her je potřeba si nejprve objasnit dva další základní pojmy. Jedním je tzv. *Nashova rovnováha*¹⁰², což je moment, kdy žádný z hráčů nemůže svou jednostrannou strategií dosáhnout lepšího výsledku. Nashova rovnováha je příkladem sobecké strategie, která je nekooperativní. Tedy vypovídá o nejlepší možné strategii sobce, který hraje nekooperativní hru. Druhým důležitým pojmem je tzv. *Paretovo optimum*¹⁰³. Jedná se o strategii,

¹⁰² John Forbes Nash, nar. 13. 6. 1928, zemřel 23. 5. 2015. Americký matematik, který v roce 1994 dostal Nobelovu cenu za ekonomii. Stejně jako jeho otec trpěl paranoidní schizofrenií, nicméně toto onemocnění mu nezabránilo dosáhnout v aplikované matematice geniálních výsledků.

¹⁰³ Vilfredo Federico Damaso Pareto, nar. 15. 7. 1848, zemřel 19. 8. 1923. Italský ekonom, sociolog a politolog. Rozvedl matematickou teorii rovnováhy Leona Walrase, byl myšlenkovým předchůdcem Johna Forbese Nashe.

která umožní všem účastníkům hry odejít s nejlepším možným výsledkem. Příkladem těchto dvou momentů budou následující typové hry.

Prvním příkladem hry je tzv. **věžňovo dilema**. Dva hráči (vězni nebo např. obvinění) mají možnost buď spolupracovat, nebo nespolupracovat a výsledek (výše trestu) závisí na jejich rozhodnutí. Předpokládá se, že každý hráč se stará především o svůj prospěch a nebere ohled na prospěch ostatních hráčů. Pokud budou oba vypovídat proti sobě, oba odejdou s trestem 6 let odnětí svobody nepodmíněně. Pokud první udá druhého a druhý vypovídat nebude, první bude osvobozen a druhý odejde s trestem 10 let odnětí svobody nepodmíněně. Pokud oba odmítnou vypovídat, odejdou oba s trestem odnětí svobody 6 měsíců s podmíněným odkladem na 2 roky. Tedy:

Tabulka 3 – Nashova rovnováha a Pareto optimum – příklad

	Druhý mlčí	Druhý vypovídá
První mlčí	Oba odejdou s podmínkou.	První dostane 10 let, druhý je osvobozen.
První vypovídá	První je osvobozen, druhý dostane 10 let.	Oba dostanou 6 let.

Zdroj: Syrovátková, Jana, 2016

Nashova rovnováha: První ví, že když bude mlčet, ale druhý promluví, on dostane 10 let a druhého osvobodí. Proto se rozhodne vypovídat. Stejně uvažuje i druhý obviněný. Oba proto odejdou s 6letým trestem odnětí svobody. Výhodnější by bylo, aby oba nevypovídali, což je **Pareto optimum**. V praxi se cca 40 % hráčů rozhodne pro Pareto optimum, 60 % volí Nashovu rovnováhu.

Druhý příklad hry, který je příkladem nekooperativní hry, je „**hra na kuře**“ (*chicken game*), která modeluje konflikt. Prohrává ten hráč, který podlehně nátlaku (je kuře alias zbabělec). Jsou dva řidiči, kteří si dokazují odvalu tím, že se proti sobě řítí vysokou rychlostí. Kdo první uhne, prohrává. Pokud žádný neuhne, oba se srazí ve vysoké rychlosti a zemřou. Pokud jeden z nich uhne, druhý získává na prestiži, ale oba přežijí. Pokud uhnou oba, oba přežijí, ale oba jsou „kuřaty“ (zbabělci). Je to sebevražedná hra, prohra může být na konci fatální. Riskování, tedy pokračování v jízdě rovně, nese velký zisk. Předpokládá se, že oba řidiči se budou snažit maximalizovat svůj zisk (nebo minimalizovat svoji ztrátu), tj. racionální chování (dá se volně zaměnit za „zdravý selský rozum“).

Tabulka 4 - Nashova rovnováha a Pareto optimum - příklad

	Druhý uhne	Druhý neuhne
První uhne	Oba jsou prohlášeni za zbabělce.	První je prohlášen za zbabělce, druhý je vítězem.
První neuhne	První je vítězem, druhý je prohlášen za zbabělce.	Oba se zabijí.

Zdroj: Syrovátková, Jana, 2016

Tato hra má Nashovu rovnováhu v době, kdy jeden pokračuje rovně a druhý uhne, čímž sice ten, který uhne, ztrácí, ale neztrácí svůj život. Pareto optimum by pravděpodobně nastalo v momentě, kdy uhnou oba řidiči. Problémem tohoto typu hry je fakt, že velké množství účastníků soudního sporu nepozná, že se nachází v Nashově rovnováze, účastníci se též rozhodují na základě emocí, nikoliv logiky. Již z tohoto důvodu **je výhodnější v případě řešení určitých typů sporů preferovat jednání s právními zástupci (advokátní přímus) než jednat s nezastoupenými účastníky.** Typickým případem je „nesporné“ řízení týkající se péče o nezletilé dítě. Jsou-li na obou stranách

rozvádějící se rodiče, kteří nejsou schopni se mezi sebou domluvit, pak by bylo namístě legislativně zakomponovat advokátní přímus.

Mediálně známý soudní spor o odměnu za Lidový dům advokáta Zdeňka Altnera proti České straně sociálně demokratické je také hrou na kuře. Možným ziskem Zdeňka Altnera je finanční plnění ve výši přibližně 0,5 mld. Kč, možnou ztrátou je ekonomická smrt. Možným ziskem ČSSD je nevyplacení finančního plnění ve výši přibližně 0,5 mld. Kč a možnou ztrátou je obří dluh, který bude stranu limitovat ve volebních kampaních, což povede k menšímu zisku hlasů ve volbách, a tím k menší moci a financím. ČSSD má navíc možnost ovlivnit zákony tak, že v případě prohry sporu se Altnerovo vítězství může rovnat jeho ekonomické smrti. Altnerova prohra však rovněž může být smrtí pro ČSSD (nebudou sice muset vyplatit pohledávku, ale toto vítězství strany se odrazí v představě veřejnosti, že justici si lze koupit, což povede k nižšímu zisku hlasů ve volbách, nižší moci a financím). Jedná se navíc o rozvinutý typ hry (hráči se rozhodují v kolech). Obě ze stran se nacházejí v Nashově rovnováze, pokud ani jedna ze stran neuhne, výsledek může být pro obě strany sebevražedný. Paretoovo optimum by bylo uzavření soudního smíru.

Existuje určitý typ vítězné strategie ve hře na kuře. S touto strategií přišel izraelský matematik Robert John Aumann a americký ekonom Thomas Crombie Schelling. Oba v roce 2005 obdrželi Nobelovu cenu. Tato strategie se dá volně pojmenovat jako strategie zablokovaného volantu. Soupeři při hře musí být sděleno, že se prvním hráči zablokoval volant, tedy ani nemůže uhnout.

Tabulka 5 – Hra na kuře – příklad

	Druhý uhne	Druhý neuhne
První má zablokovaný volant	První je vítězem, druhý je prohlášen za zbabělce.	Oba se zabijí.

Zdroj: Syrovátková, Jana, 2016

Pak má druhý hráč volbu pouze mezi tím, jestli se zabije, nebo jestli je prohlášen za zbabělce. Nashova rovnováha i Paretoovo optimum je v tomto případě pro druhého hráče uhnout. **Není nutné mít volant skutečně zablokovaný, jde pouze o to, druhého hráče o tomto přesvědčit.**

V reálném životě je většina konfliktů hrou na kuře. Ať se jedná o partnerské konflikty (bohužel většina partnerských vztahů je hrou na kuře), konflikty na pracovišti, soudní spory, světové války. Jediným způsobem, jak zabránit třetí světové válce, je podle Roberta Johna Aumanna zbrojení a důvěryhodná válečná hrozba. Pokud například bude putinovské Rusko přesvědčeno, že NATO je schopno svrhnout na Moskvu jaderné zbraně a Rusko tomu nijak nezabrání, a NATO bude přesvědčeno, že Rusko je schopno svrhnout jaderné zbraně na evropské metropole dříve, než zafunguje raketový deštník, válečný konflikt mezi NATO a Ruskem nikdy nevznikne.

Cílem této akademické práce však není analýza soudního řízení pomocí teorie her a nalezení Nashovy rovnováhy nebo Paretova optima v soudním sporu, ale pomocí teorie her zkusit analyzovat nežádoucí jevy, které nevhodná úprava náhrady nákladů řízení vyvolává (například nevhodné nastavení soudních poplatků).

8.3 Vybrané studie: příklad první – WWW.POPLATKYZPET.CZ

Prvním úmyslně vybraným příkladem, který je zároveň dokladem patologie právních předpisů, jak o ní hovoří Ústavní soud ČR¹⁰⁴, je projekt www.poplatkyzpet.cz. **Tento projekt byl zacílený na generování zisku přiznávanými náklady na zastoupení v nalézacím řízení, vykonávací řízení se nepředpokládalo.** Na počátku celého projektu stálo rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 7. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, kterým byla shledána neplatnost ustanovení všeobecných obchodních podmínek, které zavazovalo příjemce úvěru k placení zvláštního měsíčního poplatku za správu úvěru. Takový poplatek je podle rozhodnutí německého soudu v rozporu se základní myšlenkou obecné právní úpravy smlouvy o úvěru a jeho účtování klientovi je proto neplatné. Vedení úvěrového účtu, resp. správa úvěru je pouze zájmem banky,

¹⁰⁴ Např. I. ÚS 3923/11 ze dne 29. 3. 2012.

klient na takovém účtu zájem nemá. Protože právní úprava německého BGB se v podstatě nelišila od úpravy § 497 a násl. obch. zák. (předpis zrušen k 31. 12. 2013), bylo nasnadě, zdali rozhodnutí německého soudu je možné aplikovat i na český právní řád. Podle ust. § 55 odst. 1 a § 56 odst. 1 obč. zák. (předpis zrušen k 31. 12. 2013) se ustanovení všeobecných obchodních podmínek nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele a ujednání, která jsou v rozporu s požadavkem dobré víry, znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, jsou proto neplatná.

První průlomovou žalobou, která byla z tohoto titulu úspěšná, byla žaloba proti Hypoteční bance projednávaná před Obvodním soudem pro Prahu 5, rozsudek je ze dne 18. 4. 2013. Projekt www.poplatkyzpet.cz vznikl před tímto rozhodnutím, nicméně uvedený rozsudek spustil jeho realizaci.

Oficiálně byl projekt www.poplatkyzpet.cz prezentován jako projekt, jehož jediným důvodem je snaha vrátit lidem zaplacené poplatky za vedení účtů k úvěru nebo hypotéce a zrušit jejich placení do budoucna. V průběhu jara 2013 byla na internetu spuštěna masivní mediální kampaň s cílem nalákat spotřebitele k podávání hromadných žalob proti bankám. Stačilo pouze vyplnit plnou moc a o zbytek se postarají specializovaní (samozřejmě vysoce kvalifikovaní) právníci. Za projektem stála společnost BSP Lawyer Partners, a. s., jež se prezentovala jako specialista na hromadné zpracování právních případů s využitím maximální možné míry ICT (informační technologie). Právně službu zajišťovala advokátní kancelář Toman, Devátý a partneři. Projekt uváděl, že plnou moc mu udělilo 340 tisíc klientů, že má tedy připraveno 340 tisíc žalob (tisková zpráva z 19. 6. 2013).

Podpisem plné moci¹⁰⁵ pak klient bral na vědomí, že kromě jeho bankovního poplatku budou vůči bance uplatněny i veškeré náklady spojené s touto službou (tedy náklady řízení). Pokud by s tímto

¹⁰⁵ Text plné moci: Zmocňuji společnost BSP Lawyer Partners, a. s., IČ 27218660, se sídlem Praha 3 – Nagano Office Center, K Červenému dvoru 3269/25a, PSČ 130 00, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 9787, jednající: JUDr. Daniel Paľko, PhD., předseda představenstva (dále jen „zmocněnec“), aby mým jménem

klient nesouhlasil, pak plnou moc nemůže podepsat. Další povinností klienta je zaplatit soudní poplatek spojený s podáním žaloby (tj. 400 Kč při elektronických žalobách do 10 tis. Kč, položka 2.1 a) sazebníku soudních poplatků). Přiznaná odměna právního zástupce, režijní paušál a DPH pak bude přináležet „službě poplatkyzpet.cz“.¹⁰⁶ Původně projekt počítal s přiznáváním

- organizačně zajistila uplatnění mého nároku vůči bance na vrácení neoprávněně inkasovaných poplatků včetně úroků z prodlení a nákladů spojených s jeho uplatněním a

- vybrala advokáta, uzavřela s ním mým jménem smlouvu, jejímž předmětem bude zastupování mé osoby při mimosoudním i soudním uplatnění mého nároku vůči bance a poskytnutí veškerých souvisejících právních služeb, a podepsala mu mým jménem plnou moc k mému zastoupení.

Současně ukládám zmocněnci a jím zvolenému advokátovi, aby vyvinuli veškeré úsilí směřující:

1) k zániku mé povinnosti hradit bance neoprávněně účtované poplatky,

2) k vrácení již zaplacených poplatků včetně úroku z prodlení a nákladů spojených s jejich uplatněním, a to za podmínek, že

1) veškeré poplatky včetně úroku z prodlení uplatněné vůči bance na základě této plné moci budou bankou zaslány na můj bankovní účet,

2) náklady spojené s jejich uplatněním požadované zmocněncem nebo jím zvoleným advokátem (odměna advokáta dle advokátního tarifu) po mé osobě nebudou přesahovat výši náhrady nákladů zaplacených mé osobě bankou,

3) nebude po mně požadováno složení zálohy na náklady zmocněnce nebo jím zvoleného advokáta,

4) v případě výpovědi této plné moci před podáním návrhu na zahájení soudního řízení ani v případě neúspěchu ve věci po mně nebude požadována úhrada nákladů spojených s uplatněním mého nároku; v případě výpovědi plné moci po podání návrhu na zahájení soudního řízení zaplatím odměnu a náhradu hotových výdajů podle advokátního tarifu, maximálně však částku 4 500 Kč včetně DPH.

¹⁰⁶Ze smlouvy o poskytnutí právních služeb uzavřené společností BSP Lawyer Partners, a. s., a advokátní kanceláří

Toman, Devátý a partneři:

7. článek

Odměna advokáta v případě úspěchu ve věci

7.1. V případě, že klient, popř. jím pověřená osoba, obdrží po podpisu této smlouvy a před podáním návrhu na zahájení soudního řízení od banky zpět úvěrové poplatky, zavazuje se zaplatit advokátovi odměnu a náhradu hotových výdajů dle advokátního tarifu. Advokát je oprávněn tuto odměnu klientovi vyúčtovat až poté, co bude tato odměna bankou uhrazena, a pouze do výše uhrazené klientovi bankou.

7.2. V případě, že klient po podpisu této smlouvy a po podání návrhu na zahájení soudního řízení obdrží od banky zpět úvěrové poplatky, zavazuje se zaplatit advokátovi vedle odměny dle ust. 7.1 této smlouvy rovněž odměnu za zastupování účastníka soudního řízení advokátem ve výši náhrady nákladů řízení přiznané soudem, zejména dle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. Advokát je oprávněn uvedenou odměnu klientovi vyúčtovat, jakmile se nárok na zaplacení náhrady nákladů řízení stane vykonatelným.

7.3. Advokát má nárok na odměnu dle ust. 7.1 a 7.2 jen do takové výše, kolik skutečně z tohoto důvodu zaplatila klientovi banka.

7.4. Pokud je advokát plátcem daně z přidané hodnoty, připočítává se k odměně advokáta, k náhradě hotových výdajů a k náhradě nákladů řízení daň z přidané hodnoty v zákonné výši.

7.5. Soudní poplatek uhrazený klientem dle ust. 5.2 této smlouvy náleží klientovi.

7.6. V případě částečného úspěchu se použije tento článek obdobně.

8. článek

Odměna advokáta v případě neúspěchu ve věci

8.1. V případě neúspěchu ve věci nevzniká advokátovi nárok na jakoukoliv odměnu ani na náhradu hotových výdajů vůči klientovi. Tato odměna a náhrada výdajů budou uhrazeny BSP dle samostatně uzavřené smlouvy. V případě, že vznikne protistraně nárok na náhradu nákladů řízení, zavázala se BSP tyto náklady řízení za klienta uhradit, případně je klientovi proplatit. Advokát za splnění povinností BSP neručí a neodpovídá.

odměny právního zástupce podle vyhl. 484/2000 Sb., tj. v případě žalob do 1 000 Kč odměna 2 500 Kč; v případě žalob mezi 1 000 Kč a 2 000 Kč (nejčastější případ) činila odměna 3 750 Kč + min. 3× režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, a aktuální daň z přidané hodnoty, která však bude odvedena státu. Pokud dosadíme do vzorce kalkulovanou odměnu 3 750 Kč + 3× režijní paušál, dostaneme se k částce 4 650 Kč. Tato částka je téměř shodná s částkou, kterou se zavazuje klient zaplatit advokátovi, pokud by klient plnou moc vypověděl. Projekt nepředpokládal vykonávací řízení, byl zacílen pouze na zisk z přiznávaných nákladů řízení v nalézacím řízení. Tento zisk měl být generován výší přiznaných paušalizovaných nákladů řízení podle vyhl. 484/2000 Sb. Podle prohlášení „služby poplatkyzpet.cz“ ze dne 19. 6. 2013 se do projektu zapojilo 340 tisíc klientů. **To by generovalo zisk 1,58 mld. Kč.**

Tato vyhláška však byla k 7. 5. 2013 Ústavním soudem nálezem Pl. ÚS 5/12 jako protiústavní zrušena. Odměna právního zástupce by po tomto nálezu byla přiznávána podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif. Taková odměna se odvíjí od počtu úkonů, které právní zástupce v řízení učinil, tedy podle matematiky: čím více úkonů, tím vyšší odměna. Pokud bychom vycházeli z předpokládaných 2,5 úkonů na jednu žalobu, tak v případě žaloby o 501 až 1 000 Kč odměna advokáta podle ust. § 7 vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, činí 1 250 Kč (+ 900 Kč režijní paušály), u žalob od 1 001 Kč do 5 000 Kč pak 2 500 Kč (+ 900 Kč režijní paušály). Byť jsou tyto odměny o cca 1/3 nižší, stále by v případě 340 tisíc žalob vygenerovaly **1,156 mld. Kč zisku**. Samozřejmě za předpokladu, že by byly zcela úspěšné. Nepředpokládá se, že by rozsudky proti bankovním institucím byly nedobytné.

Při aplikaci coase theoremu to znamená toto:

Tabulka 6 – Coase theorem a projekt bankovních poplatků

pokud existuje povinnost k náhradě nákladů řízení v paušalizované výši přisuzovaná vítězné straně bez větších omezení	skutečné náklady na právní zastoupení odhadem 203 Kč ¹⁰⁷ ; přiznané náklady za právní zastoupení 4 650 Kč = zisk 4 447 Kč
pokud neexistuje povinnost k náhradě nákladů řízení	skutečné náklady na právní zastoupení 203 Kč; přiznané náklady na právní zastoupení 0 Kč = ztráta 203 Kč
pokud je povinnost k náhradě nákladů řízení rovna skutečným nákladům na právní zastoupení	zisk = 0 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedené tabulky (Tabulka 6) vyplývá, co si soukromý subjekt vybere při nastavení právních předpisů. V podmínkách České republiky to tedy bylo podání 340 tisíc žalob.

Většina žalob směřovala proti České spořitelně (sídlo na Praze 4), GE Money Bank (sídlo na Praze 4), Hypoteční bance nebo ČSOB (sídlo na Praze 5), Komerční bance (sídlo na Praze 1), Raiffeisenbank (sídlo na Praze 4) a UniCredit Bank (sídlo na Praze 4). S ohledem na obecný soud žalovaného podle ust. § 85 odst. 3 o. s. ř. jsou příslušnými k projednání žalob Obvodní soud pro Prahu 4, Obvodní soud pro Prahu 5 a Obvodní soud pro Prahu 1. Roční nápad civilních žalob

¹⁰⁷ PÍSAŘÍKOVÁ, M. a SYROVÁTKOVÁ, J. Konec vymáhání drobných pohledávek v ČR. In Soudce. 2016, XVIII (3), s. 4–6. ISSN 1210-6348.

v roce 2010 na Obvodní soud pro Prahu 4 činil 27 601 žalob. V roce 2011 pak 36 980 žalob, v roce 2012 pak 22 915 žalob. Systemizace soudu se v zásadě stanovila podle velikosti nápadu za předchozí tři roky, nyní se prosazuje tzv. dynamický model, který se aplikuje vedle stávajícího. Pokud by bylo všech 340 tisíc žalob podáno, pak by na Obvodní soud pro Prahu 4 směřovalo odhadem přibližně 194 000 žalob (v druhé polovině roku 2013 a po celý rok 2014). To je zhruba desetiletý nápad, který by Obvodní soud pro Prahu 4 musel zpracovat během cca 2 let od nápadu. Při použití prosté matematiky by na Obvodním soudu pro Prahu 4 muselo dojít k navýšení počtu civilních soudců a administrativního personálu pro C a CEPR úsek 5×. Z rozvrhu práce pro rok 2013 platného k 1. 1. 2013 bylo na Obvodním soudu pro Prahu 4 otevřeno ± 53 senátů, z toho je 100% civilních senátů 27. Rozpočet Obvodního soudu pro Prahu 4 (tento soud nemá ve správě budovu, ve které sídlí) byl cca 163,3 mil. Kč (tj. 83,2 mil. Kč připadá na civilní úsek). Znamenalo by to posílení rozpočtu Obvodního soudu pro Prahu 4 na roky 2014 a 2015 o 416 mil. Kč (celkem 832 mil. Kč, když nebudeme uvažovat o zvyšujících se platech a o tom, že jmenované soudce nelze z jejich funkce odvolat). Ze soudních poplatků by stát získal (budeme vycházet z toho, že u 50 % žalob činí soudní poplatek 400 Kč, u zbylých 50 % žalob 800 Kč) zhruba 120 mil. Kč. Náklady státu vynaložené na tento patologický projekt by jen u Obvodního soudu pro Prahu 4 činily 612 mil. Kč, pokud nebudeme vycházet ze systemizace Ministerstva spravedlnosti pro výpočet potřeby soudců na okresních soudech, protože při aplikaci tohoto instrumentu by potřeba soudců na Obvodním soudu stoupla o číslo 195 (352 žalob na 1 soudce při aplikaci tříletého nápadu podle systemizace). Na dani z přidané hodnoty ze zaplacených nákladů řízení přiznaných advokátní kanceláři Toman a Devátý by stát získal cca 189 mil. Kč (stále kalkulovány jen žaloby u Obvodního soudu pro Prahu 4).

Tabulka 7 – Předpokládaný zisk autorů projektu a náklady daňových poplatníků na dosažení tohoto zisku

Zisk z podaných žalob směřovaných k OS PHA 4 ¹⁰⁸	Náklady státu vynaložené u OS PHA 4 na realizaci tohoto zisku ¹⁰⁹	Výběr DPH na přiznaných nákladech nalézacího řízení u žalob OS PHA 4 ¹¹⁰
863 mil. Kč	612 mil. Kč	189 mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedená podnikatelská struktura by tedy jen ze žalob podaných u obvodního soudu získala 863 mil. Kč, které by jí hradily neúspěšné bankovní subjekty. Česká republika by za tuto transakci zaplatila odhadem 423 mil. Kč.

Legislativním řešením by bylo snížení přiznávaných nákladů řízení na úroveň nákladové ceny nebo zrušení povinnosti k náhradě nákladů právního zastoupení u bagatelních žalob, protože pak by takovéto projekty neexistovaly.

Bohužel legislativa v České republice je pomalejší než soudní praxe. Než zákonodárce zareaguje na tento jev, zareaguje-li, soudní praxe vyřeší problém sama a jinak. Nejvyšší soud ČR vydal dne 23. 4. 2014 sjednucující stanovisko Cpjn 203/2013, a to:

I. Ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru není neurčité jen proto, že neobsahuje úplný výčet činností, za něž je poplatek sjednán.

¹⁰⁸ Zisk kalkulován ve výši 4 447 Kč/žaloba.

¹⁰⁹ Tento náklad nesou všichni daňoví poplatníci ČR.

¹¹⁰ Při sazbě DPH 21 % činí daň 945 Kč.

II. Na ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvě o úvěru se nevztahuje zákaz těch ujednání ve spotřebitelských smlouvách, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

Publikace tohoto stanoviska znamenala konec výše uvedeného odvážného projektu. Bez povšimnutí nezůstaly konsekvence projektu pro žalobce, kteří se do projektu zapojili. Tvůrci projektu se totiž zavázali, že v případě, že žaloby nebudou úspěšné, zaplatí za žalobce jejich případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, která by jim neúspěšnou žalobou vznikla. Zároveň uvedli, že toto riziko považují za minimální, když české soudy tuto náhradu běžně nepřiznávají subjektům, které mají svá vlastní právní oddělení a reálně si advokáty najímat nepotřebují.¹¹¹

Podle prohlášení bank masivně napadených žalobami o vrácení zaplacených bankovních poplatků si agenda vyžádala najímání externích právních kanceláří, protože právní oddělení bank kapacitně nejsou schopna takový nápad žalob zpracovat. Kromě UniCredit Bank a Komerční banky, a. s., se nechaly zastoupit všechny ostatní banky. Prohlášení na internetové prezentaci se dá považovat za veřejný příslib podle ust. § 850 a násl. zák. č. 64/1960 Sb., občanský zákoník, podle tohoto by byli autoři projektu povinni náklady řízení za žalobce uhradit. Nicméně z analyzovaných textů je velmi špatně odvoditelné, kdo se k takovému veřejnému příslibu vlastně zavázal. Ve skutečnosti v krátké době po publikaci stanoviska Nejvyššího soudu Cpjn 203/2013 byly webové stránky projektu www.poplatkyzpet.cz předělané, veřejný příslib z nich zmizel. Zůstal jen odkaz na bankovní účty, na které mají neúspěšní žalobci platit náhrady nákladů bankám. Dnes jsou již webové stránky www.poplatkyzpet.cz zcela prázdné a minulý obsah nelze dohledat.

¹¹¹ Zdroj <http://www.poplatkyzpet.cz/caste-dotazy> již nikde neexistuje a jediný dochovaný údaj o obsahu je v této disertační práci:

Co se stane v případě, že u soudu neuspějí a spor prohraji?

V málo pravděpodobném případě, kdy by banka vyhrála u soudu, mohla by se domáhat na konkrétním klientovi náhrady nákladů právního zastoupení, které jí vznikly. Toto riziko však považujeme za minimální, neboť české soudy tuto náhradu běžně nepřiznávají subjektům, které mají svá vlastní právní oddělení a reálně si advokáty najímat nepotřebují. V případě, že by jakékoliv takové náklady byly po klientech požadovány, jsme připraveni tyto náklady za klienty uhradit.

V rámci systemizace se Ministerstvo spravedlnosti ČR vyrovnalo s obrovským nápadem žalob na Obvodní soud pro Prahu 4 v skutku originárně. Pro výpočet potřeby soudců pro následující roky (2015, 2016 a 2017) se nápad žalob z projektu www.poplatkyzpet.cz nezohledňuje. Obrovské množství již podaných žalob (91 000) musel tedy Obvodní soud pro Prahu 4 zvládnout bez jakéhokoliv rozpočtového nebo personálního navýšení ze strany Ministerstva spravedlnosti ČR, finanční prostředky realokoval ze svých rezerv Městský soud v Praze. Tato informace ale není nijak veřejně dostupná. Uvedený postup demonstruje skutečnost, že Ministerstvo spravedlnosti ČR nedokáže nedostatky v úpravě povinnosti k náhradě nákladů řízení, které vedou k výše uvedeným projektům, systémově řešit. Existuje-li někde problém, legislativa vždy vyčkává na někoho jiného (na soudy ČR), zdali dokáže sám vyřešit problém, který nevhodným nastavením právních předpisů sama způsobila.

8.4 Vybrané studie: příklad druhý – nezaplacené jízdné a pokuta za černou jízdu v MHD

Druhým dokladem patologie českých právních předpisů, jak o ní hovoří Ústavní soud ČR, jsou postupované pohledávky z nezaplaceného jízdného a pokut v pražské hromadné dopravě. **Tento projekt byl cílený na generování zisku přiznávaného jak v nalézacím řízení, tak zejména v řízení exekučním, kde je jeho těžiště. Kdo realizuje zisk ze špatně nastavené právní úpravy a kdo na toto doplácí, to jsou však otázky, jejichž překvapivé odpovědi ukážou, že patologie systému leží jinde, než kde ji vidí Ústavní soud ČR.**¹¹² Na počátku bylo vždy nezaplacené jízdné v pražské hromadné dopravě v ceně 18 Kč (cena jízdenky pro dospělého v roce 2010). Jízdné se hradí podle tarifu MHD, který měl ke dni 1. 12. 2013 celkem 147 stran vč. příloh. Pokuta (přirážka) za jízdu bez platného dokladu pak v případě úhrady po 15 dnech činila v letech 2008–2010 částku 950 Kč, v letech 2011–2013 částku 1 000 Kč a od 1. 1. 2014 částku 1 500 Kč.¹¹³

¹¹² Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. P1. ÚS 25/12, zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb. (tzv. přísudkové vyhlášky) včetně navazujícího sdělení pléna Ústavního soudu, ze dne 25. 4. 2013.

¹¹³ Dopravní podnik hlavního města Prahy. *Jízdné na území Prahy*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/jizdne-na-uzemi-prahy/>.

Výše pokuty činí přibližně 50násobek nezaplaceného jízdného. Tedy sekundární povinnost při porušení primární povinnosti činí 50násobek.

Otázkou však je, zdali se i při takové výši pokuty vyplatí primárnímu věřiteli, tedy Dopravnímu podniku hl. m. Prahy, a. s., pohledávky vymáhat vlastním jménem bez externího právního zastoupení.

Pohledem ekonomické analýzy práva:

Tabulka 8 - Modelová situace při 65 000 pohledávkách

Nezaplacené jízdné (18 Kč/jízda)	1 170 000 Kč
Pokud bude DP vymáhat samo u soudu, pak na SOP zaplatí celkem náklady řízení (SOP = 400 Kč)	26 000 000 Kč
Přiznaná pokuta (950 Kč)	61 750 000 Kč
Při vymožení 33,3 %	Ztráta 5,1 mil. Kč – vlastní náklady (internal transaction costs, které budeme odhadovat na 203 Kč/1 žaloba, tedy 13,195 mil. Kč), celkem tedy ztráta ve výši 18,3 mil. Kč
Při vymožení 40 %	Ztráta 900 tis. Kč – vlastní náklady (203 Kč/žaloba), tedy ztráta 14,1 mil. Kč

Pokud by přiznaná pokuta činila 1 500 Kč (zavedeno od 1. 1. 2014), pak by pokuty činily celkem:	97 500 000 Kč
Při vymožení 33,3 %	Zisk 6,89 mil. Kč – vlastní náklady (203 Kč/žaloba), tedy ztráta 6,31 mil. Kč
Při vymožení 40 %	Zisk 13,46 mil. Kč – vlastní náklady (203 Kč/žaloba), tedy zisk cca 200 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z této ekonomické analýzy práva vidíme, že současná výše pokuty za „jízdu na černo“ nastavená na částce 1 500 Kč, při soudním poplatku ve výši 400 Kč a bez přiznaných dalších nákladů řízení, vede k ekonomické ztrátě. Pokud by Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., nezaplacené jízdné ve výši 1,1 mil. Kč nevymáhal, dosáhl by lepšího ekonomického výsledku, než kdyby se rozhodl je soudně vymáhat. Za situace, kdy by se Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., nechal právně zastoupit, musel by vynaložit ještě i náklady na právní zastoupení.

Klíčovou veličinou, která rozhoduje o tom, jestli se původní nositel pohledávek rozhodne dluhy soudně vymáhat, je totiž (pouze) následná vymahatelnost. I kdyby byla stanovena paušalizovaná náhrada nákladů řízení ve výši násobku jistiny pohledávky, je-li vymahatelnost nulová, řádný hospodář takovou pohledávku žalovat nebude, protože jediné, co mu kromě jistiny, kterou nevymůže, přibude, jsou náklady na soudní poplatek a další interní náklady. Výše přiznávaných nákladů řízení může výrazně ovlivnit skutečnost, zda nositel hromadných pohledávek bude tyto žalovat, či nikoliv, ale za předpokladu, že výše vymahatelnosti těchto pohledávek převýší náklady, které mu podáváním

žalob vzniknou, a to podle následujícího vzorce, kdy hodnota vymahatelnosti je stanovena od 0 do 1 (laicky od 0 do 100 %)¹¹⁴:

$$\text{Vymahatelnost} > \frac{SOP + \text{interní náklady}}{\text{výše jistiny} + SOP + \text{přiznaná náhrada nákladů}}$$

Klíčové pro rozhodnutí je nalezení tzv. nulové varianty, kdy soudním uplatněním pohledávky nevznikne originárnímu věřiteli žádný zisk ani žádná ztráta. Tato nulová varianta se dá přepsat takto:

$$0 = SOP + \text{interní náklady} - (SOP + \text{jistina} + \text{přiznaná náhrada nákladů}) \times \text{vymahatelnost}$$

Pokud bychom chtěli znát požadovanou výši přiznané náhrady nákladů řízení, museli bychom kalkulovat výši interních nákladů (kterou budeme odhadovat na částce 203 Kč/žaloba) a vymahatelnost pohledávek. Podle údajů prezentovaných Mgr. Petrem Polanským, soudním exekutorem, se v roce 2001 úspěšnost exekucí pohybovala na 67 %, v roce 2010 již činila jen 34 %, **v roce 2011 30 %, v roce 2012 28 %, v roce 2013 26 % a v roce 2014 pouze 25 %.**¹¹⁵

$$\text{Přiznaná náhrada nákladů} = \frac{„SOP + \text{interní náklady} - v \times SOP - v \times \text{jistina}“}{(“\text{vymahatelnost}“)}$$

$$\text{Přiznaná náhrada nákladů} = (400 + 203 - 0,25 \times 400 - 0,25 \times 1524) / 0,25$$

$$\text{Přiznaná náhrada nákladů} = 488$$

¹¹⁴ PÍSAŘÍKOVÁ, M. a SYROVÁTKOVÁ, J. Konec vymáhání drobných pohledávek v ČR. In Soudce. 2016, XVIII (3), s. 4–6. ISSN 1210-6348.

¹¹⁵ POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In Soudce. 2016, 18(2), 17–20. ISSN 1211-5347.

Tedy aby se originárnímu subjektu, tedy Dopravnímu podniku hl. m. Prahy, a. s., vyplatilo obracet se na soudy se žalobami (přitom ve vykonávacím řízení by nesměly být další náklady), **pak by mu soud měl přiznat na náhradu nákladů řízení kromě soudního poplatku též částku 488 Kč.**

V letech 2010 až 2011 však právní předpisy ČR neobsahovaly možnost, aby nezastoupenému účastníku byly přiznávány paušální náhrady nákladů řízení. Proto Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., tyto pohledávky prodával třetím subjektům, které za pomoci nevhodně nastavených právních předpisů realizovaly na vymáhání těchto pohledávek zisk (do zrušení vyhlášky 484/2000 Sb. Ústavním soudem ČR k 7. 5. 2013 se prodávaly za 100 % své hodnoty)¹¹⁶.

¹¹⁶ Hovorka, J. Byznys s černými pasažéry: Jistota pětinásobku. In Aktualne.cz [online]. 06. 03. 2012 [cit. 2016-05-30]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/byznys-s-cernymi-pasazery-jistota-petinasobku/r~i:article:735606/>.

Tabulka 9 - Obchod s pohledávkami za černými pasažéry (2010–2011)

Obchod s pohledávkami za černými pasažéry

(2010–2011)

DOPRAVNÍ PODNIK	ODPRODANÝCH POHLEDÁVEK 2010	ODPRODANÝCH POHLEDÁVEK 2011	ODPRODÁVÁNO ZA
Brno	41 171	29 949	100 %
České Budějovice	informace nesdělili	-	-
Hradec Králové	724	1 373	70 až 115 %
Jihlava	4 811	cca 2 500	100 %
Karlovy Vary	celý proces přepravní kontroly zajišťuje společnost ČSAD Ingsped	-	-
Liberec	neodprodává	-	-
Ostrava	cca 30 tisíc	cca 30 tisíc	100 %
Olomouc	3 389	2 967 (bez prosince)	bez upřesnění
Pardubice	informace bez možnosti korektury nesdělili	-	
Plzeň	neodprodává	-	-

Praha	cca 60 až 65 tisíc	cca 60 až 65 tisíc	100 %
Ústí nad Labem	16 585	5 766	50 % + až 25 % v případě úspěšného vymožení
Zlín	neodprodává	-	-

Zdroj: Hovorka, J., 2012

V modelovém případě jela osoba XY dne 3. 5. 2010 tramvají č. 18 bez zaplaceného jízdného ve výši 18 Kč. Byla zkontrolována revizorem, její totožnost zjištěna z platného dokladu, jízdné a pokutu ve výši nyní 968 Kč však neuhradila. Pohledávka byla postoupena za úplatu ve výši 100 % nominálu společnosti T. D., a. s., která ji poté uplatnila žalobou u soudu. Soudní poplatek pak do 31. 8. 2011 činil podle položky 2.1 a) sazebníku soudních poplatků částku 300 Kč, od 1. 9. 2011 částku 800 Kč (nyní pouze 400 Kč). V našem modelovém případě byla žaloba na soud podána 1. 5. 2011. Rozsudkem bez jednání bylo rozhodnuto dne 1. 8. 2011. **Přiznané náklady řízení pak činily 6 420 Kč** (paušální odměna právního zástupce podle ust. § 3 odst. 1 vyhl. 484/2000 Sb. ve výši 4 500 Kč, 2 × režijní paušál podle § 13 vyhl. 177/1996 Sb. ve výši 2 × 300 Kč, soudní poplatek ve výši 300 Kč a DPH ve výši 20 %). Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., který by tutéž pohledávku uplatnil žalobou, by pak na přiznané náhradě nákladů řízení získal pouze **soudní poplatek ve výši 300 Kč**.

Nebyla-li pohledávka přiznaná pravomocným exekucním titulem dobrovolně splněna, může se žalobce domáhat výkonu rozhodnutí, a to (ve zvoleném případě) formou exekuce. Exekucní řízení je prosté soudního poplatku na rozdíl od soudního výkonu rozhodnutí. Při úspěšnosti soudního výkonu rozhodnutí cca 41 %, a exekucního řízení v roce 2011 30 %¹¹⁷, volí subjekt

¹¹⁷ Iuridicum Remedium, o. s. Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí [online]. Praha, 2012. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: http://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/IuRe_Zaverecna_analyza_systemovych_chyb_na_polic_exekuci_cervenec_2012.pdf, shodně POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In Soudce. 2016, 18(2), 17–20. ISSN 1211-5347.

exekuční řízení, protože je ekonomicky výhodnější, jak je vidět z níže uvedené tabulky (kalkulováno 65 000 pohledávek), zároveň však předpokládáme, že exekutor nebude uplatňovat na oprávněném paušál 3 500 Kč + DPH za nevymahatelné exekuce (ust. § 89 věta druhá e. ř.).

Tabulka 10 – Srovnání nákladů oprávněného při vymáhání ve vykonávacím řízení a exekučním řízení

Při výkonu rozhodnutí SOP 500 Kč, úspěšnost 41 %	Na zaplaceném soudním poplatku subjekt realizuje ztrátu 19,17 mil. Kč (59 % sumy soudních poplatků) + interní transakční náklady.
Při exekučním řízení (bez SOP), úspěšnost 30 %	Subjekt realizuje pouze ztrátu v rozsahu interních transakčních nákladů.

Zdroj: vlastní zpracování

V exekučním řízení se k pohledávce ve výši (původně) 18 Kč připojují náklady oprávněného a náklady exekuce (§ 87 e. ř.). V našem případě pak exekuční soud obdržel návrh na nařízení exekuce, kde náklady oprávněného byly vyčísleny na částku 10 900 Kč (dle ust. § 12 odst. 1 písm. a) vyhl. 484/2000 Sb. 4 500 Kč, dle ust. § 12 odst. 1 písm. b) vyhl. 484/2000 Sb. 4 000 Kč, 2 × režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., 2 × 300 Kč a DPH ve výši 1 800 Kč)¹¹⁸. Takový návrh na nařízení exekuce byl spíše výjimečným, protože náklady oprávněného může stanovit až exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e. ř.). Navíc **náklady oprávněného účtované v uvedené výši jsou v rozporu s tehdy platnou vyhláškou 484/2000 Sb.**, protože měly činit nejvýše 3 420 Kč (odměna dle ust. § 12 odst. 1 písm. a) vyhl. 484/2000 Sb. 2 250 Kč, 2 × režijní paušál podle ust. § 13 odst. 3 vyhl. 177/1996 Sb., 2 × 300 Kč a DPH ve výši 570 Kč). Proč se tak dělo, lze vysvětlit pouze pomocí teorie her o kooperativních hrách.

¹¹⁸ Návrhy na nařízení exekuce podávané JUDr. J. F., Exekutorským úřadem.

V našem modelovém případě se přidržíme návrhu na nařízení exekuce, který obdržel soud od JUDr. J. F., exekutora. Podle ust. § 6 vyhl. č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora (zkráceně ET), činí minimální odměna exekutora 3 000 Kč, podle ust. § 13 odst. 1 náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů v paušální částce 3 500 Kč, pokud tuto překročí, musí je prokázat. Pro účely studie je vycházeno pouze z těchto dvou položek, tyto se mohou změnit. Náklady exekuce stanoví exekutor až v příkazu k úhradě nákladů exekuce (§ 88 odst. 1 e. ř.). Pohledávka nyní z 18 Kč činí 26 268 Kč a zákonný úrok z prodlení z 18 Kč.

Tabulka 11 - Pohledávka za nezaplacené jízdné v pražské MHD

Nezaplacené jízdné	18 Kč
Přirážka k jízdnému	950 Kč
Soudní poplatek	300 Kč
Odměna právního zástupce v nalézacím řízení	4 500 Kč
20 % DPH	1 020 Kč
Odměna právního zástupce v exekučním řízení	9 100 Kč
20 % DPH	1 800 Kč
Odměna exekutora (min.)	3 000 Kč
Hotové výdaje exekuce (min.)	3 500 Kč
Náhrada za doručení písemností aj.	150 Kč

20 % DPH	1 330 Kč
Celkem bez jízdného 18 Kč	26 250 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nezodpovězenou otázkou zůstává, zdali je při vymahatelnosti 30 % pohledávek pro pohledávkovou společnost i takto navýšená pohledávka tolik výnosným „byznysem“, jak se o tom v tisku hovoří. Ústavní soudce JUDr. Vladimír Kůrka ve svém odlišném stanovisku k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 25. 4. 2013 Pl. ÚS 25/12 uvedl, že Ústavní soud ČR přikročil k derogaci vyhl. 484/2000 Sb., aniž by provedl metodologicky seriózní přezkum podkladů, když v bodu 100 nálezu uvedl, že *„zisk podnikatele (pohledávkové společnosti) není dán jen rozdíly cen při vlastním obchodování s pohledávkami, ale je znásoben paušálně stanovenými náhradami nákladů soudního řízení, spočívající především v nepřiměřené odměně advokáta za zastupování úspěšného žalobce. Přiznané náklady v těchto případech významně převyšují skutečně vynaložené náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Vytvořil se svébytný systém vymáhání pohledávek, záměrně produkující neúměrně vysoké náklady soudního řízení. Tento systém poškozují či likvidují ve sporu neúspěšné dlužníky a naopak zajišťují významný prospěch osobám, které se podílejí na uplatňování a vymáhání především bagatelních pohledávek a vymáhání s nimi souvisejících nákladů řízení.“*

Do vzorce ziskovosti se výrazným způsobem promítá vymahatelnost pohledávek. Níže uvedená tabulka upravuje i případy, kdy bylo postupováno v rozporu s tehdy platnou vyhl. 484/2000 Sb. a náklady oprávněného byly v exekučním řízení uměle navyšovány.

Tabulka 12 – Kalkulovaný zisk při různé výši přiznávaných nákladů řízení

Pokud je paušalizovaná odměna advokáta v obou řízeních 13 600 Kč ¹¹⁹ a je vymoženo pouze 30 % přiznaných pohledávek.	Zisk = 13 600 Kč × 0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY ¹²⁰ – 0,7× suma zažalovaných pohledávek – 0,7× suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH ¹²¹ . Při 65 tis. žalob by to činilo v případě vymožení 30 % pohledávek zisk 148 mil. Kč.
Pokud je paušalizovaná odměna advokáta v obou řízeních 7 350 Kč (tak jak by odměna byla vypočtena správně podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb.), vymoženo je pouze 30 % přiznaných pohledávek.	Zisk = 7 350 Kč × 0,3 suma podaných žalob – interní transakční náklady XY – 0,7× suma zažalovaných pohledávek – 0,7× suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65 tis. žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30 % zisk 28 mil. Kč.
Pokud je přiznáván v nalézacím řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 0 Kč a vymoženo je pouze 30 % přiznaných pohledávek.	Náklad na jednu žalobu je kupní cena pohledávky + soudní poplatek + interní transakční náklady XY, pak žalobci se generuje ztráta ve výši 0,7× suma zažalovaných pohledávek + 0,7× suma zaplacených soudních poplatků + interní transakční náklady XY. Ztráta by činila cca 118 mil. Kč.
Pokud je přiznáván v nalézacím	Pak zisk na jednu žalobu je 2 850 Kč × 0,3 suma podaných

¹¹⁹ Vypočítáno podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb. s tím, že odměna v exekučním řízení byla neoprávněně nárokována v částce 9 100 Kč podle skutečného případu.

¹²⁰ Budeme kalkulovat s částkou 203 Kč/žaloba.

¹²¹ V tomto případě budeme kalkulovat pouze DPH v nalézacím řízení, protože předpokládáme, že soudní exekutor nebude nárokovat po pohledávkové společnosti náhradu nákladů za neúspěšná exekuční řízení.

řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 2 850 Kč ¹²² a vymožen je pouze 30 % přiznaných pohledávek.	žalob – interní transakční náklady XY – $0,7 \times$ suma zažalovaných pohledávek – $0,7 \times$ suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65 tis. žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30 % ztrátu 61,7 mil. Kč.
Pokud je přiznáván v nalézacím řízení pouze zaplacený soudní poplatek, za předpokladu, že odměna v exekučním řízení je 9 100 Kč ¹²³ a vymožen je pouze 30 % přiznaných pohledávek.	Pak zisk na jednu žalobu je $9\,100\text{ Kč} \times 0,3$ suma podaných žalob – interní transakční náklady XY – $0,7 \times$ suma zažalovaných pohledávek – $0,7 \times$ suma zaplacených soudních poplatků – 0,7 celkem odvedená DPH. Při 65 tis. žalob by to činilo v případě vymožení pouze 30 % zisk 60 mil. Kč.

Zdroj: vlastní zpracování

Nulová varianta, tedy pokud pohledávková společnost nemá žádný zisk ani ztrátu při vymahatelnosti portfolia 30 %, za daných podmínek činí 6 015 Kč. Náhrada nákladů nalézacího a exekučního řízení by tedy musela činit dohromady 6 015 Kč. V tomto směru lze přisvědčit JUDr. Vladimíru Kůrkovi, protože jeho odlišné stanovisko, které zastával sám proti všem ostatním soudcům Ústavního soudu, bylo správné.

Z pohledu soudního exekutora pamatuje ust. § 89 věta druhá e. ř. **na případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného. Paušálně určené či účelně vynaložené výdaje pak hradí exekutorovi oprávněný. Podle ust. § 13 odst. 1 náleží exekutorovi náhrada hotových výdajů v paušální částce 3 500 Kč, pokud tuto překročí, musí je prokázat.**

¹²² Vypočítáno podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb.

¹²³ Vypočítáno podle zruš. vyhl. 484/2000 Sb. s tím, že odměna v exekučním řízení byla neoprávněně nárokována v částce 9 100 Kč podle skutečného případu.

Tabulka 13 – Kalkulovaný zisk soudního exekutora

Zisk exekutora v případě vymožení 30 % pohledávek bez aplikace ust. § 89 věty druhé e. ř.	Nákladem jsou interní transakční náklady + státu odvedené DPH. Zisk pak činí přiznané náklady exekuce $\times 0,3$ – (interní transakční náklady a 0,7 odvedené DPH). V našem případě činí zisk 66,23 mil. Kč – interní transakční náklady.
Zisk exekutora v případě vymožení 30 % pohledávek s aplikací ust. § 89 věty druhé e. ř.	Nákladem jsou interní transakční náklady. Zisk pak činí přiznané náklady exekuce $\times 0,3$ + paušální náhrada hotových výdajů $\times 0,7$ – (interní transakční náklady). V našem případě činí zisk 286,00 mil. Kč – interní transakční náklady.

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud by soudní exekutor důsledně požadoval úhradu paušálně vynaložených výdajů podle ust. § 89 věta druhá e. ř. po oprávněném, v našem případě pohledávková společnost, tento náklad by pro ni činil 191,1 mil. Kč (vč. DPH 20 %), samozřejmě pouze tehdy, byla-li by pohledávka v takové výši pro exekutora vymožitelná. Z našeho modelu víme, že nejvyšší realizovatelný zisk z tohoto oprávnění by byl 79,19 mil. Kč (když interní transakční náklady = 0). Dosazeno do matematických vzorců, jediným „vítězem“ je pak exekutor, který realizuje zisk v jakémkoliv případě. Pro pohledávkovou společnost důsledná aplikace práva na úhradu paušálně vynaložených výdajů podle ust. § 89 věta druhá e. ř. znamená v každé variantě realizaci ztráty. Aplikujeme-li teorii her pro tvorbu koalic, pak se pohledávková společnost (hráč B) musela spojit se soukromým exekutorem (hráč C) v neprospěch původního věřitele (hráč A). Pokud bychom však důsledně aplikovali teorii her na uvedený model, pro hráče C (exekutor) by bylo výhodnější eliminovat hráče B (pohledávková společnost), protože pokud vyeliminuje hráče B (nemůže plně realizovat právo podle ust. § 89 věta druhá e. ř.), bude zisk (právo podle ust. § 89 věta druhá e. ř.) realizovat

v neprospěch hráče A (Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s.). Existence kooperativní hry však znamená, že hráč C (soudní exekutor) potřeboval hráče B (pohledávkovou společnost), která mu zajišťuje pohledávky. Pokud by vyeliminoval hráče B (pohledávkovou společnost), mohlo by se stát, že hráč A (Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s.) se přestane účastnit hry a hráč C by nerealizoval žádný zisk. Pokud se v praxi setkáme s tím, že soudní exekutor nepožaduje zálohu na náklady exekuce od oprávněného nebo neuplatňuje své právo podle ust. § 89 věta druhá e. ř., bývá to s ohledem na to, co je pro něj prospěšnější. Teorie her nás učí, že hráči se budou spojovat jen tehdy, je-li to pro ně výhodné a potřebují-li k vítězství i druhého hráče.

Pokud se podíváme na uvedený příklad z hlediska nákladů státu, pak uvažovaným nákladem státu je náklad na provoz veřejné služby v podobě soudů a ziskem může být vybraný soudní poplatek a výběr daně z přidané hodnoty z přiznaných nákladů řízení. Z uveřejněných zdrojů¹²⁴ víme, že v roce 2010 a v roce 2011 bylo postoupeno pohledávkové společnosti T. D., a. s., přibližně 100 000 pohledávek.

Nejprve se podíváme na model v nalézacím řízení. Vycházejme z toho, že 50 % pohledávek bylo zažalováno v roce 2010 (soudní poplatek činil 300 Kč), 50 % pohledávek v roce 2011 (soudní poplatek činil do 31. 8. 2011 300 Kč, počínaje 1. 9. 2011 800 Kč). Tedy s podáním 83,33 % pohledávek byl spojen soudní poplatek 300 Kč, s 16,66 % pohledávek pak soudní poplatek 800 Kč.

¹²⁴ Hovorka, J. Byznys s černými pasažéry: Jistota pětinasobku. In Aktualne.cz [online]. 06. 03. 2012 [cit. 2016-05-30]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/byznys-s-cernymi-pasazery-jistota-petinasobku/r~i:article:735606/>.

Tabulka 14 – Kalkulovaný výběr soudních poplatků

83 333 žalob, soudní poplatek 300 Kč	25 mil. Kč
16 667 žalob, soudní poplatek 800 Kč	13,34 mil. Kč
Celkem na výběru SOP:	38,34 mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

V roce 2010 a 2011 činila sazba DPH 20 %.¹²⁵ V roce 2010 a v roce 2011 nedošlo ke změně výše přiznávaných nákladů nalézacího řízení, tedy se na DPH přiznávalo 1 020 Kč na jednu žalobu. Pro stát to znamená zisk 120 mil. Kč, je-li daň zcela odvedena do státního rozpočtu. **V nalézacím řízení je tak příjmem státu částka 158,34 mil. Kč.** Jak je to s interním transakčním nákladem státu na realizaci tohoto zisku, můžeme odhadovat pouze ze sond učiněných u Obvodních soudů pro Prahu 1–10.

V roce 2010 a 2011 činil nápad těchto žalob na Obvodní soudy pro Prahu 1–10 následující čísla:

¹²⁵ Česko. Zákon č. 235 ze dne 1. 4. 2004, o dani z přidané hodnoty. In Sbírka zákonů České republiky. 2004, částka 78/2004.

Tabulka 15 - Nápad žalob na Obvodní soudy pro Prahu 1–10 v letech 2010 a 2011

	Celkový nápad v civilní agendě 2010	Z toho nápad DP v %	Celkový nápad v civilní agendě 2011	Z toho nápad DP v %
OS PHA 1 ¹²⁶	24 319	nesdělil	32 679	nesdělil
OS PHA 2 ¹²⁷	10 710	11,04 %	10 870	15,72 %
OS PHA 3 ¹²⁸	9 625	26,84 %	10 158	34,17 %
OS PHA 4 ¹²⁹	27 601	23,82 %	36 980	29,39 %
OS PHA 5 ¹³⁰	17 974	22,60 %	20 715	24,20 %
OS PHA 6 ¹³¹	13 041	20,71 %	16 196	20,96 %
OS PHA 7 ¹³²	5 002	25,02 %	5 382	15,21 %
OS PHA 8 ¹³³	10 714	30,43 %	12 451	34,12 %

¹²⁶ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 1 pod 69 Si 22/2016.

¹²⁷ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40 Si 305/2013.

¹²⁸ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013.

¹²⁹ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013.

¹³⁰ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62 Si 540/2013.

¹³¹ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52 Si 90/2013.

¹³² Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11 Si 173/2013.

¹³³ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40 Spr 1229/2013.

OS PHA 9 ¹³⁴	13 297	26,97 %	15 079	30,28 %
OS PHA 10 ¹³⁵	13 668	26,63 %	15 212	32,83 %

Zdroj: vlastní zpracování

Po úpravě tzv. přepočteným koeficientem odrážejícím složitost věci (0,28)¹³⁶, když nebudeme brát v úvahu ostatní přepočtené koeficienty v hlavních a vedlejších agendách (hlavní agendy: T, Tm, PP, C, C-DP, koncese, P a Nc, výkon rozhodnutí v P, Rod, L, Nt přípravné řízení, Ntm přípravné řízení; vedlejší agendy: Nt, Ntm, Td, Cd, E, Nc-exekuce, Ro, Ero, P nápad, P živé spisy, Nc, D, Sd, U), přičemž se zohledňuje i výkon činnosti soudního funkcionáře (podle velikosti soudu, pokud na soudu působí více než 16 soudců, pak vytíženost předsedy soudu agendou soudu činí 75 %), tak v procentech nápad vypadá takto:

Tabulka 16 - Nápad DP v %

	Nápad DP v % (rok 2010, přepočtený koeficient)	Nápad DP v % (rok 2011, přepočtený koeficient)
OS PHA 1	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2	3,09 %	4,40 %
OS PHA 3	7,52 %	9,57 %

¹³⁴ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 9 místopředsedou pro civilní úsek JUDr. Bohumilem Dvořákem.

¹³⁵ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013.

¹³⁶ Koeficienty jsou odvozeny od výpočtu Ministerstva spravedlnosti zveřejněného na justičním Extranetu pro systemizaci potřeby soudců, která se vypočítává podle tříletého nápadu pro okresní soudy následovně: v agendě C je systemizovaný roční nápad soudce 352 civilních věcí nebo 1 100 věcí v agendě dopravních podniků (černí pasažéři).

OS PHA 4	6,67 %	8,23 %
OS PHA 5	6,32 %	6,77 %
OS PHA 6	5,80 %	5,87 %
OS PHA 7	7,57 %	4,26 %
OS PHA 8	8,52 %	9,55 %
OS PHA 9	7,55 %	8,48 %
OS PHA 10	7,46 %	9,19 %

Zdroj: vlastní zpracování

Kolik činí náklady státu vynaložené na zajištění civilního soudnictví jednotlivých soudů, se dá modelovat pouze přibližně, protože přesné číslo nelze získat. Pro účely této modelace budeme uvažovat o otevřených civilních senátech u soudu s tím, že za civilní senát se nebude považovat senát s nápadem opatrovnícké agendy, agendy týkající se nezletilých dětí, ostatních nesporných agend a exekuční agenda; tyto budeme poměřovat vůči všem otevřeným senátům u soudu a dostaneme hrubý odhad, kolik z rozpočtu soudu je vydáváno na provoz civilního úseku. Obvodní soudy pro Prahu 4, 5, 7, 8, 9 a 10 nemají v rozpočtu náklady na provoz areálu Na Míčankách. V areálu Na Míčankách však nyní sídlí nejen Obvodní soudy 4, 6, 8, 9 a 10, ale i státní zastupitelství OSZ 4, 6, 8, 9 a 10. Ze sond provedených u Obvodního soudu pro Prahu 3, 4 a 10 zjištěno:

Tabulka 17 – Kalkulované náklady na zajištění chodu civilního úseku soudu

	Roční rozpočet soudu	Počet otevřených civilních senátů vs. ostatní senáty	Částka připadající na provoz civilního úseku
OS PHA 3 ¹³⁷	81,31 mil. Kč	13/32	33,32 mil. Kč
OS PHA 4 ¹³⁸	163,27 mil. Kč	27/53	83,175 mil. Kč
OS PHA 10 ¹³⁹	96,00 mil. Kč	30/48	60,00 mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud zařadíme do kalkulace výběr daně přidané hodnoty z přiznaných nákladů nalézacího řízení a přiřadíme to jako zisk na straně státu, zjistíme, že tato pohledávková agenda byla výnosná i pro stát. To vše samozřejmě za předpokladu, že náročnost vyřízení takového sporu bude 0,28¹⁴⁰ oproti průměrnému klasickému kontradiktornímu řízení.

¹³⁷ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013, rozvrh práce platný k 1. 1. 2011.

¹³⁸ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013, rozvrh práce platný k 1. 1. 2011.

¹³⁹ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013, rozvrh práce platný k 1. 1. 2011.

¹⁴⁰ Koeficienty jsou odvozeny od výpočtu Ministerstva spravedlnosti zveřejněného na justičním Extranetu pro systemizaci potřeby soudců, která se vypočítává podle tříletého nápadu pro okresní soudy následovně: v agendě C je systemizovaný roční nápad soudce 352 civilních věcí nebo 1 100 věcí v agendě dopravních podniků (černí pasažéři).

Tabulka 18 – Ekonomická analýza ziskovosti agendy pro stát v případě, že právní zástupce je plátcem DPH

	Vybráno na SOP za agendu DP v r. 2010	Zisk státu na DPH za přiznané náklady v nalézacím řízení¹⁴¹	Náklady na provoz soudu připadající na agendu DP v r. 2010	Vybráno na SOP za agendu DP v r. 2011	Zisk státu na DPH za přiznané náklady v nalézacím řízení	Náklady na provoz soudu připadající na agendu DP v r. 2011	Zisk státu na agendě DP v roce 2010	Zisk státu na agendě DP v roce 2011
OS PHA 3	735 300 Kč	2,64 mil. Kč	2,5 mil. Kč	1 621 000 Kč	3,54 mil. Kč	3,18 mil. Kč	875 000 Kč	1,98 mil. Kč
OS PHA 4	2,19 mil. Kč	6,70 mil. Kč	5,55 mil. Kč	5,33 mil. Kč	11,08 mil. Kč	6,84 mil. Kč	3,34 mil. Kč	9,57 mil. Kč
OS PHA 10	1,1 mil. Kč	3,71 mil. Kč	4,47 mil. Kč	2,33 mil. Kč	5,09 mil. Kč	5,51 mil. Kč	340 000 Kč	1,91 mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁴¹ 20% sazba DPH, DPH odvedená z 1 žaloby 1 020 Kč.

Pokud však nebude docházet k postupování pohledávek a Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., tyto žaloby vymáhal sám svým jménem, pak výpočet bude vypadat následovně:

Tabulka 19 – Ekonomická analýza ziskovosti agendy pro stát v případě vymáhání originárním věřitelem

	Předpokládaný počet žalob v r. 2014 ¹⁴²	Výběr soudního poplatku za podané žaloby v r. 2014	Náklady státu na provoz soudu připadající na agendu DP v r. 2014 ¹⁴³	Zisk nebo ztráta státu
<i>OS PHA 3</i>	3 400	1,36 mil. Kč	3,18 mil. Kč	-1,82 mil. Kč
<i>OS PHA 4</i>	10 800	4,32 mil. Kč	6,84 mil. Kč	-2,52 mil. Kč
<i>OS PHA 10</i>	4 800	1,92 mil. Kč	5,51 mil. Kč	-3,59 mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených analýz je patrné, že tzv. pohledávkový byznys byl výhodný i pro stát, který realizoval zisk výběrem daně z přidané hodnoty. Úmyslně je stranou ponecháno exekuční řízení, které bude jako celek rozebráno později. Je ovšem otázkou, zdali lze stav, kdy v České republice bude nařízeno více exekucí, než činí počet jejích obyvatel, výhodný i pro stát. Za 11 let existence soudních exekutorů v České republice z nich systém vyprodukoval několik multimilionářů či miliardářů (např. bývalý prezident Exekutorské komory ČR), pohledávkový byznys naopak nevyprodukoval žádné multimilionáře v podání pohledávkových společností.¹⁴⁴

¹⁴² Odhad podle počtu žalob v r. 2011.

¹⁴³ Vycházejí z nákladů realizovaných v roce 2011 jako nejnižší možné, když transakční náklady i vlivem roční inflace stále rostou.

¹⁴⁴ Informace vychází z výročních zpráv společností Tessile Ditta, a. s., IČ: 278 22 117, a Tessile Ditta services, a. s.,

Řešením těchto externalit je:

- a) zavedení paušalizované náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky u soudu pro původní věřitele ve výši, která jim umožní vymáhat pohledávky svým vlastním jménem;**
- b) přepracovat § 89 věta druhá, třetí e. ř.**

Skutečnost, že po vydání nálezu Pl. ÚS 25/12 došlo k ochromení obchodu s pohledávkami, je patrná z vývoje nápadu na soudy v letech následujících po vydání nálezu.

Tabulka 20 – Výše nápadu žalob na pražské obvodní soudy

	Nápad v agendě C/CEPR v roce 2013	Nápad v agendě C/CEPR v roce 2014	Nápad v agendě C/CEPR v roce 2015
OS PHA 1 ¹⁴⁵	23 347/11 743	24 134/8 336	20 671/5 911
OS PHA 2 ¹⁴⁶	7 081/5 191	7 259/3 241	5 357/2 479
OS PHA 3 ¹⁴⁷	5 895/5 218	5 287/4 213	4 634/3 164
OS PHA 4 ¹⁴⁸	25 139/23 081	11 614/8 851	10 180/6 866
OS PHA 5 ¹⁴⁹	14 410/13 031	12 385/6 334	7 835/4 956
OS PHA 6 ¹⁵⁰	5 438/7 314	6 625/4 410	5 163/3 393

IC: 283 29 082.

¹⁴⁵ Informace poskytnuta pod 69 SI 22/2016.

¹⁴⁶ Informace poskytnuta pod 40 SI 25/2016.

¹⁴⁷ Informace poskytnuta pod 50 Spr 55/2016.

¹⁴⁸ Informace poskytnuta pod 40 SI 7/2016.

¹⁴⁹ Informace poskytnuta pod 62 SI 25/2016.

¹⁵⁰ Informace poskytnuta pod 52 Si 16/2016.

OS PHA 7 ¹⁵¹	2 409/2 391	3 241/1 913	2 440/1 409
OS PHA 8 ¹⁵²	5 902/5 731	6 577/4 301	5 043/3 189
OS PHA 9	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 10 ¹⁵³	8 174/6 828	6 523/5 373	7 431/4 657

Zdroj: vlastní zpracování

Většina formulářových žalob je podávána formou návrhů na vydání elektronického platebního rozkazu přes formuláře (aplikaci) ministerstva spravedlnosti. Spočítáme-li pokles nápadu do agendy CEPR (elektronický platební rozkaz), pak dostáváme tato čísla:

¹⁵¹ Informace zaslána emailem bez sp. zn.

¹⁵² Informace poskytnuta pod 48 SI 19/2016.

¹⁵³ Informace poskytnuta pod 39 Spr 81/2016.

Tabulka 21 – Výše poklesu nápadu žalob za roky 2014 a 2015 na pražské obvodní soudy

	Pokles v roce 2014 v agendě CEPR oproti 2013	Pokles v roce 2015 v agendě CEPR oproti 2013
OS PHA 1	–29 %	–49,7 %
OS PHA 2	–37,5 %	–52 %
OS PHA 3	–19,2 %	–39,4 %
OS PHA 4	–61,6 %	–70,25 %
OS PHA 5	–51,4 %	–62 %
OS PHA 6	–39,7 %	–53,6 %
OS PHA 7	–20 %	–41 %
OS PHA 8	–25 %	–44,4 %
OS PHA 9	nesdělil	nesdělil
OS PHA 10	–21,3 %	–31,8 %

Zdroj: vlastní zpracování

Nejvýrazněji se však projeví srovnání podaných žalob Dopravního podniku hl. m. Prahy, a. s., proti černým pasažérům:

Tabulka 22 – Podíl nápadu žalob za nezaplacené jízdné (roční srovnání)

	% nápadu žalob DP z celkového nápadu na soud v roce 2010	% nápadu žalob DP z celkového nápadu na soud v roce 2011	% nápadu žalob DP z celkového nápadu na soud v roce 2014	% nápadu žalob DP z celkového nápadu na soud v roce 2015
OS PHA 1 ¹⁵⁴	nesdělil	nesdělil	nesdělil	nesdělil
OS PHA 2 ¹⁵⁵	11,04 %		7,3 %	
OS PHA 3 ¹⁵⁶	26,84 %		7,62 %	
OS PHA 4 ¹⁵⁷	23,82 %	29,39 %	7 %	1,16 %
OS PHA 5 ¹⁵⁸	22,60 %	24,20 %	5,4 %	0,74 %
OS PHA 6 ¹⁵⁹	20,71 %	20,96 %	4,8 %	0,61 %
OS PHA 7 ¹⁶⁰	25,02 %	15,21 %	9,7 %	0,91 %

¹⁵⁴ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 1 pod 69 Si 22/2016.

¹⁵⁵ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 2 pod 40 Si 305/2013.

¹⁵⁶ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 3 pod 50 Spr 982/2013.

¹⁵⁷ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 4 pod 40 Si 477/2013.

¹⁵⁸ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 5 pod 62 Si 540/2013.

¹⁵⁹ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 6 pod 52 Si 90/2013.

¹⁶⁰ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 7 pod 11 Si 173/2013.

OS PHA 8 ¹⁶¹	30,43 %	34,12 %	6,79 %	0,49 %
OS PHA 9 ¹⁶²	26,97 %	30,28 %	nesdělil	nesdělil
OS PHA 10 ¹⁶³	26,63 %	32,83 %	nesdělil	nesdělil

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedených údajů je patrné, že zatímco v roce 2011 žaloby Dopravního podniku hl. m. Prahy činily až 34 % nápadu obvodních soudů v Praze, v roce 2015 již činí pouze nejvýše 1,16 % nápadu žalob za situace, kdy nápad formulářových žalob na soudu poklesl až o 70 %. Současná situace tedy není optimální, když bylo dosaženo stavu, kdy dluhy černých pasažérů nejsou vymáhány. Taková situace má pouze tři řešení:

- a) Dluhy černých pasažérů zaplatí platící cestující formou navýšení ceny jízdného až do bodu, kdy cesta MHD bude dražší než cesta jiným dopravním prostředkem.
- b) Zavedení turniketů v metru (shodně jako ve Velké Británii), zavedení turniketů v autobusech a tramvajích bude technicky obtížně proveditelné.
- c) Změna právních předpisů co do výše přiznávaných nákladů řízení tak, aby se dopravnímu podniku vyplatilo podávat žaloby na soudy a dluhy po černých pasažérech vymáhat.

Technicky nejjednodušším řešením je právě možnost pod bodem c). Použijeme-li vzorec výše uvedený:

¹⁶¹ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 8 pod 40 Spr 1229/2013.

¹⁶² Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 9 místopředsdou pro civilní úsek JUDr. Bohumilem Dvořákem.

¹⁶³ Informace poskytnuta Obvodním soudem pro Prahu 10 pod 39 Spr 978/2013.

Přiznaná náhrada nákladů = „SOP + interní náklady – v × SOP – v × jistina“ / (“vymahatelnost)“

Přiznaná náhrada nákladů = (400 + 203 – 0,25 × 400 – 0,25 × 1524)/0,25

Přiznaná náhrada nákladů = 488

Aby se originárnímu subjektu, tedy Dopravnímu podniku hl. m. Prahy, a. s., vyplatilo obracet se na soudy se žalobami (přitom ve vykonávacím řízení by nesměly být další náklady), **pak by mu soud měl přiznat na náhradu nákladů řízení kromě soudního poplatku též částku 488 Kč. Pro jednoduchost by tato částka mohla činit 500 Kč.**

Tohoto stavu lze dosáhnout snadnou úpravou vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, a to tak, že bude vypuštěno ustanovení § 14b odst. 5 citované vyhlášky:

(5) Paušální částka jako náhrada výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné pro účely stanovení náhrady nákladů řízení činí:

- a) 100 Kč za každý z úkonů právní služby hrazený podle odstavců 1 a 2,*
- b) 300 Kč za každý z úkonů právní služby hrazený podle odstavce 3.*

Po vypuštění uvedeného ustanovení by pak nezastoupenému žalobci příslušela ve smyslu ust. § 151 odst. 3 o. s. ř. náhrada nákladů řízení ve výši soudního poplatku a tzv. nákladového paušálu ve výši 300 Kč za každý z typizovaných úkonů (např. předžalobní upomínka a sepsání žaloby). Toto řešení je v tuto chvíli nejjednodušším možným řešením s nejrychlejším možným dopadem na situaci, která je v současné době výhodná pouze pro „černé“ pasažéry.

8.5 Vybrané studie: příklad třetí – soudní poplatky

Soudní poplatky se v ČR vybírají za typizovaný úkon, jejich sazba je stanovena zákonem a jsou osoby, které jsou od jejich placení osvobozeny ze zákona, nebo jim je osvobození přiznáno.

Ustanovení § 11 odst. 1 písm. n)¹⁶⁴ zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, vede bez dalšího k tomu, že jsou podávány šikanózní žaloby na stát, kdy žalobci požadují přemrštěná odškodnění. Často jsou žalovány „nároky“, které nelze podle českého právního řádu přiznat. Tyto spory nesmírným způsobem zatěžují justici (zejména pražskou), když jsou prosty soudního poplatku, obvykle prosty dalších nákladů pro žalobce, což pro žalobce ve smyslu Nashovy rovnováhy znamená vést spor ad absurdum, protože prohrát nemá co. V konečném důsledku je to pouze stát (resp. daňoví poplatníci), který vynakládá obrovské náklady na chod justice, která je zatěžována nesmyslnými spory.

Další chybou je ustanovení položky 3 v sazebníku soudních poplatků, když za návrh na zahájení řízení s návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích se do částky 200 000 Kč včetně vybere 2 000 Kč, poté pouze 1 % nad částku 200 000 Kč. Při srovnání s položkou 1 (ostatní žaloby) to pak vypadá následovně:

Tabulka 23 – Porovnání výše soudních poplatků

Žalované plnění	Žaloba na ochranu osobnosti	Žaloba na peněžitě plnění
200 000 Kč	2 000 Kč	10 000 Kč
400 000 Kč	4 000 Kč	20 000 Kč
600 000 Kč	6 000 Kč	30 000 Kč
1 000 000 Kč	10 000 Kč	50 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Při průměrné mzdě v ČR za 2. čtvrtletí 2016 28 152 Kč je celkem nasnadě, že zatímco při podání

¹⁶⁴ Od poplatku se osvobozují řízení ve věcech náhrady škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem.

žaloby na plnění účastník bude velmi vážit případný úspěch žaloby, v případě žalob na ochranu osobnosti stát motivuje účastníky, aby se domáhali náhrady nemajetkové újmy v penězích v každém případě, a to nejméně v částce 200 000 Kč. Tento jev se skutečně v agendě žalob na ochranu osobnosti děje, když téměř každá žaloba, která napadla u Obvodního soudu pro Prahu 3 po 1. 1. 2014, obsahuje návrh na náhradu nemajetkové újmy v penězích v částce kolem 200 000 Kč, přičemž se zatím vždy jednalo o nedůvodné nebo dubiózní žaloby. Náklady na jedno jednání před soudem prvního stupně se nyní dají pouze odhadovat s ohledem na doplatky platů soudců v roce 2016, ale odhadem tato částka bude činit přibližně 11 000 Kč na 1 jednání. Žaloby na ochranu osobnosti jsou složité na skutková projednání, vyžadují si stejné množství času jako spory o odškodnění z pracovního úrazu v případě těžkých následků, přitom jsou mnohdy bezdůvodné. Vyšší úsilí ze strany soudu pak vyžaduje zejména to, že jsou podávány bez dostatečného skutkového vyličení, mnohdy je petit špatně formulován a soud musí vyzývat právní zástupce k odstranění vad žaloby. Je překvapivé, kolik zjevně bezdůvodných žalob na ochranu osobnosti je podáváno žalobci, byť jsou právně zastoupeni. O důvodech lze jen spekulovat.

Než se pustíme do rozboru dalšího problému v této kapitole, je potřeba se detailněji podívat na tzv. výkaz o pohybu agendy rejstříků C u okresních soudů, který poměrně jednoznačně osvětlí typ rozhodnutí v civilní agendě a množství podaných odvolání do rozsudků soudu 1. stupně. Následující údaje náleží Obvodnímu soudu pro Prahu 6 v roce 2015.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Údaje pocházejí z CSLAV z 10. 1. 2016 a byly poskytnuty pod 52 Si 16/2016.

Tabulka 24 – Způsob skončení soudního sporu obvodním soudem

Celkem vyřízeno	6375 věcí
Platebním rozkazem	13 %
Rozsudkem	37,4 %
Pro uznání	4,5 %
Pro zmeškání	14,3 %
Smírem	1 %
Schválením mediační dohody	0,01 %
Postoupením na jiný soud	1,3 %
Odmítnutím podle § 43 odst. 2 o. s. ř.	0,1 %
Zastavením	2,50 %
Zpětvzetím	3,3 %
Jinak (např. rozhodl odvolací soud)	22,5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z těchto údajů vyplývá, že cca 37,4 % sporů soud musí rozhodnout formou rozsudku, což je nejsložitější a nejnákladnější způsob rozhodnutí soudního sporu. Smírem (Pareto optimálně) bylo rozhodnuto pouze 1 % sporů. Dalších 22,5 % sporů pak rozhodl odvolací nebo dovolací soud.

Z obdobné sondy provedené u senátu 17C Obvodní soud pro Prahu 3 za rok 2015 vyplývá, že:

Tabulka 25 – Způsob skončení soudního sporu u konkrétního soudce

Celkem vyřízeno	489 věcí
Platebním rozkazem	1,22 %
Rozsudkem	66,26 %
Pro uznání	5,73 %
Pro zmeškání	4,67 %
Smírem	4,43 %
Schválením mediační dohody	0 %
Postoupením na jiný soud	3,48 %
Odmítnutím podle § 43 odst. 2 o. s. ř.	0,41 %
Zastavením	3,07 %
Zpětvzetím	7,97 %
Jinak (např. rozhodl odvolací soud)	3,27 %

Zdroj: vlastní zpracování

Volba způsobů řešení sporů je tedy do značné míry odvislá od mediačních schopností soudce. U senátu 17C skončilo 4,43 % věcí schválením soudního smíru, pokud se jedná o zpětvzetí (7,97 %), v mnohých případech to bylo na základě dohody o mimosoudním vyrovnaní. Tyto údaje rovněž vypovídají o míře správnosti rozhodování konkrétního soudce (u kolonky jinak je údaj 3,27 %, tedy 16 věcí z 489 bylo odvolacím soudem rozhodnuto jinak než soudem prvního stupně).

Čeští soudci, na rozdíl od německých kolegů, neprocházejí školením, které by jim umožnilo napomoci stranám při dosažení Paretova optima (soudního smíru nebo mimosoudního řešení), takové školení ani není nabízeno Justiční akademií ČR.

Nastavení soudních poplatků by mělo účastníky směřovat do Paretova optima (soudní smír). Paretoovo optimum by mělo být výhodnější než Nashova rovnováha, čehož ale nelze v reálných podmínkách zcela dosáhnout. Zatímco v Německu jsou právní zástupci zvláště honorováni v případech, že se jim podaří dosáhnout soudního smíru (lépe než v případě vydání rozsudku), v českých podmínkách toto nebude platit, protože mnohdy se účastníci vzdávají práva na náhradu nákladů řízení navzájem a vrací se pouze část soudního poplatku ve výši 80 %, avšak 1 000 Kč vždy musí zůstat státu. Pro případ soudního smíru by mělo platit, že část soudního poplatku se vrací vždy, bez ohledu na stav řízení, a státu by zůstala pouze část soudního poplatku odpovídající např. nákladovému paušálu ve výši 300 Kč. Soudní smír musí být jednoznačně preferován jak v nastavení soudních poplatků (pravidla vracení), tak v odměňování právních zástupců.

Podle položky 22 sazebníku soudních poplatků se pak soudní poplatek za odvolání vybere ve stejné výši jako za podání žaloby. Tento mechanismus vede k tomu, že účastníci jsou státem motivováni, aby se proti rozhodnutím soudu 1. stupně odvolávali. Pro tento typ strategie se uplatní tzv. hra na kuře se zablokováným volantem, kdy rozsudek soudu 1. stupně je zablokováný volant:

Tabulka 26 – Aplikace teorie her na soudní poplatky v odvolacím řízení

	Akceptuji rozsudek soudu 1. stupně	Podám odvolání
Protistrana u soudu vyhrála	Spokojím se s prohrą a zaplatím protistraně přiznané náklady řízení	Zaplatím soudní poplatek a riskuji další náklady řízení

Zdroj: vlastní zpracování

Nashova rovnováha by měla být nastavena na žluté pole (Tabulka 26). Aby bylo možné posunout Nashovu rovnováhu do žlutého pole, musí být legislativně nastaveny soudní poplatky a případné náhrady nákladů na odvolací řízení mnohem výše než nyní, tedy výše než v řízení před soudem 1. stupně. S ohledem na to, že v odvolacím řízení rozhodují tři soudci, měl by soudní poplatek být nastaven v trojnásobné výši, tomu by měla odpovídat i náhrada nákladů právního zástupce v druhém stupni (a to na trojnásobek). Protože se však jedná o novum v jurisprudenci, pro začátek by soudní poplatek za odvolání **mohl činit dvojnásobek soudního poplatku spojeného s podáním žaloby. Odměna právního zástupce v řízení před soudem druhého stupně by pak měla činit dvojnásobek odměny přiznávané podle vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif.** Tato legislativní opatření pak napomohou tomu, aby se Nashova rovnováha přesunula směrem ke žlutému poli. Platí však to, co bylo řečeno o individuálních kvalitách soudce. Pokud účastník ví, že soudci, který jeho spor rozhoduje, je změněno pouze 3,27 % rozsudků, nebo 22,5 % rozsudků, pak toto procento do značné míry rovněž ovlivňuje rozhodnutí, zdali navyšovat náklady řízení a podávat odvolání, či nikoliv.

8.6 Vybrané studie: příklad čtvrtý – náklady exekuce

Pojem náklady exekuce jsou legislativní zkratkou zavedenou exekučním řádem (§ 87 odst. 1 e. ř.). Náklady exekuce platí soudní exekutor, který má právo na jejich úhradu ve výši stanovené vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif, a na svoji odměnu. Odměna exekutora za výkon exekuční činnosti kryje jeho výdaje na provoz úřadu, jako jsou nájemné za sídlo úřadu, platby za energie, mzdy zaměstnanců a povinné odvody s tím spojené, příslušné daně (např. silniční daň, DPH). Základem pro určení odměny u peněžité pohledávky je výše vymoženého plnění (§ 46 odst. 4 e. ř.).

Sazba odměny exekutora je degresivní (§ 6 ET):

Tabulka 27 – Odměna exekutora při vymožení pohledávky

Odměna exekutora při vymožení peněžité pohledávky	
Do 3 mil.	15 %
nad 3 mil. Kč do 40 mil. Kč	10 %
nad 40 mil. Kč do 50 mil. Kč	5 %
nad 50 mil. Kč do 250 mil. Kč	1 %
nad 250 mil. Kč	0 %

Zdroj: § 6 ET

Toto zvolené rozpětí je však pochybné, když většina vymáhaných pohledávek v ČR je do 100 000 Kč.¹⁶⁶ Například při srovnání s odměnou insolvenčního správce je rozpětí zvoleno od 0 do 500 tis. Kč, poté od 500 tis. Kč do 1 mil. Kč, dále od 1 mil. Kč do 5 mil. Kč, od 5 mil. Kč do 10 mil. Kč, od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč, od 50 mil. Kč do 100 mil. Kč, od 100 mil. Kč do 250 mil. Kč a nad 250 mil. Kč. Minimální výše odměny soudního exekutora činí 3 000 Kč (§ 6 odst. 3 ET), avšak Ústavní soud ČR v nálezu Pl. ÚS 8/06 judikoval, že soudy nejsou vázány touto spodní výší odměny, budou-li zohledňovat složitost, odpovědnost, namáhavost podle jednotlivých způsobů exekuce v rámci rozhodování o nákladech exekuce v konkrétním řízení. Pokud přepočteme odměnu exekutora v nejnižších pásmech vymáhaných pohledávek (resp. vymožených plnění), pak je procentuální sazba odměny následující:

¹⁶⁶ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. In Česká justice [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/06/Analýza_finál_1_6_16.docx.

Tabulka 28 – Výše přiznané odměny soudního exekutora vztažená k výši vymoženého plnění

Výše vymoženého plnění	Výše odměny soudního exekutora	% z vymoženého plnění
1 000 Kč	3 000 Kč	300 %
5 000 Kč	3 000 Kč	60 %
10 000 Kč	3 000 Kč	30 %
15 000 Kč	3 000 Kč	20 %
20 000 Kč	3 000 Kč	15 %

Zdroj: vlastní zpracování

Za podmínek § 11 odst. 1 ET se odměna může snížit na 1 500 Kč, a to v případě, že povinný splní vymáhanou povinnost do 30 dní od doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti a uhradí zálohu na snížené náklady exekuce.

V případě vymožení nepeněžitých plnění pak odměna exekutora činí 10 000 Kč při vyklizení (§ 7 ET) nemovitosti, stavby, bytu nebo místnosti, 15 % z hodnoty věci (nejméně však 2 000 Kč) při odebrání věci (§ 8 ET); rozdělením věci jinak než jejím prodejem pak 6 000 Kč (§ 9 ET).

Podle analýzy Ministerstva spravedlnosti ČR¹⁶⁷ je 16,26 % exekucí vymoženo do 1 roku od jejich zahájení, 23,44 % exekucí pak v době do 5 let a 54,46 % exekucí je vedeno proti povinným, kteří nemají žádný majetek nebo příjem postižitelný exekucí. Součet uvedených čísel není 100 % (94,26 %), avšak umožní s daty dále pracovat pro potřeby této práce. Z odhadu vypracovaného

¹⁶⁷ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. In Česká justice [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/06/Analýza_finál_1_6_16.docx.

Ministerstvem spravedlnosti ČR činí první skupina asi 60 % podílu na výnosech soudního exekutora a nákladovost 15 %, druhá skupina pak 35 % podílu na výnosu a nákladovost kolem 20 %, poslední skupina pak činí 15 % podílu na výnosech a 65 % na nákladovosti. Tato čísla nejsou správná, jejich součet činí 110 % v obou případech.

Dalším problémem exekučního tarifu jsou paušálně určené výdaje vynaložené při exekuční činnosti. Překročí-li výše hotových výdajů tuto hranici, je soudní exekutor povinen je prokázat daňovými doklady, které by měly být součástí exekučního spisu. Nepřesáhne-li výše hotových výdajů tuto hranici, pak exekutor má nárok na paušálně stanovenou náhradu hotových výdajů v částce 3 500 Kč (což je diametrálně odlišné od paušálně stanovených náhrad, které jsou přiznávány advokátům, tito však stejně jako exekutoři hradí nájemné, mzdy svým zaměstnancům, daně, sociální odvody a další povinné platby). Podle názoru autorky této práce tato skutečnost odrazuje pozici jednotlivých profesních komor při vydávání vyhlášek Ministerstva spravedlnosti, jež tyto odměny reguluje. V minulosti musela být pozice soudních exekutorů z hlediska jejich vlivu na legislativu značně vysoká, když si prosadili desetinásobný finanční rozdíl oproti advokátní komoře.

Jisté, byť jen malé změny bylo dosaženo novelou č. 63/2012 Sb., když byla paušální náhrada hotových výdajů snížena na částku 1 750 Kč v případě, že povinný splní vymáhanou povinnost, jež zároveň nepřekračuje částku 10 000 Kč, do 30 dnů ode dne doručení výzvy ke splnění vymáhané povinnosti.

Právě náklady ve výši tzv. paušální náhrady hotových nákladů je podle ust. § 89 e. ř. povinen hradit ten, kdo zastavení exekuce zavinil. Norma však pokračuje dále:

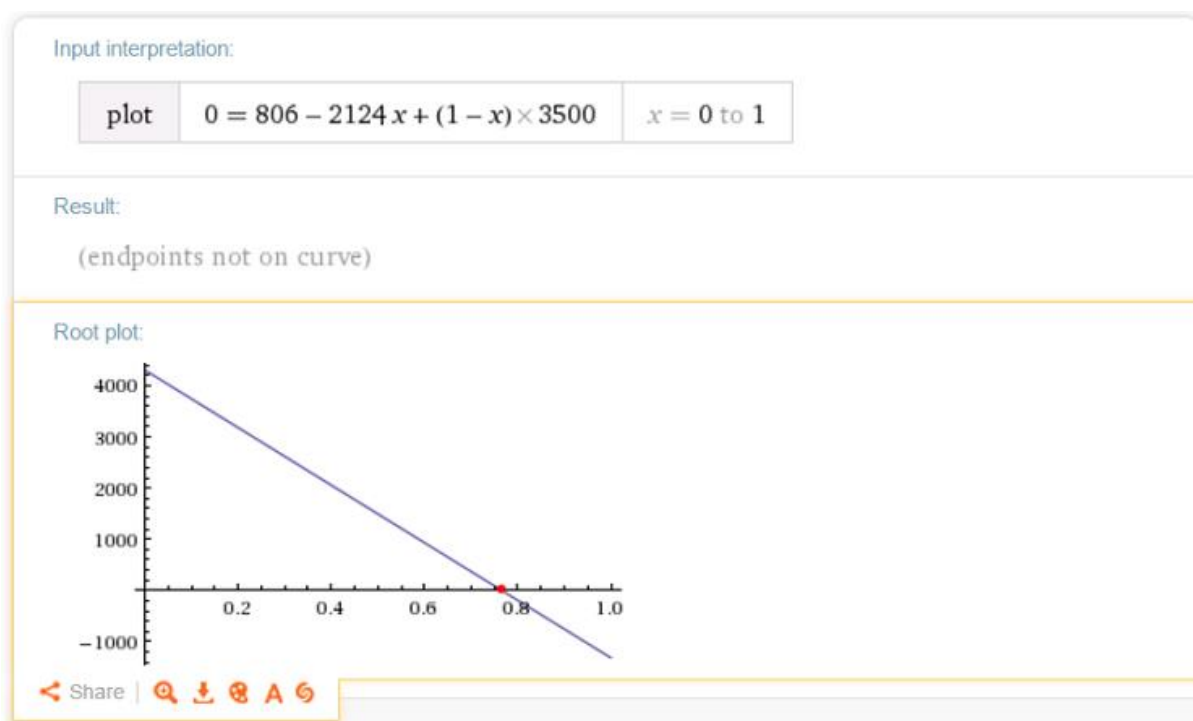
„Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný. Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.“

Budeme modelově předpokládat, že nezastoupený oprávněný věřitel má v rámci exekučního řízení interní náklad ve výši 2×203 Kč a podle ust. § 89a e. ř. ve spojení s vyhl. 254/2015 Sb. mu na náhradu nákladů řízení náleží za 1 úkon 100 Kč. V případech, kdy bude exekuční řízení zastaveno pro nemajetnost, uhradí exekutorovi za každý případ 3 500 Kč.

Rovnice, kdy vymáháním nebude realizovat žádnou ztrátu (ani zisk), pak bude vypadat takto:

$$0 = SOP + \text{interní náklady} - (SOP + \text{jistina} + \text{přiznaná náhrada nákladů}) \times \text{vymahatelnost} + (1 - v) \times 3500$$

Graf 3 – Grafické řešení matematické rovnice



Zdroj: vlastní zpracování

Vymahatelnost by tedy musela být vyšší než 76,56 %. Přičemž z odhadů prezentovaných soudními exekutory nebo studiemi vyplývá, že se vymahatelnost pohledávek za jízdu na černo pohybuje mezi 30 % až 41 %. Pokud bude soudní exekutor nárokovat ke každému paušálu DPH ve výši 21 %, pak by vymahatelnost musela být vyšší než 79,27 %. Pokud by vymahatelnost pohledávek činila 30 %, pak by přiznávaná náhrada nákladů řízení musela být navýšena o 3 133,30 Kč na každou žalobu, aby např. Dopravní podnik hl. m. Prahy, a. s., nerealizoval vymáháním ztrátu.¹⁶⁸

Za takovéto právní úpravy je nepochybné, že v určitém okamžiku oprávněný věřitel, který spravuje své záležitosti s péčí řádného hospodáře, upustí od vymáhání pohledávek, u nichž celkem bez větších nákladů dosáhl získání exekučního titulu, a přistoupí na jiný způsob ošetření svých pohledávek, například tak, že vhodně nastavenými parametry ani nepřipustí, aby vznikly. Toto je otázka nákladové analýzy ve smyslu coase theoremu:

Tabulka 29 – Coase theorem při úvaze věřitele

	Cena (objem)	Řešení
Nevymáhané pohledávky	X Kč	Pokud $X < Y$, řešení je odepsat X
Opatření k zamezení vzniku nevymahatelných pohledávek	Y Kč	Pokud $X > Y$, pak řešením je implementovat Y

Zdroj: vlastní zpracování

Dalším problematickým místem, které k jevu popsanému výše výraznou měrou přispívá, je právo soudního exekutora požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce.

¹⁶⁸ PÍSAŘÍKOVÁ, M. a SYROVÁTKOVÁ, J. Konec vymáhání drobných pohledávek v ČR. In Soudce. 2016, XVIII (3), s. 4–6. ISSN 1210-6348.

Spotřebovaná část zálohy se oprávněnému nevrací a stává se nákladem oprávněného (§ 90 odst. 3 e. ř. ve spojení s § 87 odst. 2 e. ř.). Výši zálohy určuje soudní exekutor a horní hranice je stanovena jako maximum na 50 % odměny a náhrady hotových výdajů. Zálohy zatím vyžadovány nejsou, což je dáno soutěžním prostředím, které mezi soudními exekutory vládne. V okamžiku, kdy bude zavedena tzv. obligatorní záloha na náklady exekuce, jak navrhuje analýza Ministerstva spravedlnosti, se jev popsáný v odstavci výše uspíší.¹⁶⁹

Dalším negativním jevem, který exekuční řízení doprovází, je jeho časová neomezenost. Podle odhadů Ministerstva spravedlnosti ČR¹⁷⁰ je 5–10 % ekonomicky aktivního obyvatelstva postiženo vícenásobnými exekucemi, což se negativně projevuje ve formě sníženého objemu vybraných daní z příjmů, sociálního a zdravotního pojištění. Východiskem by dle Ministerstva spravedlnosti ČR bylo poskytnout těmto osobám možnost dosáhnout oddlužení a po skončení oddlužení je pak vrátit do ekonomiky České republiky.

Analýza Ministerstva spravedlnosti pak pokračuje ekonomickou analýzou příjmů a výdajů modelového exekutorského úřadu, kterým je úřad v Praze, s 5 zaměstnanci (soudní exekutor, exekutorský kandidát, exekutorský koncipient, vykonavatel a administrativní pracovník), spisy jsou vedeny v elektronickém systému IS AURA, vymahatelnost pohledávek činí právě a pouze 25 %, průměrná výše pohledávky je 60 000 Kč, výše odměny 9 000 Kč, paušální náhrada hotových výdajů činí 3 500 Kč a roční nápad exekucí je 2 400. Podle této kalkulace činí roční odměna a náhrady hotových výdajů modelového exekutorského úřadu 7 392 000 Kč. Na nájemném modelový exekutorský úřad zaplatí 195 720 Kč ročně, za energie 41 350 Kč, mzdové náklady činí 1 883 688 Kč, poplatky a pojištění 54 500 Kč, na IT a servis vynaloží 170 000 Kč, na daňové a účetní služby 24 000 Kč, na kancelářské potřeby 36 000 Kč, za internet a telefon 56 892 Kč, na cestovní

¹⁶⁹ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. In Česká justice [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/06/Analýza_finál_1_6_16.docx.

¹⁷⁰ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. In Česká justice [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/06/Analýza_finál_1_6_16.docx.

výdaje 382 974 Kč, na opravy a údržbu 90 000 Kč, na poštovné a obálky 1 221 142 Kč, tedy celkem 4 186 266 Kč. Výsledkem ročního hospodaření je pak zisk před zdaněním 3 205 734 Kč. Soudní exekutor podle tohoto příkladu je odměňován plněním cca 3× vyšším než soudce okresního soudu.

Podle odevzdaných daňových přiznání v roce 2013 a 2014 pak soudní exekutoři přiznávali následující částky:

Tabulka 30 – Přiznaný základ daně soudními exekutory v roce 2013

ROK 2013	Počet subjektů	Základ daně v Kč
Účtující v daňové evidenci	41	2 236 248
Účtující v podvojném účetnictví	43	5 824 848

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016

Tabulka 31 – Přiznaný základ daně soudními exekutory v roce 2014

ROK 2014	Počet subjektů	Základ daně v Kč
Účtující v daňové evidenci	39	2 113 897
Účtující v podvojném účetnictví	43	6 076 156

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016

Těmito údaji je pak zpětně verifikován příklad modelového exekutorského úřadu. Ministerstvo spravedlnosti pak jako legislativní řešení navrhuje snížení odměn soudního exekutora o 1/3 při nastavení minimální odměny, avšak zcela stranou své analýzy ponechává ust. § 89 e. ř. a dopad

těchto právních norem na oprávněné věřitele. Analýza počítá se stávajícím nápadem 2 400 exekucí ročně a průměrnou vymahatelností 25 %, což je důsledek analytické chyby.

Při zavedení povinných záloh na náklady exekuce od oprávněného věřitele nápad exekucí zejména v pásmu bagatelních pohledávek znatelně poklesne. Lze uvažovat o poklesu až o 75 % (což je odhad nevymahatelných pohledávek v současné době). Po doplnění této predikce bude vypadat odhad následovně:

Tabulka 32 – Predikce výše odměny soudního exekutora po snížení odměny

Velikost nápadu exekucí	Vymahatelnost	Vymoženo ve lhůtě § 46 odst. 6 e. ř.	Vymoženo po lhůtě § 46 odst. 6 e. ř.
600	0–100 %	4 %	96 %
Výše odměny a náhrady v Kč	Výše odměny a náhrady v Kč	Výše odměny a náhrady v Kč po snížení	Výše odměny a náhrady v Kč po snížení
0 až 192 000	0 až 7 200 000	0 až 156 000	0 až 5 472 000

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky zcela jednoznačně vyplývá, že se nedá vůbec stanovit, jaké důsledky navrhovaná kumulace legislativních opatření bude mít. Ve svém důsledku může vést k hromadnému zavírání exekutorských úřadů (v současné době je na území ČR 159 exekutorských úřadů). Tento predikovaný jev povede ke zpochybnění analýzy Ministerstva spravedlnosti ČR a k opětovnému tlaku na zvýšení odměn a paušální náhrady nákladů exekuce, což však v důsledku povede k dalšímu snížení nápadu exekucí, když oprávnění věřitelé budou postaveni před nutnost ošetřit jiným vhodně zvoleným opatřením, aby pohledávky vůbec nevznikaly. U problematiky černých pasažérů v prostředcích Dopravního podniku hl. m. Prahy je to pak zavedení turniketů v metru, v případě

tramvajové a autobusové dopravy zvolení jiného technologického řešení nahrazujícího turniket. Je otázkou, zdali navrhovaným legislativním řešením bránit, či je naopak podporovat, protože snížení počtu pohledávek ve svém důsledku povede ke snížení nákladů daňového poplatníka na soudnictví.

Připomínky Exekutorské komory ČR k návrhu vyhlášky, kterým se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR 330/2001 Sb., zveřejněné na webovém serveru www.ceska-justice.cz, se koncentrují do námitek napadajících samotný cíl navrhované regulace, tedy snížení odměny soudního exekutora, přičemž tento cíl není dle názoru Exekutorské komory legitimní. Dále dle závěru Exekutorské komory není vysvětleno, který jev je problémem, jenž je třeba legislativně řešit, přičemž legislativní návrh zcela opomíjí další skupiny, jako jsou například dodavatelé soudních exekutorů, věřitelé obecně, daňoví poplatníci a nedlužící ekonomicky aktivní osoby (když náklady za černé pasažéry věřitelé přenesou na platící pasažéry). Operuje dále tím, že pokud ministerstvo spravedlnosti sníží výši odměn, zmaří stát legitimní očekávání soudních exekutorů (vytvářet zisk v určité výši). Tímto zásahem může dále dojít ke zvýšení nákladů úvěrového financování.

S těmito argumenty nelze souhlasit. Je-li soudní exekutor soukromým podnikatelem, pak nemůže mít právem zaručený zisk v určité výši. Tvrzení o opaku není v souladu s ústavněprávním principem rovného zacházení, když drtivá většina ostatních podnikatelů v ČR nemá státem zaručené právo na zisk v určité výši. Jistou výjimkou jsou například zdravotnická zařízení. Zde je výše úhrady do tohoto systému státem regulována tak, aby systém byl udržitelný, nezaručuje však právo na zisk v určité výši. Pokud je argumentováno náklady úvěrového financování, pak výše odměny soudního exekutora není garantem snížení nákladů úvěrového financování, je to právě systém, který byl vyvinut za účelem minimalizace pohledávek, a tímto systémem je bankovní a nebankovní registr. Osoba s negativními záznamy v bankovním a nebankovním registru má ztíženou možnost získání bankovního úvěru, případně hypotéky. V určitých případech je tato možnost dokonce zcela vyloučena.

Exekutorská komora ČR pak v připomínkách přichází se svým vlastním modelovým příkladem, výběr úřadů pro vymodelování modelového exekutorského úřadu je však nejasný. V Praze pak byly do srovnání zahrnuty exekutorské úřady fungující od r. 2001 s nápadem maximálně do 3 000 exekucí ročně, přičemž průměrný nápad exekucí vychází na 2 427 exekucí ročně (v analýze ministerstva spravedlnosti 2 400). Průměrný počet zaměstnanců (včetně soudního exekutora) však činí 14,25 osob (namísto 5 osob v analýze ministerstva spravedlnosti), přičemž nejmenší z těchto úřadů má 7 zaměstnanců.

Po nákladové stránce při použití nákladových paušálů uvedených v analýze ministerstva spravedlnosti pak personální náklady vypadají takto:

Tabulka 33 – Roční náklad na zaměstnance exekutorského úřadu

	Počet	Roční náklad
kandidát	1	611 040,00
koncipient	1,5	651 240,00
vykonavatel	2,25	943 299,00
další zaměstnanci	9,25	3 877 822,00
součet	14	6 083 401,00

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2016

Modelový exekutorský úřad by tedy při údajích prezentovaných Exekutorskou komorou vykazoval roční ztrátu ve výši 993 979 Kč. **Tento údaj se však nezakládá na pravdě, neboť z daňových přiznání podaných v letech 2013 a 2014 se verifikuje výsledek analýzy Ministerstva spravedlnosti ČR, byť se některé z parametrů budou podstatně odlišovat od reálného stavu**

(počet zaměstnanců vs. celková částka získaná soudním exekutorem na odměnách a na náhradách nákladů).

Zvolený návrh legislativního řešení však vhodný není. Pokud bude snižována odměna soudního exekutora a naopak ponecháno ust. § 89 e. ř., přičemž do budoucna bude zavedena povinná záloha na náklady exekuce ze strany oprávněného věřitele, povede to ke snížení nápadů exekucí na exekutorské úřady, z nichž část zanikne. Možná je toto skutečným smyslem navrhovaného legislativního řešení a jedním z důvodů, který by měl iniciovat věřitele k zavádění opatření, jež vznik nezaplacených pohledávek omezí na minimum. Z takového řešení by profitovali všichni daňoví poplatníci v ČR, neboť by vynakládali méně daňových prostředků na chod justice a na daňové odpisy. Dalším legislativním opatřením, které bylo zmíněno, ale nebylo nijak dále rozvíjeno, je možnost bezdlužnosti pro 5–10 % ekonomicky aktivního obyvatelstva, které se v důsledku vícenásobných exekucí, jež není možné splatit, ocitli v šedé ekonomické zóně, neplatí daně, zdravotní a sociální pojištění a jejich starobní důchody (jakmile pro tyto splní podmínky) bude stát dotovat sociálními dávkami (penězi ostatních daňových poplatníků).

9 Návrhy de lege ferenda

Během vzniku této disertační práce se začaly objevovat dvě cesty, kterými by se budoucí právní úprava zvláštních nákladů řízení mohla ubírat. Rovněž bylo nasnadě, jak by do budoucna měla vypadat právní regulace obecných nákladů řízení, tedy takových nákladů, které nesou daňoví poplatníci. Jak víme, vše je v systému provázáno a změna jediné právní normy může mít obrovské dopady.

9.1 Obecné náklady

Cílem právní regulace by mělo být efektivní a (pro stát) levné soudnictví. Může se zdát, že se oba tyto pojmy vylučují, ale není tomu tak. V této disertační práci se podařilo formulovat některé problémy současné právní úpravy, tedy které náklady na soudnictví zvyšují nebo snižují jeho efektivitu.

Prvním problematickým okruhem je úprava soudních poplatků. Nastavení soudních poplatků za nalézací řízení a za odvolací řízení (kde rozhodují již tři profesionální soudci) svádí účastníky řízení k tomu, že se domnívají, že soudní proces je zpravidla dvoukolový zápas, kde více než na výsledku prvního kola (řízení před soudem prvního stupně) záleží na výsledku druhého kola (řízení před odvolacím soudem). Jisté pokusy o regulaci tohoto nežádoucího fenoménu se odrazily v zavedení institutu koncentrace řízení, jenž je však judikaturou Nejvyššího soudu oklešťován do podoby, kdy se jeho původní význam ztrácí. Ani zavedení neúplné apelace odvolacího řízení podle zkušeností autorky počet meritorních odvolání nesnížilo.

V podkapitole 8.5 Vybrané studie: příklad třetí – soudní poplatky byl předložen analytický rozbor pomocí teorie her, na jehož základě si autorka dovoluje navrhnout, aby výše soudního poplatku za odvolání byla v počáteční fázi zvýšena na dvojnásobek hodnoty soudního poplatku vybíraného za podání žaloby. Samotné toto legislativní opatření však počet odvolání nesníží, protože

při existující benevolentní právní úpravě týkající se osvobození od soudních poplatků pak alikvotním způsobem naroste počet žádostí o osvobození od soudních poplatků.

Z tohoto důvodu musí být právní úprava institutu osvobození od soudních poplatků přepracována. V rámci podkapitoly 3.2 Soudní poplatek bylo uvedeno, že neexistuje zákon o veřejné právní službě a neexistují ani pevně dané hranice, kdy má účastník nárok na osvobození od soudních poplatků. Institucí, která již prověřuje majetkové poměry žadatele, jsou v České republice finanční úřady. Nabízí se tedy, aby rozhodnutí o tom, zdali má někdo z majetkového hlediska nárok na osvobození od soudních poplatků, vydával příslušný finanční úřad. Samotné rozhodnutí finančního úřadu by pak nebylo právním titulem pro přiznání nároku na osvobození od soudních poplatků, ale jedním z podkladů (tzv. *means test*). Pro rozhodování finančních úřadů by pak platila určená hranice, například tzv. hranice chudoby.

O tzv. merit testu by pak rozhodovali právníci úřadu veřejné právní služby (takový zákon v České republice chybí), kteří by též rozhodovali o právním zastoupení takového účastníka. Právními zástupci by byli právní zaměstnanci tohoto úřadu. Institut právních zástupců ze zaměstnanců Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových se podle zkušeností autorky této práce v praxi významně osvědčuje, neboť se jedná o kvalifikované právní zástupce, kteří nejsou závislí na svých klientech jako advokáti. Praxe, kdy si státní úřady a jejich organizační složky najímaly advokáty, je již téměř výjimečná. Podání, která autorka jako soudce od právníků ÚZSVM obdržela, byla na nesrovnatelně vyšší úrovni než podání, která v obdobných věcech podávali advokáti jako právní zástupci. Proto se jeví řešení, kdy bude existovat úřad veřejné právní služby, jako optimální. Též se tím odstraní další nežádoucí jev, a to navyšování úkonů právní služby od ustanovených právních zástupců nebo nesmyslné prodlužování civilního řízení, případně pokračování ve sporu, který je bez šance na úspěch. Pokud účastník nebude spokojen se zastupováním ze strany právníků úřadu veřejné právní služby, bude se moci nechat zastupovat jím vybraným advokátem (či jiným právním zástupcem), avšak již na své vlastní náklady.

Další problematickou částí je osvobození v určitých typech sporů, např. žaloby na náhradu škody nebo jiné újmy způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě, trestu nebo ochranném opatření nebo nesprávným úředním postupem. Tyto žaloby jsou v současné době zneužívány a jejich množství stoupá. Ministerstvo spravedlnosti se ze stejného důvodu sice pokusilo tyto žaloby zpoplatnit alespoň symbolickým soudním poplatkem ve výši 2 000 Kč, avšak toto narazilo v poslanecké sněmovně na odpor a nebylo tak zavedeno. V této otázce je tedy nepochybné, že aktivity Ministerstva spravedlnosti směřují správným směrem.

Obdobně problematickou částí je zvýhodnění ve výši soudních poplatků hrazených za žaloby na ochranu osobnosti. V soudní praxi se jedná o jedny z nejsložitějších agend, jež uspokojivým způsobem ovládá menší množství soudců a několikanásobně menší množství advokátů. Od roku 2014 byly v autorčině senátu podány čtyři žaloby na ochranu osobnosti spojené s požadavkem na finanční odškodnění. Jedna žaloba skončila smírem mezi stranami, v rámci druhé žaloby pak probíhají mezi účastníky jednání o smírném vyřešení věci, v třetím případě se jedná již ze samotných žalobních tvrzení o nedůvodný žalobní návrh, přesto musí být v několika jednáních projednán, než bude soudem prvního stupně zamítnut. Čtvrtý případ je neobvyklý jak rozsahem, tak účastníky, a smírem neskončí. Bylo by vhodné zvýšit soudní poplatek za podané žaloby na ochranu osobnosti jak v základní částce, kdy není požadováno finanční odškodnění (např. 5 000 Kč), tak i v případě, že požadováno je (4 %).

Možnou následující úvahou je pak změna výše soudních poplatků, avšak ta by měla následovat až po vyhodnocení výše uvedených legislativních opatření.

Další věcí, na kterou je však již dlouhodobě upozorňováno, je také legislativní nedotažení elektronizace justice. V současné době elektronizace justice probíhá tak, že účastník pošle elektronické podání soudu, které se následně tiskne a předkládá soudci spolu s papírovým spisem. Výjimkou jsou elektronické platební rozkazy, do okamžiku, než je spis překlopen do rejstříku C, je elektronický. Přitom všechna rozhodnutí soudu (i v rejstříku C) jsou vyhotovována elektronicky

a zakládána do systému ISAS. Podání zaslaná účastníky elektronicky jsou také do systému zakládána a jsou přístupná pod dokumenty uloženými k dané spisové značce. Ani účastník, který chce nahlížet do spisu, nemá možnost si spis prohlédnout elektronicky, s výjimkou insolvenčních řízení, kde nahlížení s určitou prodlevou umožňuje dnes již nevyhovující aplikace ISIR. Zde je potřeba v první řadě přepracovat stávající aplikace (ISAS a ISIR).

Samozřejmě je možné nalézt další momenty a navrhnout další legislativní opatření, která dokážou civilní soudnictví zefektivnit a zlevnit (např. jiná úprava občanského soudního řádu), to však nebylo cílem této disertační práce.

9.2 Zvláštní náklady

Jak již bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, existují v zásadě dvě cesty, kterými se lze vydat. Obě cesty zásadním způsobem ovlivní zejména ekonomiku České republiky. Ať se však právní úprava vydá jakoukoliv cestou, musí mít na paměti základní zásadu: **vytváření pohledávek nesmí být pro věřitele finančně výhodné**. K čemu porušení této zásady vede, bylo vysvětleno na různých příkladech v kapitole 8.

Ve světě existují dva globální právní systémy. V prvním má vítězná strana právo na náhradu nákladů řízení, v druhém se náhrada nákladů řízení nepřiznává. Oba systémy jsou zhruba stejně geograficky rozlehlé. Ani jeden z těchto systémů není překážkou spravedlnosti. Každý má však jiné důsledky (Tabulka 34).

Tabulka 34 – Rozhodnutí věřitele v různých světových právních systémech

Věřitel s pohledávkami	
Pokud náklady na vymáhání pohledávek jsou refundovány dostatečně pomocí např. přiznaných náhrad nákladů řízení.	Věřitel neučiní žádná opatření, aby zamezil vzniku pohledávek, a bude pohledávky vymáhat.
Pokud jsou náklady na vymáhání pohledávek refundovány nedostatečně, např. minimem přiznávaných náhrad řízení.	Věřitel zváží, zda učinit nějaká opatření, aby zamezil vzniku pohledávek, ale pokud bude cena opatření vyšší než ztráta z neuhrazených pohledávek, opatření nerealizuje.
Pokud se náklady na vymáhání	Věřitel zavede taková opatření, aby zamezil vzniku

pohledávek nepřiznávají.	pohledávek. Navíc bude motivován k tomu, aby našel ekonomicky efektivní opatření.
--------------------------	---

Zdroj: vlastní zpracování

Pokud se legislativa vydá cestou, kdy náklady na vymáhání pohledávek (zvláštní náklady) nebudou vůbec nebo v dostatečné míře nahrazovány, pak přiměje věřitele k takovým právním opatřením, která zajistí, aby pohledávky nevznikaly, nebo k jiným ekonomickým opatřením.

V případě poskytovatelů spotřebitelských úvěrů již funguje praxe prověřování žadatele v bankovních a nebankovních registrech. Tato praktika vede k tomu, že se snížil počet úvěrů poskytovaných notorickým neplatičům, a dlužníky k tomu, že se snaží zamezit vzniku negativního zápisu do obou registrů. Dobře nastavenými právními instituty v zákoně o spotřebitelském úvěru (zák. č. 257/2016 Sb.) se zavedením postihů subjektům, které poskytují nebankovní půjčky problematickým klientům, se existence nových pohledávek sníží. Skutečnost, že již dnes je počet žalovaných osob z důvodu nesplacených spotřebitelských úvěrů výrazně nižší než např. v roce 2011, je patrná v nápadu soudů. V roce 2016 do senátu autorky této práce nenapadla žádná žaloba na nesplacený úvěr, kdy by uzavření smlouvy bylo datováno od roku 2013 a výše. Dosud napadají žaloby, kdy uzavření smlouvy o úvěru je datováno kolem roku 2008, tyto žaloby však vesměs podávají neoriginární věřitelé.

V případě pražské MHD by to vedlo k zavedení turniketů v metru, u povrchové dopravy k technologicky jiným opatřením. Taková úprava by však byla problematická u poskytovatelů pojištění, dodavatelů elektřiny, plynu a vody, kteří mají stanovenou kontraktační povinnost. U těchto věřitelů by pak jediným opatřením bylo zdražení komodit a služeb dodávaných platícím zákazníkům.

Jiným způsobem, jak nastavit výši náhrady nákladů řízení tak, aby byla spravedlivá vůči věřitelům i dlužníkům, je podrobit je stanovení výše přiznávaných náhrad nákladů řízení paušalizovaným

způsobem, a to ne zcela odlišným od vyhl. 484/2000 Sb. Jak již bylo uvedeno výše v disertační práci, výši paušalizovaných nákladů řízení v nalézacím řízení můžeme odvodit podle vzorce:

$$\text{Přiznaná náhrada nákladů} = \frac{\text{„SOP + interní náklady} - v \times \text{SOP} - v \times \text{jistina“}}{(\text{„vymahatelnost“})}$$

Známe hodnoty SOP, interní náklady a vymahatelnost (tedy 400 Kč, 203 Kč a 0,25 vymahatelnost). Pomocí tohoto vzorce orientačně stanovíme následující výši nutných paušálních náhrad v nalézacích řízeních (Tabulka 35).

Tabulka 35 – Navrhovaná výše sazeb odměn

Výše jistiny (v Kč)	Spočítaná náhrada (v Kč)	Po zaokrouhlení (v Kč)
250	1 762	1 800
500	1 512	1 600
750	1 262	1 300
1 000	1 012	1 100
1 250	762	800
1 500	512	600
1 750	262	300
2 000	3	100
2 250	-59,50	0

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky (Tabulka 35) je pak zcela jasně patrné, že s rostoucí výší jistiny je pro původního věřitele výhodné za stávajících podmínek pohledávky u soudu vlastním jménem žalovat. Je otázkou, zdali věřitele motivovat k tomu, aby soudy zahrnovali žalobami pro pohledávky menší než 1 000 Kč, když náklady na následný soudní proces jsou pro daňového poplatníka mnohem citelnější (např. pokud by se spisu věnoval pouze soudce – bez ostatních zaměstnanců soudu – do 30 minut svého času, pak při platu 114 000 Kč – bez nákladů zaměstnavatele – a 168 pracovních hodinách v měsíci toto stojí daňového poplatníka 340 Kč).

Ve skutečnosti je však zapotřebí započítat mzdové náklady všech zaměstnanců soudu, náklady na provoz soudních budov a informačních systémů atd.

Tento typ žalob (do 1 000 Kč) by měl být veden řízením mimo soudce (nemusí to být mimo moc soudní), rozhodování by mělo být svěřeno například vyšším soudním úředníkům nebo asistentům soudce.

U žalob nad 1 000 Kč by bylo vhodné přiznávat žalobcům paušalizovanou výši náhrady nákladů řízení ve výši kolem 1 200 Kč, případně až 1 500 Kč (interní náklady rostou, reálná hodnota peněz s časem klesá a výše paušalizovaných náhrad nákladů řízení by měla být nastavena s určitou rezervou).

Od výše jistiny 2 500 Kč by nemusela být paušalizovaná náhrada nákladů řízení žalobcům přiznávána, avšak toto se týká pouze žalobců, kteří spravují velké portfolio pohledávek. Pro žalobce s několika málo pohledávkami by toto opatření mohlo znamenat velký problém, nehledě na to, že zde opět právní věda naráží na legislativní mantinely dané Ústavním soudem ČR ve věci I. ÚS 2862/07 (*„ten, kdo důvodně bránil své subjektivní právo nebo právem chráněný zájem, by měl mít právo na náhradu nákladů, jež při této procesní činnosti účelně vynaložil, proti účastníku, jenž do jeho právní sféry bezdůvodně zasahoval. Zásada úspěchu ve věci je pak jedním z prerogativů fair trial (process). Jiný způsob není v souladu s Ústavou ČR, protože podle čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR je Česká republika právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana.“*).

Z tohoto důvodu by bylo vhodné ponechat výši paušalizované náhrady nákladů řízení, přiznávaných žalobci bez ohledu na to, zda je či není právně zastoupen, takto:

Výše jistiny do 1 000 Kč ve výši 2 000 Kč.

Výše jistiny nad 1 000 Kč do 10 000 Kč ve výši 1 500 Kč.

Paušalizovaná náhrada nákladů řízení by pak nezahrnovala mimořádné náklady řízení jako cestovné aj.

Další cestou je pak aktualizace předpisu 177/1996 Sb., advokátní tarif. Nabízí se i další cesta, kdy by právní předpisy nebyly paušalizovány v pásmu bagatelnosti, ale upravilo by se pouze ust. § 14b citovaného předpisu takto (změny jsou vyznačeny červeně):

(1) V občanském soudním řízení,

- a) které bylo zahájeno návrhem podaným na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně týž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech,
- b) v němž je předmětem řízení peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje **10 000 Kč**,
- c) v němž byla žalobci přiznána náhrada nákladů řízení,

se odměna za každý úkon právní služby **nepřiznává**.

Odstavce 2); 3); 4) a 6) by byly vypuštěny a odstavec 5) by zněl takto:

2) Paušální částka jako náhrada výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné pro účely stanovení náhrady nákladů řízení činí **300 Kč**.

Další cestou, o které by zákonodárce měl uvažovat, je přiřazení koeficientů obtížnosti k jednotlivým úkonům právní služby, které by snižovaly nebo zvyšovaly odměnu advokáta za úkon právní služby, který vykonal. Jednání, na kterém dojde k vyhlášení rozsudku pro zmeškání, na kterém právní zástupce žalobce pronese přibližně 3 jednoduché věty, je jinak časově i profesně náročné než složitý pracovněprávní spor, kdy je odměna právního zástupce nastavena v naprosto nedostatečné výši. Zároveň však musí být pamatováno na skutečnost, že každý podnikatel v ekonomickém prostředí sleduje svůj zisk, tedy i advokát. Pokud bude platit, že o rozsudku pro zmeškání soud rozhodne pouze na návrh žalobce či jeho právního zástupce (§ 153b o. s. ř.),

advokát by vydání rozsudku pro zmeškání nenavrhoval, aby navýšil přiznanou odměnu. Vydání rozsudku pro zmeškání pak musí být automatické, tedy:

(1) Zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů přede dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, ~~a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání~~, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.

Výši koeficientů lze pak stanovit podle již existujícího právního předpisu, a to podle německého RVG, samozřejmě s určitými úpravami v návaznosti na instituty českého práva.

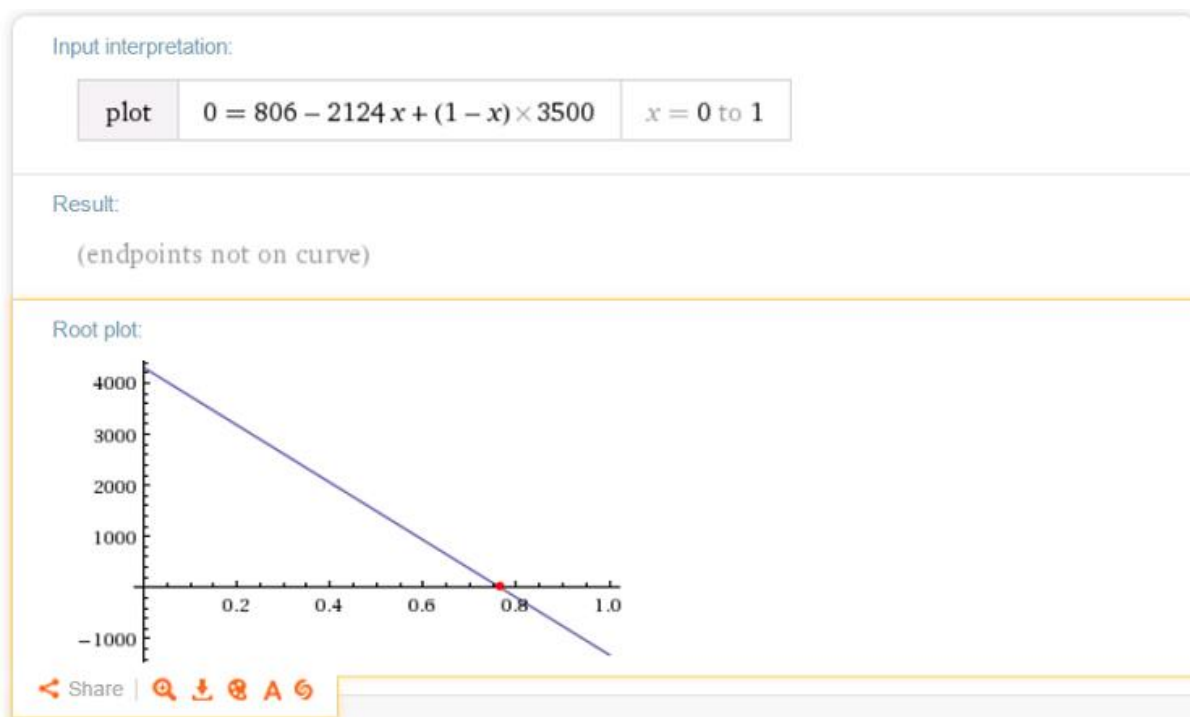
Pokud dojde k úpravě právních předpisů vztahujících se k náhradě nákladů nalézacího řízení, pak toto samo o sobě nebude dostatečné, neboť je nutno revidovat rovněž náklady vykonávacího řízení. Jak bylo již uvedeno výše, výraznou brzdou vymáhání pohledávek jsou předpisy týkající se odměny soudního exekutora.

Zcela mylnou je představa zákonodárce, že soudní exekutor jako privatizátor části moci soudní musí mít v každém případě nárok na vynaložené náklady řízení, ať je exekuce úspěšná, či nikoliv. Je pravdou, že soudní exekutor nemůže odmítnout provedení exekuce, může se dostat do situace, kdy jsou u něj podávány návrhy na exekuci titulů, které jsou již od prvního pohledu nedobytné. Tyto dvě situace je potřeba vyvážit.

Jestliže si připomeneme, co bylo uvedeno v předchozí kapitole, pak v současné chvíli situace vypadá takto:

$$0 = SOP + \text{interní náklady} - (SOP + \text{jistina} + \text{přiznaná náhrada nákladů}) \times \text{vymahatelnost} + (1 - v) \times 3500$$

Graf 4 – Grafické řešení matematické rovnice



Zdroj: vlastní zpracování

Vymahatelnost pohledávek by tedy musela být vyšší než 76,56 %, aby se oprávnění (v modelovém případě Dopravní podnik hl. m. Prahy) obraceli s exekučními tituly na soudní exekutory. Oním problematickým ustanovením, které celou situaci zapříčinilo, je ust. § 89 e. ř.: „Dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinil. **V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný.** Pro případ zastavení exekuce pro nemajetnost povinného si může oprávněný s exekutorem předem sjednat výši účelně vynaložených výdajů.“

Ve vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif, ust. § 13 odst. 1) „Exekutorovi náleží v souvislosti s výkonem exekuční činnosti **náhrada hotových výdajů v paušální částce 3 500 Kč.** Tato náhrada zahrnuje zejména soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné, úhrady osobám provádějícím přepravu

zásilek, telekomunikační poplatky, odborná vyjádření opisy, fotokopie a náhrady nákladů na vložení či získání dat z centrálních informačních systémů.“

Pokud uvedené dosadíme do modelového příkladu, kdy se jedná o oprávněného se 100 000 pohledávkami, z toho 75 % z nich bude neúspěšných, pak tento věřitel zaplatí soudnímu exekutorovi na nákladech **262,5 mil. Kč**. Zůstane-li toto do budoucna nezměněno, budou v ČR sice vznikat exekuční tituly, ale ty nebudou vymáhány. Když bylo při vzniku soudních exekutorů argumentováno tím, že soudní exekutoři přinesou vyšší vymahatelnost práva, po více než deseti letech jejich fungování čelíme stavu, kdy naopak vymahatelnosti práva brání. Uvedený stav musí být seznatelný i samotným soudním exekutorům, žádné mediálně známé navrhované legislativní opatření nebylo Exekutorskou komorou publikováno.

Ministerstvo spravedlnosti neformální cestou avizovalo, že uvažuje o zavedení povinnosti hradit tzv. zálohu na náklady exekuce podle ust. § 12 vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif. Zatím není patrné, jaké ustanovení by mělo být změněno. Záloha na náklady exekuce je prozatím stanovena takto:

*„Záloha na náklady exekuce ukládající zaplacení peněžité částky **nesmí přesáhnout 50 % odměny podle § 6 a paušální částky náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 1**, případně odhadu účelně vynaložených hotových výdajů, je-li vyšší než paušální částka podle § 13 odst. 1. Za základ odměny se považuje výše pohledávky, která má být vymožena; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží. V případě exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky nesmí záloha na náklady exekuce přesáhnout 50 % odměny stanovené pro takovou exekuci v § 7 až 10 anebo paušální částku náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 1, případně odhad účelně vynaložených hotových výdajů, je-li vyšší než paušální částka podle § 13 odst. 1.“*

Autorce není jasné, jaký má být zamýšlený cíl legislativní úpravy navrhované Ministerstvem spravedlnosti. Pokud by to mělo být vrácení právního stavu před rok 2001, tedy stavu, kdy soudní exekutoři neexistovali, pak toto legislativní opatření rozhodně tomuto přispěje. Je otázkou, kdy si

důsledky tohoto legislativního opatření uvědomí i samotní soudní exekutoři, ale autorce zatím podle publikovaných mediálních prohlášení Exekutorské komory připadá, že si tohoto rizika vůbec není vědoma.

Rozumným opatřením by podle autorky této disertační práce bylo vypuštění věty druhé v ust. § 89 e. ř. a **zavedení poplatku spojeného s podáním návrhu na nařízení exekuce, který by vybíral soudní exekutor a jenž by byl jeho příjmem.**

Předložená analýza Ministerstva spravedlnosti, uvedená v předešlé kapitole, pak obsahuje kritickou chybu, totiž že počet podávaných návrhů na nařízení exekuce zůstane do budoucna stejný zároveň s vymahatelností. Autoři si naprosto neuvědomují důsledky navrhovaných legislativních opatření, například snížení odměn soudního exekutora spolu se zavedením povinné zálohy na náklady exekuce. Autorka se obává, že v tuto chvíli si tyto důsledky neuvědomuje nikdo.

Je pravdou, že tzv. náklady exekuce jsou právní oblastí, kterou je nutné legislativně přepracovat. Ke změně je však možné přistoupit až v momentě, kdy budou všechny vstupní údaje zcela známy, a to s ohledem na to, co bylo výše uvedeno a co všechny publikované analýzy dosud opomíjejí, tedy pokles nápadu exekučních návrhů na soudní exekutory. Se snížením sazeb odměn lze operovat pouze za podmínky, že dojde ke zvýšení nápadu exekučních titulů, resp. k odstranění jejich bariér. Ovšem za situace, kdy zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, umožňuje tzv. nedobytné pohledávky zahrnovat do výdajů na dosažení zisku mj. pouze v případě, že exekuce je neúspěšná, konkrétně ust. § 24.

(1) Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy. Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů uplatněny. Pokud poplatník účtuje v souladu se zvláštním právním předpisem některé účetní operace kompenzovaně, posuzují se náklady, jejichž uznatelnost je limitována výší

příjmů s nimi souvisejících, obdobně jako by byly účtovány odděleně náklady a výnosy.

(2) Výdaji (náklady) podle odstavce 1 jsou také

y) u poplatníků, kteří vedou účetnictví, jmenovitá hodnota pohledávky nebo pořizovací cena pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně obchodní korporace, a to za předpokladu, že lze k této pohledávce uplatňovat opravné položky podle písmene i) nebo se jedná o pohledávku, ke které nelze tvořit opravnou položku podle právního předpisu upravujícího tvorbu rezerv a opravných položek pro zjištění základu daně z příjmů pouze proto, že od její splatnosti uplynulo méně než 18 měsíců, a u pohledávek nabytých postoupením i v případě, že se jedná o pohledávku se jmenovitou hodnotou v okamžiku vzniku vyšší než 200 000 Kč, ohledně které nebylo zahájeno rozhodčí řízení, soudní řízení nebo správní řízení, za dlužníkem,

- 1. u něhož soud zrušil konkurs proto, že majetek dlužníka je zcela nepostačující, a pohledávka byla poplatníkem přihlášena u insolvenčního soudu a měla být vypořádána z majetkové podstaty,*
- 2. který je v úpadku nebo jemuž úpadek hrozí na základě výsledků insolvenčního řízení,*
- 3. který zemřel, a pohledávka nemohla být uspokojena ani vymáháním na dědicích dlužníka,*
- 4. který byl právnickou osobou a zanikl bez právního nástupce a věřitel nebyl s původním dlužníkem spojenou osobou (§ 23 odst. 7),*
- 5. na jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je uplatňována veřejná dražba, a to na základě výsledků této dražby,*
- 6. jehož majetek, ke kterému se daná pohledávka váže, je postižen exekucí, a to na základě výsledků provedení této exekuce.*

...

Současná právní úprava bude motivovat věřitele k podávání návrhů na nařízení exekuce, které již na první pohled budou neúspěšné (např. pohledávky za tzv. bezdomovci). Ovšem za situace, **kdy výše nevymáhaných pohledávek bude činit (podle příkladu výše) 106,8 mil. Kč** a náklady na prokázání skutečnosti, že se v 75 % případů **jedná o nedobytné exekuce, 262,5 mil. Kč**, je pak zcela patrná nesmyslnost dosavadní právní úpravy.

Je to jeden z dalších argumentů, proč by z právního řádu měla být vypuštěna věta druhá ust. § 89 e. ř.

Další problematickou částí je ust. § 88 odst. 1) e. ř.: „**Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje exekutor** v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému a povinnému.“ V uvedeném ustanovení se jedná o systémovou chybu právního řádu. Soudní exekutor jako podnikatel nemůže autoritativně rozhodovat o své odměně a o nákladech exekuce. Toto ustanovení je v rozporu s čl. 1 odst. 1 Ústavy ČR, neboť Česká republika je právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana, a tento způsob rozhodování o vlastní odměně je zcela v rozporu s právním řádem, dělbou moci ve státě a právní filozofií právního státu. Toto ustanovení by v každém případě mělo být legislativně upraveno, tedy za předpokladu, že jej dříve nezruší Ústavní soud ČR.

*(1) Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje **na návrh exekutora exekuční soud** v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému, povinnému a **exekutorovi**.*

(2) Příkaz k úhradě nákladů exekuce obsahuje

- a) označení exekučního soudu,*
- b) označení exekutora, který vede exekuční řízení,*
- c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila,*
- d) označení oprávněného a povinného včetně rodného čísla povinného, lze-li ho zjistit,*

- e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena,*
- f) stanovení povinnosti k náhradě nákladů, včetně jejich vyčíslení a odůvodnění,*
- g) výši zaplacené zálohy a její vyúčtování,*
- h) datum a podpis **vyššího soudního úředníka** a poučení o námitkách.*

*(3) Účastník řízení **nebo exekutor** může podat u **exekučního soudu** proti příkazu námitky do 8 dnů od doručení. Pokud **vyšší soudní úředník** v plném rozsahu námitkám nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu **exekučnímu soudci**, který o námitkách rozhodne do 15 dnů. Případné vyjádření k námitkám adresované soudu **vyšší soudní úředník** doručí také tomu, kdo námitky podal.*

(4) Rozhodnutí soudu o námitkách se doručí oprávněnému, povinnému a exekutorovi. Proti rozhodnutí soudu o námitkách není přípustný opravný prostředek.

Zároveň není nutné, aby o tak triviální právní otázce musel rozhodovat soudce, tato oblast by měla být svěřena nižšímu soudnímu personálu (vyšší soudní úředník).

10 Závěr

Tématem předkládané disertační práce jsou náklady civilního soudního řízení. V úvodu práce byl objasněn pojem náklady řízení a vysvětlen rozdíl mezi tzv. náklady obecnými a náklady zvláštními. Obecné náklady jsou náklady na provoz soudů a výkon soudnictví, tyto nese stát a jsou hrazeny ze státního rozpočtu. Náklady zvláštní jsou takové, se kterými je spojeno každé jednotlivé řízení, které stát v zásadě nenese a jež jsou nuceni vynaložit účastníci řízení. Tyto náklady pak vznikají přímo účastníkům řízení, případně dalším osobám zúčastněným na řízení, a v neposlední řadě státu. Zvláštní náklady řízení jsou za určitých podmínek nahrazeny tomu účastníku, který je musel vynaložit. Je potřeba důsledně rozlišovat mezi **povinností k placení nákladů řízení** a **povinností k náhradě nákladů řízení**. Povinnost k náhradě nákladů řízení má dvojí funkci, a to **funkci preventivní** a **funkci sankční**. Povinnost placení nákladů řízení znamená, že pokud se účastník řízení zamýšlí soudit, musí platit své náklady a náklady řízení, jakmile vzniknou, s vidinou, že mu tyto možná nikdy nebo nikdy nebudou refundovány. Výjimkou z tohoto ustanovení je tzv. právo chudých, kdy náklady (prozatímně) nese a platí stát. Povinnost k náhradě nákladů řízení je vykládána tak, že stíhá jednu nebo druhou stranu sporu **refundovat** protistraně všechny nebo část jejích nákladů, které na vedení sporu vynaložila. Nemusí se nutně omezovat pouze na náklady, které vzniknou protistraně, může se jednat o náklady, které vzniknou všem na řízení zúčastněným subjektům – státu, svědkům, soudním znalcům aj. Tyto náklady řízení můžeme rozdělit na několik druhů, a to např. na hotové výdaje, soudní poplatek, ušlý výdělek, náklady důkazů, odměnu notáře jako soudního komisaře, odměnu správce pozůstalosti, odměnu za zastupování, pokud je zástupcem advokát, notář nebo patentový zástupce, a náhrada daně z přidané hodnoty.

Otázka placení a náhrady nákladů je ovládána řadou právních zásad. Rozlišujeme zásadu zájmovou (povinnost platit náklad řízení má ten, kdo procesní úkon činí nebo v jehož zájmu se úkon činí), zásadu zavinění (povinnost hradit náklady řízení, které by jinak nevznikly), zásadu úspěchu ve věci (strana, která byla ve sporu neúspěšná, nese nejen své vlastní náklady vynaložené na vedení sporu, ale musí protistraně vynahradit náklady, které jí účastenstvím ve sporu vznikly), zásadu účelnosti

(nahrazují se jen ty náklady, které byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva), zásadu přiměřenosti (přiznávané náklady řízení pak musejí být přiměřené hodnotě předmětu sporu), zákaz zneužití práva (například rozčlenění nároků do několika samostatných žalob).

V dalších dvou kapitolách autorka čtenáře seznámila s náhradou nákladů v typových řízeních, tedy ve sporném řízení, v nesporném řízení, při výkonu rozhodnutí, v exekučním řízení a v insolvenčním řízení, a náhradou nákladů v řízeních podle právních předpisů ES a EU. Rovněž bylo nastíněno, jaké zásady se v uvedených řízeních zejména uplatňují.

Z provedené komparace světových právních systémů vyplynulo, že ve světě existují dva právní systémy týkající se způsobu, jakým jsou vítězné straně sporu refundovány (nahrazovány) její náklady řízení. V prvním právním systému tato nedostane víc než soudní poplatek, výše odměny právního zástupce není nijak právně regulována, protože této regulace není potřeba, a zahraniční žalobce obvykle neskládá jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení, protože vítězná strana tyto nemá refundovány. V druhém právním systému jsou přiznávány další kompenzace, obvykle i odměna právního zástupce vítězné strany, což vyžaduje, aby výše odměny právního zástupce byla regulována, a obvykle bývá regulována, zahraniční žalobce mívá povinnost skládat jistotu na případnou povinnost k náhradě nákladů řízení. Tyto systémy jsou z geografického hlediska rovnocenně zastoupeny. Detailní rozbor právního systému USA (Kalifornie) definoval riziko systému (zneužívání justice a soudnictví před kolapsem), propracovanou německou úpravu s koeficienty obtížnosti úkonů právních služeb a až kazuisticky rozpracovanou zásadu účelnosti a přiměřenosti v právním systému Velké Británie (Anglie a Wales).

Představeny byly dvě v právní teorii relativně neznámé analytické metody, a to ekonomická analýza práva a teorie her. Ekonomickou analýzou práva se v zásadě rozumí analýza účinků právních předpisů z hlediska zamýšleného (nebo realizovaného) ovlivnění chování subjektů soukromého práva. Teorie her je aplikovaná matematika, která analyzuje široké spektrum konfliktních rozhodovacích situací, které mohou nastat kdekoliv, kde dochází ke střetu

zájmů. Herně-teoretické modely se pak snaží tyto konfliktní situace nejen analyzovat, ale sestavením matematického modelu daného konfliktu a pomocí výpočtů se snaží nalézt co nejlepší strategie pro konkrétní účastníky takových konfliktů. Uvedené analýzy autorka použila při rozboru právní úpravy na jednotlivých případech, aplikovány byly na projekt www.poplatkyzpet.cz, na pohledávky Dopravního podniku hl. m. Prahy za tzv. černou jízdu, problematiku právní úpravy soudních poplatků a nákladů exekuce.

V předposlední kapitole této disertační práce pak bylo formulováno několik legislativních řešení nejpalčivějších problémů současné právní úpravy, jedná se zejména o osvobození od soudních poplatků, soudní poplatky, paušalizované náklady řízení, úpravu vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, úpravu zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, a úpravu vyhl. 330/2001 Sb., exekuční tarif. Cíle této disertační práce vytyčené v jejím úvodu se podařilo naplnit a autorka doufá, že tato práce bude inspirací a přínosem pro každého čtenáře, kterému se dostane do ruky.

Seznam použité literatury a pramenů

BAILII. Rozhodnutí ve věci Home Office v. Lownds EWCA Civ 365. 2002. In *England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions*. [online]. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z WWW: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2002/365.html>.

BÍLÝ, M. Subjekty náhrady nákladů řízení. In *Právní rozhledy*. 2010, 18(9), s. 308–321. ISSN 1210-6410.

CICERO a WITH AN ENGLISH TRANSLATION BY WALTER MILLER. *De officiis*. Reprinted. Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1951. ISBN 9780674990333.

Česká republika. Listina základních práv a svobod. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 1992, roč. 1993, částka 1, usnesení předsednictva České národní rady č. 2, s. 17-23. Dostupný také z WWW: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22426>. ISSN 1211-1244.

Česko. Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ze dne 4. 6. 1996. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1996, částka 50/1996.

Česko. Zákon č. 218/1896 ze dne 1. 1. 1970, o zavedení živnostenských soudů a o soudnictví ve sporech ze živnostenského poměru pracovního, uřednického a námezdního. In *Sbírka 218/1896 ř. z.* Částka 2018/1896.

Česko. Zákon č. 235 ze dne 1. 4. 2004, o dani z přidané hodnoty. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 78/2004.

DEPARTMENT OF FINANCE CALIFORNIA. *Judicial Branch. Proposed Budget Summary* [online]. Aktualiz. 2016. [cit. 2016-04-25]. Dostupné z WWW: <http://www.ebudget.ca.gov/2016-17/pdf/BudgetSummary/JudicialBranch.pdf>.

DOBŘICHOVSKÁ GEDEONOVÁ, A. Procesní důvody rozdílné efektivity fungování civilních soudců v SRN a ČR. In *Soudce*. 2015, XVII(9), 17–20. ISSN 1211-5347.

DOPRAVNÍ PODNIK HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY. *Jízdné na území Prahy*. [online]. 2016. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.dpp.cz/jizdne-na-uzemi-prahy/>.

DRÁPAL, L. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-107-9.

DWORKIN, Ronald. *A matter of principle*. Repr. Oxford: Clarendon Press, 1996. ISBN 9780198255741.

EUROPEAN COMMISSION. *The 2015 EU Justice. Scoreboard*. [online]. 2015 [cit. 2016-01-11]. Dostupné z WWW: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/justice_scoreboard_2015_en.pdf.

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EU. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. 5. 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. In *Úřední věstník Evropské unie* L136, 24. 5. 2008, s. 3–8. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1480359694168&uri=CELEX:32008L0052>.

GREITER, I. *How to get your money in foreign countries: a survey of court costs and lawyer's fees in 151 countries*. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, c1988. ISBN 9065443339.

HAZLETT, T. W. Looking for Results: An Interview with Ronald Coase. In *The Reason* [online]. 1997, (1). [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://reason.com/archives/1997/01/01/looking-for-results>.

HORA, V. a SPÁČIL, J. (ed.). *Československé civilní právo procesní: I.–III. díl*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-540-3.

HOVORKA, J. Byznys s černými pasažéry: Jistota pětinasobku. In *Aktualne.cz* [online]. 06. 03. 2012 [cit. 2016-05-30]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/byznys-s-cernymi-pasazery-jistota-petinasobku/r~i:article:735606/>.

Invest in Justice. In *Lexshare* [online]. 2016 [cit. 2016-04-25]. Dostupné z: <https://www.lexshares.com/>.

IURIDICUM REMEDIUM, o. s. *Závěrečná analýza systémových chyb na poli exekucí* [online]. Praha, 2012. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: http://www.osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/IuRe_Zaverecna_analyza_systemovych_chyb_na_polic_exekuci_cerve_nec_2012.pdf.

Je odměna insolvenčních správců dostatečná? In *Konkursní noviny* [online]. Praha, 2012 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/je-odmena-insolvencnich-spravcu-dostatecna>.

JIRSA, J. Souhrnná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně. In *Právní rozhledy*. 2009, 17(6), 198–208. ISSN 1210-6410.

KNAPP, V. *Teorie práva*. Vyd. 1., 3. dot. Praha: C. H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-028-1.

KOLÁŘ, D. Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. In *Jurisprudence*. 2008, 8(1), 3–19. ISSN 1212-9909.

KŘÍŽKA, V. Jak myslí soudce? Krátké zamyšlení nad myšlením soudců a možnosti, jak toho využít. In *Bulletin advokacie*. 2015, 26(4), s. 69–75. ISSN 1210-6348.

KÜHN, Z. Je stávající úprava soudních poplatků v ČR rozumná a efektivní? In *Jiné právo* [online]. 29. 10. 2007 [cit. 2015-05-05]. Dostupné z WWW: <http://jinepravo.blogspot.cz/2007/10/je-stvajc-prava-soudnch-poplatk-v-r.html>.

Ministerstvo financí ČR. *Vládní návrh zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2016*. Praha: Ministerstvo financí ČR. 2015. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2015/vladni-navrh-zakona-o-statnim-rozpocetu-c-22736>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. Analýza problematiky exekučního prostředí s akcentem na dislokaci exekutorských úřadů a nákladovost exekuce. In *Česká justice* [online]. 2016 [cit. 2016-07-31]. Dostupné z: www.ceska-justice.cz/wp-content/uploads/2016/06/Analýza_finál_1_6_16.docx.

MINISTRY OF JUSTICE. A survey of civil court users: a feasibility study. In *gov.uk* [online]. 2015 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z WWW: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/449575/civil-court-users-survey.pdf.

MINISTRY OF JUSTICE. The Civil Procedure Rules. No 3132. [online]. 1998 [cit. 2016-05-24].

MINISTRY OF JUSTICE. Why we charge court fees. In *gov.uk* [online]. 20. 03. 2011. [cit. 2014-01-01]. Dostupné z WWW: <http://aka.justice.gov.uk/courts/fees/why-we-charge>.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Rozsudek ve věci 22 Cdo 2032/2015 ze dne 3. 6. 2015.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Rozsudek ve věci 22 Cdo 2685/2014 ze dne 25. 10. 2015.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Rozsudek ve věci 26 Cdo 5023/2014 ze dne 11. 8. 2015.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Rozsudek ve věci 32 Cdo 1083/2015 ze dne 16. 12. 2015.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 201/2008 ze dne 15. 10. 2008, k rozhodování soudů o náhradě nákladů řízení podle ustanovení § 151 odst. 2 věty první za středníkem o. s. ř.

NEJVYŠŠÍ SOUD ČR. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cpjn 203/2013 ze dne 23. 4. 2014, k některým otázkám ujednání o poplatku za správu úvěru ve smlouvách o úvěru.

OLSEN, W. Civil Suits. In *Reason*. 1995, 28(6). ISSN 0048-6906.

PFANDER J. E. *Litigation US style: An Introduction*. (přednáška). Praha, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, 13.–14. 8. 2015.

PINSENT MASONS. An overview of civil proceedings in England and Wales. In *Out-law.com* [online]. 2011 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z WWW: <http://www.out-law.com/en/topics/dispute-resolution-and-litigation/court-procedure/an-overview-of-civil-proceedings-in-england-and-wales/>.

PÍSAŘÍKOVÁ, M. a SYROVÁTKOVÁ, J. Konec vymáhání drobných pohledávek v ČR. In *Soudce*. 2016, XVIII (3), s. 4–6. ISSN 1210-6348.

POLANSKÝ, P. Kvalifikovaná předžalobní výzva. In *Soudce*. 2016, 18(2), 17–20. ISSN 1211-5347.

Polsko. Regulation of the Minister of Justice of 28 September 2002 on Fees for Advocates' Services – Journal of Laws 2002/163.

Rakousko-Uhersko. Zákon č. 13/1781, Josefínský soudní řád, obecný soudní řád. Sbírky zákonů soudních, Rakousko-Uhersko.

REPÍK, B. *Ludské práva v súdnom konaní*. Bratislava: Manz, 1999. Príručky, 3. ISBN 80-85719-24-X.

RONALD DWORKIN. *A matter of principle*. Repr. Oxford: Clarendon Press, 1996. ISBN 9780198255741.

SMITH, A. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Přeložil Vladimír IRGL. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-86389-15-4.

SOKOL, J. *Zajatcovo dilema a problém černých pasažérů* [online]. 10. 01. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z WWW: <http://www.jansokol.cz/2016/01/zajatcovo-dilema-a-problem-cernych-pasazeru-2/>.

SOKOL, Jan. *Moc, peníze a právo: esej o společnosti a jejích institucích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-066-6.

Spolková republika Německo. *Rechtsanwaltsvergütungsgesetz (RVG)*, ze dne 5. 5. 2004. 368-3.

SYROVÁTKOVÁ, Jana. *Úvod do teorie her*. Katedra aplikované matematiky MFUK. Soukromá přednáška, 21. 6. 2016.

ŠŤASTNÝ, M. *Náklady v soudním řízení civilním*. Praha: Knihovna sborníků věd právních a státních, 1930. Knihovna Sborníku věd právních a státních, nová řada, č. 5.

THE MINISTRY OF JUSTICE. HM Courts & Tribunals Service. In gov.uk [online]. 2016 [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/organisations/hm-courts-and-tribunals-service>.

THE MINISTRY OF JUSTICE. Legal Services Research Centre. In *nationalarchives.gov.uk* [online]. [cit. 2016-04-11]. Dostupné z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130128112038/http://www.justice.gov.uk/publications/research-and-analysis/lsrc>.

THE NATIONAL ARCHIVES. *Senior Courts Act 1981*. [online]. 28. 7. 1981. [cit. 2016-05-24]. Dostupné z WWW: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/54/introduction>.

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Od korupce k integritě – strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014*. [online]. 2013 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2013-2014/Strategie-2013-a-2014.pdf>.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 1294/09, Hrazení nákladů exekuce v případě jejího zastavení, řádné odůvodnění rozhodnutí, ze dne 6. 10. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 2269/10, Základ pro výpočet odměny exekutora v případě dobrovolného plnění povinného po nařízení exekuce, ze dne 23. 2. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 2717/08, K rozhodování o náhradě nákladů řízení, ze dne 30. 8. 2010.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 2862/07, K aplikaci moderačního práva soudu při rozhodování o nákladech řízení dle § 150 o. s. ř., ze dne 5. 11. 2008.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 2929/07, K otázce úhrady nákladů řízení státu zastoupeného advokátem, ze dne 9. 10. 2008.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 2933/15, K povinnosti náhrady nákladů řízení uložené účastníku osvobozenému od soudních poplatků, ze dne 9. 2. 2016.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3219/10, Určení výše odměny soudního exekutora v případě dobrovolného plnění povinným, ze dne 15. 12. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3344/12, Náhrada nákladů řízení při zastoupení České televize advokátem, ze dne 24. 7. 2013.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3698/10, Právo vyjádřit se k věci v souvislosti s rozhodováním o nákladech řízení, ze dne 14. 9. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 3923/11, Náhrada nákladů řízení a odměna advokáta u tzv. formulářových žalob, ze dne 29. 3. 2012.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 401/06, Moderační pravomoc soudu týkající se náhrady nákladů řízení, ze dne 26. 10. 2006.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 478/04, K povinnosti obecných soudů rozhodnout o náhradě nákladů řízení, ze dne 18. 1. 2006.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 988/12, Náhrada nákladů řízení a odměna advokáta u tzv. formulářových žalob, ze dne 25. 7. 2012.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. I. ÚS 752/04, K odměně exekutora v případě, že povinný plnil dobrovolně po vydání exekučního příkazu, ze dne 31. 10. 2007.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 13/98, Zásada rovnosti stran a osvobození právnických osob od soudního poplatku, 27. 10. 1998.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 1327/10, K aplikaci ustanovení § 89 exekučního řádu, ve znění účinném do 31.12.2007, na exekuční řízení zahájená v době účinnosti tohoto ustanovení, ze dne 5. 10. 2011.

Ústavní soud ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 1327/10, K aplikaci ustanovení § 89 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2007, na exekuční řízení zahájená v době účinnosti tohoto ustanovení, ze dne 5. 10. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 2081/10 ze dne 5. 8. 2010.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 2396/09, Náhrada nákladů právního zastoupení statutárního města, ze dne 13. 8. 2012.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 2780/10, Spojení věcí vedených soudním exekutorem (§ 112 občanského soudního řádu), ze dne 7. 6. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 3288/07, Posouzení nákladů řízení z ústavněprávního hlediska, ze dne 24. 4. 2008.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 446/08, Uložení náhrady nákladů řízení neúspěšnému účastníku ve sporu se státem v situaci, kdy náklady vzrostly v důsledku vad v soudním řízení, ze dne 3. 9. 2008.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 736/12, K povinnosti obecného soudu posoudit účelnost nákladů řízení, ze dne 2. 10. 2013.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. II. ÚS 828/06, K oprávnění soudu částečně nebo úplně nepřiznat náhradu nákladů řízení podle § 150 občanského soudního řádu, ze dne 6. 2. 2007.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. III. ÚS 2428/10 ze dne 31. 3. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. III. ÚS 3448/10, Moderační právo soudu u neúspěšné žaloby na náhradu škody na zdraví, ze dne 28. 4. 2011.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. IV. ÚS 13/98, Osvobození právnických osob od soudního poplatku, ze dne 3. 9. 1998.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. IV. ÚS 2513/09, K otázce úhrady nákladů řízení státu zastoupeného advokátem a odůvodnění rozhodnutí soudu, ze dne 2. 2. 2010.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. IV. ÚS 3243/09 ze dne 2. 3. 2010.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. Pl. ÚS 25/12, zrušení vyhlášky č. 484/2000 Sb. (tzv. přísudkové vyhlášky) včetně navazujícího sdělení pléna Ústavního soudu, ze dne 25. 4. 2013.

ÚSTAVNÍ SOUD ČR. Nález sp. zn. Pl. ÚS 39/13, Rovnost účastníků řízení a právo na paušální náhradu hotových výdajů, ze dne 7. 10. 2014.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Státní dluh Spojených států amerických [online]. c2016 [cit. 2016-12-10]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch&oldid=14422672.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Státní dluh Spojených států amerických [online]. c2016 [cit. 2016-04-25]. Dostupný z WWW: <https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=St%C3%A1tn%C3%AD_dluh_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch&oldid=14182020>.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Teorie her [online]. c2016 [cit. 2016-05-06]. Dostupný z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Teorie_her&oldid=14163311.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Transakční náklady [online]. c2015 [cit. 2016-11-27]. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Transak%C4%8Dn%C3%AD_n%C3%A1klady&oldid=12282024.

WINTEROVÁ, A. a MACKOVÁ, A. *Civilní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Leges, 2015. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-076-5.

ZUCKERMAN, A. A. S. (ed.). *Civil justice in crisis: comparative perspectives of civil procedure*. Oxford: Oxford University Press, 1999. ISBN 0-19-829833-1.

Seznam zkratek

AT	vyhl. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů
C	rejstřík všeobecného civilního nápadu (žalob)
CEPR	aplikace centrálního elektronického platebního rozkazu
DPH	daň z přidané hodnoty podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů
e. ř.	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
ET	vyhl. 330/2001 Sb., o odměnách a náhradách soudního exekutora, ve znění pozdějších předpisů
GKG	Gerichtskostengesetz, zákon o soudních poplatcích, Německá republika
IZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
Listina	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
SOP	soudní poplatek podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
RVG	Rechtsanwaltsvergütungsgesetz, zákon o odměnách advokátů, Německá republika
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- ÚZSVM** Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových podle zákona č. 201/2002 Sb.,
o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových
- ZPO** Zivilprozessordnung, občanský soudní řád, Německá republika
- z. ř. s.** zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 – Podíl na soudním poplatku osoby s disponibilním měsíčním příjmem 50–919 GBP .	22
Tabulka 2 – Sazba odměny dle tarifní hodnoty	75
Tabulka 3 – Nashova rovnováha a Pareto optimum – příklad	83
Tabulka 4 - Nashova rovnováha a Pareto optimum - příklad	84
Tabulka 5 – Hra na kuře – příklad.....	85
Tabulka 6 – Coase theorem a projekt bankovních poplatků	90
Tabulka 7 – Předpokládaný zisk autorů projektu a náklady daňových poplatníků na dosažení tohoto zisku	92
Tabulka 8 - Modelová situace při 65 000 pohledávkách.....	95
Tabulka 9 - Obchod s pohledávkami za černými pasažéry (2010–2011).....	99
Tabulka 10 – Srovnání nákladů oprávněného při vymáhání ve vykonávacím řízení a exekčním řízení.....	101
Tabulka 11 - Pohledávka za nezaplacené jízdné v pražské MHD	102
Tabulka 12 – Kalkulovaný zisk při různé výši přiznávaných nákladů řízení	104
Tabulka 13 – Kalkulovaný zisk soudního exekutora.....	106
Tabulka 14 – Kalkulovaný výběr soudních poplatků.....	108
Tabulka 15 - Nápad žalob na Obvodní soudy pro Prahu 1–10 v letech 2010 a 2011	109

Tabulka 16 - Nápad DP v %.....	110
Tabulka 17 – Kalkulované náklady na zajištění chodu civilního úseku soudu	112
Tabulka 18 – Ekonomická analýza ziskovosti agendy pro stát v případě, že právní zástupce je plátcem DPH.....	113
Tabulka 19 – Ekonomická analýza ziskovosti agendy pro stát v případě vymáhání originálním věřitelem.....	114
Tabulka 20 – Výše nápadu žalob na pražské obvodní soudy.....	115
Tabulka 21 – Výše poklesu nápadu žalob za roky 2014 a 2015 na pražské obvodní soudy.....	117
Tabulka 22 – Podíl nápadu žalob za nezaplacené jízdné (roční srovnání)	118
Tabulka 23 – Porovnání výše soudních poplatků	121
Tabulka 24 – Způsob skončení soudního sporu obvodním soudem	123
Tabulka 25 – Způsob skončení soudního sporu u konkrétního soudce	124
Tabulka 26 – Aplikace teorie her na soudní poplatky v odvolacím řízení	125
Tabulka 27 – Odměna exekutora při vymožení pohledávky.....	127
Tabulka 28 – Výše přiznané odměny soudního exekutora vztažená k výši vymoženého plnění ..	128
Tabulka 29 – Coase theorem při úvaze věřitele.....	131
Tabulka 30 – Přiznaný základ daně soudními exekutory v roce 2013.....	133
Tabulka 31 – Přiznaný základ daně soudními exekutory v roce 2014.....	133

Tabulka 32 – Predikce výše odměny soudního exekutora po snížení odměny	134
Tabulka 33 – Roční náklad na zaměstnance exekutorského úřadu.....	136
Tabulka 34 – Rozhodnutí věřitele v různých světových právních systémech.....	142
Tabulka 35 – Navrhovaná výše sazeb odměn.....	145
Tabulka 36 – Komparace právních systémů států světa.....	174
Graf 1 – Státní rozpočet státu Kalifornie na rok 2016.....	72
Graf 2 – Prostředky vynaložené na provoz soudů státu Kalifornie v roce 2016	73
Graf 3 – Grafické řešení matematické rovnice	130
Graf 4 – Grafické řešení matematické rovnice	149

Přílohy

Příloha 1 - Komparace právních systémů států světa

V této příloze je uvedena komparace jednotlivých států světa (resp. jednotlivých právních systémů v případě federací) na modelovém příkladu (neuhrazená kupní cena zboží), přičemž tento příklad byl zaslán advokátům s praxí v uvedených zemích a státech:

- 1) Kdo hradí soudní poplatek v případě, že je žalobce v typizovaném sporu (neuhrazená kupní cena zboží) zcela úspěšný?
- 2) Kdo hradí odměnu právního zástupce v případě, že je žalobce v typizovaném sporu (neuhrazená kupní cena zboží) zcela úspěšný?
- 3) Je výše odměny právního zástupce regulována právním předpisem?

Údaje v následující tabulce (Tabulka 36) jsou zpracovány podle odpovědí na dotazy zasláné advokátům s praxí v dané zemi, internetových stránek a údajů publikovaných v publikaci: GREITER, Ivo. *How to get your money in foreign countries: a survey of court costs and lawyer's fees in 151 countries*. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers, c1988. ISBN 9065443339.

Některé odpovědi nelze ověřit, spornou otázkou je skutečnost, zdali všichni advokáti skutečně rozuměli zadání dotazů, rovněž nelze verifikovat jejich odpovědi (např. Sýrie).

Tabulka 36 – Komparace právních systémů států světa

Název státu	<i>Kdo hradí soudní poplatek, je-li žalobce úspěšný?</i>	<i>Kdo hradí náhradu ostatních nákladů řízení, je-li žalobce úspěšný?</i>	<i>Je náhrada nákladů řízení (mimo SOP) regulována?</i>
Afghánistán	žalovaný	nikdo	ne
Alžírsko	žalovaný	nikdo	ne
Angola	žalovaný	žalovaný, pokud je prokázán zlý úmysl	ano
Argentina	žalovaný	žalovaný	ano
Austrálie	žalovaný	žalovaný	ne
Azorské ostrovy	žalovaný	žalovaný	ne
Bahamy	žalovaný	žalovaný	ne
Bahrajn	žalovaný	nikdo	ne
Bangladéš	žalovaný	žalovaný	ne
Barbados	žalovaný	žalovaný	ano
Belgie	žalovaný	nikdo	ne
Belize	žalovaný	nikdo	ne
Benin	žalovaný	nikdo	ne

Bermudy	žalovaný	žalovaný, ale pouze poměrně	ne
Bolívie	oba stejným dílem	nikdo	ne
Botswana	žalovaný	žalovaný	ano
Brazílie	žalovaný	nikdo	ne
Brunej	žalovaný	žalovaný	ne
Bulharsko	žalovaný	žalovaný	ano
Barma	žalovaný	žalovaný	ne
Dánsko	žalovaný	žalovaný	ne
Dominikánská republika	žalovaný	žalovaný	ano
Ekvádor	žalovaný	žalovaný	ano
Egypt	žalovaný	nikdo	ne
Estonsko	žalovaný	žalovaný	ano
Etiopie	žalovaný	žalovaný	ne
Fidži	žalovaný	žalovaný	ne
Filipíny	žalovaný, ale ne vždy	žalovaný, ale ne vždy	ne

Finsko	žalovaný	žalovaný	ano
Francie	žalovaný	nikdo, ale je možno uložit pokutu	ne
Francouzská Guyana	žalovaný	nikdo	ne
Ghana	žalovaný	nikdo	ne
Guatemala	žalovaný	žalovaný	ano
Guyana	neplatí se	žalovaný	ne
Haiti	žalovaný	žalovaný	ano
Honduras	žalovaný	žalovaný	ano
Chile	žalovaný	žalovaný	ano
Indie	žalovaný	žalovaný	ne
Indonésie	záleží na diskreci soudce	nikdo	ne
Irák	žalovaný	žalovaný	ano
Irán	žalovaný	žalovaný	ano
Irsko	žalovaný	žalovaný, ale podle diskrece soudce	ne
Island	žalovaný	žalovaný	ano

Izrael	žalovaný, ale ve výši určené soudem	žalovaný	ne
Itálie	žalovaný	žalovaný	ano
Jamajka	žalovaný	žalovaný	ne
Japonsko	žalovaný	nikdo	ne
JAR	žalovaný	nikdo	ne
Jordánsko	žalovaný	žalovaný	ano
Kamerun	žalovaný	žalovaný	ne
Kanada	žalovaný	žalovaný	ano
Katar	žalovaný	nikdo	ne
Keňa	žalovaný	žalovaný	ano
Kolumbie	žalovaný, část nese vždy žalobce	žalovaný, část nese vždy žalobce	ne
Kongo	žalovaný	nikdo	ne
Korea (Jižní)	žalovaný	žalovaný	ano
Kostarika	žalovaný	žalovaný	ano

Kuba	žalovaný	žalovaný	ano
Kuvajt	žalovaný	žalovaný	ano
Kypr	žalovaný	žalovaný	ano
Lesotho	žalovaný	žalovaný	ano
Libanon	žalovaný	nikdo	ne
Libérie	žalovaný	nikdo	ne
Lichtenštejsko	žalovaný	žalovaný	ano
Lotyšsko	žalovaný	žalovaný	ne
Lucembursko	žalovaný	nikdo	ne
Maďarsko	žalovaný	žalovaný	ano
Madagaskar	žalovaný	nikdo	ne
Malawi	žalovaný	žalovaný	ano
Malajsie	žalovaný	nikdo	ne
Mali	žalovaný	žalovaný	ne
Malta	žalovaný	žalovaný	ne
Maroko	žalovaný	žalovaný	ne
Mauretánie	žalovaný	nikdo	ne

Mauricius	žalovaný	žalovaný	ano
Mexiko	žalovaný	žalovaný	ne
Monako	žalovaný	žalovaný	ne
Namibie	žalovaný	žalovaný	ano
Německo	žalovaný	žalovaný	ano
Nepál	žalovaný	nikdo	ne
Nigérie	žalovaný	nikdo	ne
Nikaragua	žalovaný	nikdo	ne
Nizozemsko	žalovaný	nikdo	ne
Norsko	žalovaný	žalovaný	ne
Nová Kaledonie	žalovaný	nikdo	ne
Nový Zéland	žalovaný	žalovaný	ano
Ostrový Kajman	žalovaný	žalovaný	ano
Pákistán	žalovaný	žalovaný	ne
Panama	žalovaný	nikdo	ne
Papua Nová Guinea	žalovaný	žalovaný	ne
Paraguay	žalovaný	žalovaný	ano

Peru	žalovaný	nikdo	ne
Pobřeží slonoviny	žalovaný	nikdo	ne
Polsko	žalovaný	žalovaný	ano
Portugalsko	žalovaný	nikdo	ano
Portoriko	žalovaný	nikdo	ne
Rakousko	žalovaný	žalovaný	ano
Réunion	žalovaný	nikdo, ale soud může uložit pokutu	ne
Rumunsko	žalovaný	žalovaný	ne
Rusko	žalovaný	žalovaný	ano
Řecko	žalovaný	žalovaný	ano
SAE: Abu Dhabi	žalovaný	žalovaný	ano
SAE: Dubaj	žalovaný	žalovaný	ne
SAE: Šardžá	žalovaný	nikdo	ne
Salvador	žalovaný	žalovaný	ano
Saudská Arábie	neexistují	nikdo	ne
Senegal	žalovaný	nikdo	ne

Sierra Leone	žalovaný	žalovaný	ne
Singapur	žalovaný	žalovaný	ano
Slovensko	žalovaný	žalovaný	ano
Slovinsko	žalovaný	žalovaný	ano
Somálsko	žalovaný	žalovaný	ano
Srí Lanka	žalovaný	nikdo	ne
Súdán	žalovaný	nikdo	ne
Svazijsko	žalovaný	žalovaný	ano
Sýrie	žalovaný	nikdo	ano
Šalamounovy ostrovy	žalovaný	žalovaný	ne
Španělsko	žalovaný	žalovaný	ne
Švédsko	žalovaný	žalovaný	ne
Švýcarsko	žalovaný	žalovaný	ano
Tchaj-wan	žalovaný	nikdo	ne
Tanzanie	žalovaný	žalovaný	ne
Thajsko	žalovaný	nikdo	ne
Trinidad a Tobago	žalovaný	žalovaný	ne

Tunisko	žalovaný	žalovaný	ano
Turecko	žalovaný	žalovaný	ano
Uganda	žalovaný	žalovaný	ano
USA: Alabama	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Aljaška	žalovaný	žalovaný	ne
USA: Arizona	žalovaný	žalovaný	ano
USA: Arkansas	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Kalifornie	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Colorado	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Connecticut	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Delaware	žalovaný	nikdo	ne
USA: District of Columbia	žalovaný	nikdo	ne
USA: Florida	žalovaný	nikdo	ne

USA: Georgia	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Havaj	žalovaný	žalovaný	ano
USA: Idaho	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Illinois	žalovaný	nikdo (existují výjimky)	ne
USA: Indiana	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Iowa	žalovaný	nikdo	ne
USA: Kansas	žalovaný	nikdo (existují výjimky)	ne
USA: Kentucky	žalovaný	nikdo	ne
USA: Louisiana	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Maine	žalovaný	nikdo	ne
USA: Maryland	nikdo (lze ošetřit smluvně)	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne

USA: Massachusetts	žalovaný	nikdo	ne
USA: Michigan	žalovaný	nikdo	ne
USA: Minnesota	žalovaný	nikdo	ne
USA: Mississippi	žalovaný	nikdo	ne
USA: Missouri	žalovaný	nikdo	ne
USA: Montana	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Nebraska	žalovaný	nikdo	ne
USA: Nevada	žalovaný	nikdo	ne
USA: New Hampshire	žalovaný	nikdo	ne
USA: New Jersey	žalovaný	nikdo	ne
USA: Nové Mexiko	žalovaný	nikdo	ano
USA: New York	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Severní Karolína	žalovaný	nikdo	ne
USA: Severní Dakota	žalovaný	nikdo	ne
USA: Ohio	žalovaný	nikdo	ne

USA: Oklahoma	žalovaný	žalovaný	ne
USA: Oregon	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Pensylvánie	žalovaný	nikdo	ne
USA: Rhode Island	žalovaný	nikdo	ne
USA: Jižní Karolína	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Jižní Dakota	žalovaný	nikdo	ne
USA: Tennessee	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Texas	žalovaný	nikdo	ne
USA: Utah	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Vermont	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Virginia	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: Washington	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
USA: West Virginia	žalovaný	nikdo	ne

USA: Wisconsin	žalovaný	žalovaný	ano
USA: Wyoming	žalovaný	nikdo (lze ošetřit smluvně)	ne
Uruguay	žalobce, pokud však žalovaný Zdroj: nebyl ve zlé víře	nikdo, žalovaný pouze tehdy, pokud bych ve zlé víře	ne
Velká Británie: Anglie	žalovaný	žalovaný	ano
Velká Británie: Ostrovy Man	žalovaný	žalovaný	ano
Velká Británie: Severní Irsko	žalovaný	nikdo	ne
Velká Británie: Skotsko	žalovaný	nikdo	ano
Velká Británie: Wales	žalovaný	žalovaný	ano
Venezuela	žalovaný	žalovaný	ano
Západní Samoa	žalovaný	žalovaný	ano
Zair	žalovaný	nikdo	ne
Zambie	žalovaný	žalovaný	ne
Zimbabwe	žalovaný	žalovaný	ano

Příloha 2 – Žalobní formulář (Velká Británie)



MASTER CLARK Žalobní formulář

U Vrchního soudu - Kancelářství	
Číslo účtu po poplatek	
<i>Pouze pro potřeby soudu</i>	
Žaloba č.	HC-2015-000945
Datum vydání	6.3.2015

Je možné, že můžete podat svou žalobu online způsobem, což může ušetřit čas a peníze.
Přejděte na stránky www.moneyclaim.gov.uk, kde můžete zjistit více informací.

Jméno/název a adresa žalobce, včetně PSČ
Berkeley Global Commodities Limited
c/o 74 Parkstone Avenue
Hornchurch Essex RM11 3LS



Jméno/název a adresa žalovaného, včetně PSČ



Stručné informace ohledně žaloby:

Žalobce usiluje o vymození peněz zaplacených žalovanému jako zálohu na dodávku zboží, které nebylo dodáno.

Žalobní návrh je učiněn v amerických dolarech, protože USD jsou měnou, ve kterých smluvní strany prováděly obchodní operace, a tudíž jsou měnou, ve které žalobce utrpěl ztrátu.

Hodnota žalobního nároku:

186 024 USD spolu se zákonným úrokem z této částky, který dosahuje 12 517,12 USD k dnešnímu dni a dále běží.

K dnešnímu dni jsou ekvivalentní částky v librách šterlinků následující: k částce 186 024 USD je to 121 195,44 GBP a k částce 12 517,12 USD je ekvivalent 8 136,13 GBP na základě směnného kursu mezi USD a GBP: 1 USD = 0,65 GBP, jak bylo zveřejněno v 10:04 dne 4. března 2015 subjektem currencyconverter.com.

Zde musíte uvést vámi preferované centrum líčení příslušného soudu hrabství, kde bude provedeno projednávání kauzy (viz poznámky s pokyny)

Divize Kancelářství - Londýn

Název a adresa žalovaného včetně PSČ, který obdrží tento žalobní formulář



Česká republika

Nárokovaná částka	129 331,57 GBP
Soudní poplatek	1 115,00 GBP
Náklady právního zástupce	100,00 GBP
Celková částka	130 546,57 GBP



Pro další podrobnosti ohledně soudů viz www.gov.uk/find-court-tribunal.

Pro korepondenci se soudem adresujte formuláře nebo dopisy na soudního úředníka a vždy uveďte číslo žaloby.

Certified Translation (CPR část 7) (05.14)

© Crown copyright 2014 07/04/15

BB

Žaloba č.

Zahrnuje vaše žaloba nebo bude vaše žaloba zahrnovat nějakou problematiku podle zákona o lidských právech z roku 1998? ☐ Ano ☒ Ne

Stručná charakteristika žaloby (příložená)(následuje)

Žalobce usiluje o vymození částky 186 024 USD (která je ekvivalentem částky 121 195,44 GBP) představující plnění zaplacené žalovanému za dodávku zboží, které žalovaný, přestože přijal uvedenou částku jakožto zálohovou platbu na dodávku, následně nedodal a/nebo opomněl dodat a/nebo odmítl dodat, což vedlo ke vzniku absolutního neplnění jeho povinnosti. Žalobní návrh je učiněn v amerických dolarech (přestože je též vyjádřen v britských librách šterlinků), protože USD jsou měnou, ve kterých smluvní strany prováděly obchodní operace, a tudíž jsou měnou, ve které žalobce utrpěl ztrátu.

Na základě uvedených žalobních důvodů je žalobce oprávněn obdržet úroky a nárokuje úroky z výše uvedené částky 186 024 USD (která je ekvivalentem částky 121 195,44 GBP) na základě § 35A zákona o vyšších soudech z roku 1981 (v platném znění) ve výši 8% per annum za dobu od 2. května 2014 (kdy byla výše uvedená částka zaplacená žalobcem žalovanému) a které k dnešnímu dni dosahují výše 12 517,12 USD (která je ekvivalentem částky 8 136,13 GBP) (307 dnů) a která dále běží až do vynesení rozsudku nebo úhrady (pokud nastane dříve) v denní výši 40,77 USD (která je ekvivalentem částky 26,50 GBP).

A ŽALOBCE NÁROKUJE

- 1 UVEDENOU ČÁSTKU VE VÝŠI 186 024 USD (která je ekvivalentem částky 121 195,44 GBP)
- 2 ÚROKY Z TÉTO ČÁSTKY, JAK JE UVEDENO VÝŠE

Prohlášení o pravdivosti uvedených tvrzení

*(Já věřím)(Žalobce věří), že skutečnosti uvedené v této stručné charakteristice žaloby jsou pravdivé.

*Jsem řádně zmocněn žalobcem, abych podepsal toto prohlášení.

Plné jméno: Paul Mendelsohn

Název advokátní kanceláře právního zástupce žalobce QS Axiom Stone

podpis *Paul Mendelsohn*

zastávaná funkce nebo pozice: partner

*(žalobce)(zástupce pro soudní řízení)
(právní zástupce žalobce)

(v případě podpisu jménem firmy nebo společnosti)

**nehodící se škrtněte*

QS Axiom Stone
DVS House
4 Spring Villa Road
Edgware
Middlesex HA8 7EB
DX 57174 Edgware



Adresa žalobce nebo adresa právního zástupce žalobce, na kterou by měly být zasílány dokumenty či platby, je-li odlišná od adresy uvedené na druhé straně, včetně (případných) údajů o DX, číslu faxu nebo e-mailové adrese.

07/04/15
486

Odpovědní složka

Měl byste si prostudovat „Poznámky pro žalovaného“ připojené k žalobnímu formuláři, ze kterých se dozvíte, kdy a kam je třeba zaslat příslušné formuláře.

Tato složka zahrnuje

- **buď formulář pro přiznání žalobního nároku N9A**
(jestliže se jedná o nárok na nějakou stanovenou částku)
nebo formulář pro přiznání žalobního nároku N9C
(jestliže se jedná o nárok na nestanovenou částku nebo se nejedná o peněžní nárok)
- **buď formulář pro obhajobu a protižalobu N9B**
(jestliže se jedná o nárok na nějakou stanovenou částku)
nebo formulář pro obhajobu a protižalobu N9D
(jestliže se jedná o nárok na nestanovenou částku nebo se nejedná o peněžní nárok)
- **potvrzení o doručení** (viz níže)

Jestliže přiznáváte žalobní nárok nebo nárokovanou částku a/nebo chcete na placení určitý čas	▶	Vyplňte Formulář pro přiznání žalobního nároku
Jestliže přiznáváte část žalobního nároku	▶	Formulář pro přiznání žalobního nároku a formulář pro obhajobu
Jestliže zpochybňujete celý žalobní nárok nebo máte zájem o předložení žaloby (protižaloby) proti žalobci	▶	Formulář pro obhajobu
Jestliže potřebujete 35 dnů (namísto 21) od data doručení na přípravu vaší obhajoby nebo chcete napadnout příslušnost soudu	▶	Potvrzení o doručení
Pokud neučiníte nic, může být proti vám vynesena rozsudek		

Potvrzení o doručení

Plné jméno žalovaného, je-li odlišné od jména, jež je uvedeno na žalobním formuláři.

U Vrchního soudu - Divize kancléřství	
Číslo žaloby	HC-2015-000945
Žalobce (včetně ref. označ.)	Berkeley Global Commodities Limited
Žalovaný	

Adresa, na kterou by měly být zasílány dokumenty o tomto žalobním nároku (včetně referenčních údajů, je-li to třeba).

PSC		V případě potřeby	
		Telefonní číslo	
		Faxové číslo	
		DX číslo	
		Vaše značka	

E-mail

Zaškrtněte odpovídající rámeček

- Mám v úmyslu obhajovat se proti celému žalobnímu nároku ☐
- Mám v úmyslu obhajovat se proti části žalobního nároku ☐
- Mám v úmyslu napadnout soudní příslušnost ☐
Datum narození (mé osoby) (žalovaného)
□□□□□□□□

Jestliže podáte Potvrzení o doručení, ale nepodáte obhajobu do 35 dnů od data doručení žalobního formuláře nebo žalobních bodů, jsou-li doručovány zvlášť, může být proti vám vynesena rozsudek.

Jestliže nepodáte žádost se zpochybněním soudní příslušnosti do 28 dnů od podání tohoto Potvrzení o doručení, bude se mít za to, že jste soudní příslušnost akceptovali a může být proti vám vynesena rozsudek.

Jestliže se doručuje mimo danou jurisdikci viz CPR, pravidlo 6.35 a 6.37 odst. 5.

Podpis

(Žalovaný) (Právní zástupce žalovaného)
(Zástupce pro soudní řízení)

Zastávaná funkce
nebo postavení

(Jestliže podepisujete jménem firmy nebo společnosti)

Datum



Pro další podrobnosti ohledně soudů viz www.gov.uk/find-court-tribunal.

Při korespondenci se soudem adresujte formuláře nebo dopisy na soudního úředníka a vždy uveďte číslo žaloby.

N9 Odpovědní složka (04.14)

© Crown copyright 2014

Přiznání nároku (stanovená částka)

- Máte omezený počet dnů na vyplnění a vrácení tohoto formuláře.
- Před vyplněním tohoto formuláře si prosím přečtete poznámky s pokyny, jež jsou připojeny k žalobnímu formuláři.

Kdy vyplnit tento formulář

- Připouštíte celý žalobní nárok a žádá o čas na zaplacení; nebo
- Připouštíte část žalobního nároku. (Rovněž byste měli vyplnit formulář N9B).

Jak vyplnit tento formulář**Fyzická osoba**

- Zaškrtněte správné rámečky a uveďte co nejvíce informací. Poté podepište formulář a doplňte datum. Je-li třeba, uveďte další údaje na samostatném listu a přidejte číslo Žalobního nároku a přiložte takový list k tomuto formuláři.
- Učiňte svou nabídku úhrady v rámečku 11 na zadní straně tohoto formuláře. Jestliže neučiníte žádnou nabídku, rozhodne žalobce o tom, kolik a kdy byste měl(a) zaplatit.

Organizace

- Nejste-li fyzickou osobou, měli byste zajistit připojení účetní závěrky prokazující zisk, ztrátu, aktiva a závazky vaší společnosti na podporu jakékoliv nabídky úhrady učiněné v rámečku 11. Ujistěte se, že zaškrtnáte správný rámeček a vyplňujete oddíly 1, 9 (je-li to relevantní) a 12. Jste-li společností s ručeným omezením, nemusí žalobce vaši nabídku přijmout.
- Pomoc ohledně vyplnění tohoto formuláře můžete získat u jakéhokoliv soudu v hrabství nebo občanské poradny.

Kam zaslat tento formulář

- **Připouštíte-li žalobní nárok v plné výši**
Zašlete vyplněný formulář na adresu žalobce uvedenou na žalobním formuláři jako adresu, na kterou je třeba zasílat dokumenty.
- **Připouštíte-li pouze část žalobního nároku**
Zašlete formulář vydávajícímu soudu na adresu uvedenou na žalobním formuláři, spolu s formulářem na obhajobu (N9B).

Kolik z daného nároku připouštíte?

- ☐ Připouštím plnou výši nároku, jak je uvedena na žalobním formuláři, nebo
- ☐ Připouštím částkuGBP

1 Osobní údaje/Údaje o organizaci

Příjmení/Název organizace

Jméno

☐ Pan ☐ Paní (Mrs) ☐ Slečna ☐ Paní (Ms)☐ ženatý/vdaná ☐ Svobodný/á ☐ Jiný stav (uveďte)Datum narození

Adresa

Tel. č.

N9A Formulář pro přiznání nároku (stanovená částka) (04.14)

Název soudu

Vrchní soud - Divize kancléřství

Číslo žaloby

HC-2015-000945

Žalobce

(včetně ref. označ.)

Berkeley Global
Commodities Limited

Žalovaný

2 Vyživované osoby (lidé, o které finančně pečujete)

Počet dětí v každé věkové kategorii

do 11 let ☐ 11-15 ☐ 16-17 ☐ nad 18 let ☐Další vyživované
osoby

(uveďte podrobnosti)

3 Zaměstnání☐ Jsem zaměstnán jako

Můj zaměstnavatel je

Jiná zaměstnání než
hlavní prac. poměr
(uveďte podrobnosti)☐ Jsem OSVČ a působím jako

Roční obrát jestGBP

☐ Nejsem v prodlení s platbami daně z příjmu, příspěvků
na sociální pojištění a DPH☐ Jsem v prodlení a dlužím GBP

Uveďte podrobnosti o:

(a) smlouvách a další
rozpracované práci
(b) jakýchkoliv částkách
dlužných za provedenou
práci☐ Jsem nezaměstnaný již po

let měsíců

☐ Jsem důchodce**4 Bankovní účet a úspory**☐ Mám bankovní účet☐ Účet má kladný zůstatekGBP☐ Účet je přečerpan oGBP☐ Mám spořicí účet nebo účet u stavební spořitelny

Částka na tomto účtu je GBP

5 BydlištěBydlím v ☐ vlastní nemovitosti☐ společně vlastněném domě☐ obecním ubytování☐ služebním bytě☐ pronajaté

nemovitosti

© Crown copyright 2014

07/04/15
BB

6 Příjem

Můj obvyklý plat, který přinesu domů
(včetně přesčasů, provází, prémie, aid.)
Podpora k příjmu
Dětské přídavky
Jiné státní přídavky
Má penze
Další lidé bydlící u mě doma mi dávají
Jiný příjem (níže uveďte podrobnosti)

	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
Celkový příjem	GBP	za

7 Náklady

(Nezapomínejte žádné platby prováděné jinými členy domácnosti z jejich vlastního příjmu)

Mám pravidelné náklady, jak je uvedeno níže:

Hypotéka (včetně druhotné hypotéky)	GBP	za
Nájemné	GBP	za
Obecní daň	GBP	za
Plyn	GBP	za
Elektřina	GBP	za
Vodné a stočné	GBP	za
Nájem a licence TV	GBP	za
Splátky spotřebitelských úvěrů	GBP	za
Zásilkové služby	GBP	za
Péče o domácnost, strava, školní jídelna	GBP	za
Náklady na cestování	GBP	za
Ošacení dětí	GBP	za
Platby určené na údržbu	GBP	za
Ostatní (nikoliv soudní příkazy nebo úvěrové dluhy uvedené v oddílech 9 a 10)	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za
Celkové výdaje	GBP	za

8 Prioritní dluhy

(Tento oddíl je pouze pro nedoplatky. Nezapomínejte pravidelné náklady uvedené v oddílu 7)

Nedoplatky nájemného	GBP	za
Nedoplatky hypoték	GBP	za
Nedoplatky obecní daně / poplatků	GBP	za
Nedoplatky vodného a stočného	GBP	za
Dluhy z energií: plyn	GBP	za
elektřina	GBP	za
ostatní	GBP	za
Nedoplatky na údržbu	GBP	za
Jiné (níže uveďte podrobnosti)	GBP	za
	GBP	za
Celkové prioritní dluhy	GBP	za

9 Soudní nařízení

Soud	Číslo žaloby	GBP	za
		GBP	za
		GBP	za
		GBP	za
Celkové splátky ze soudního nařízení		GBP	za

Z výše uvedených plateb jsem pozadu s platbami pro
(uveďte seznam)

10 Úvěrové dluhy

Dluhy z půjček a kreditních karet (uveďte seznam)

	GBP	za
	GBP	za
	GBP	za

Z výše uvedených plateb jsem pozadu s platbami pro
(uveďte seznam)

11 Nabídka úhrady

☐ Mohu zaplatit přípuštěnou částku dne ...
nebo
☐ Mohu platit měsíčními splátkami ve výšiGBP
Nemůžete-li zaplatit okamžitě, uveďte prosím stručně důvody níže:

12 Prohlášení

Prohlašuji, že údaje, které jsem uvedl výše, jsou při mém nejlepší vědomí pravdivé.

Podpis

Datum

Zastávaná funkce nebo postavení

(jestliže podepisujete jménem firmy nebo společnosti)



07/04/15

80

- ### Jak vyplňovat tento formulář

- 1 Jak velkou část žalobního nároku napadáte?**

4 Pokud chcete vznést žalobu proti žalobci (protižalobu)

- Pro iniciování své protižaloby budete muset zaplatit poplatek. Pracovníci soudu vám mohou sdělit, kolik musíte zaplatit.
- Může se stát, že nebudete moci vznést protižalobu v případech, kdy je žalobcem Koruna (např. vládní ministerstvo). Vyžádejte si další informace od kanceláře vašeho místního soudu hrabství.

Jestliže je váš nárok vztažen na nějakou stanovenou peněžní částku, kolik nárokujete?

GBP

Přikládám poplatek za vznesení protižaloby ve výši

GBP

Můj žalobní nárok je (uveďte prosím povahu nároku)

Jaké jsou vaše důvody pro vznesení protižaloby?

Pokud potřebujete pokračovat na samostatném listě, uveďte číslo žaloby v pravém horním rohu.

5 Podpis

(Bude podepsáno vámi nebo vaším advokátem nebo zmocněncem pro soudní řízení)

* (Věřím)(Žalovaný věří), že skutečnosti uvedené v tomto formuláři jsou pravdivé.
* Jsem řádně zmocněn žalovaným podepsat tento dokument.

* Nehodící se škrtněte

**Zastávaná funkce
nebo postavení**

(Jestliže podepisujete jménem firmy nebo společnosti)

Datum

/ /

Datum narození žalovaného,
je-li fyzickou osobou

/ /

Uveďte adresu, na kterou je vám možno zaslat oznámení o tomto případě.

	V případě potřeby	
	Tel. číslo	
	faxové číslo	
PSC	DX číslo	

E-mail



07/04/15

B

Resumé

Tato práce vymezuje pojmy obecných nákladů řízení a zvláštních nákladů řízení. Náklady obecné jsou takové, které jsou spojeny s provozem soudnictví, a tyto nese stát, na těchto se určitou měrou podílejí účastníci řízení prostřednictvím placení soudního poplatku. Zvláštní náklady řízení jsou pak ty, které stát nenese, a tyto jsou nuceni vynaložit účastníci řízení. V České republice má úspěšný účastník právo na to, aby mu neúspěšná strana jeho náklady řízení refundovala, tyto náklady zahrnují zejména zaplacený soudní poplatek, hotové výdaje, ušlý výdělek, náklady důkazu a odměnu právního zástupce vítězné strany a další. Otázka přiznávání náhrady nákladů řízení je ovládána zásadou úspěchu ve věci, zásadou účelnosti, zásadou přiměřenosti a zákazem zneužití práva, přičemž český soudce nemá k dispozici test účelnosti a přiměřenosti, jak jej zná anglický soudce. Rozhodování o nákladech řízení je pak ovládáno zásadou právní jistoty, zásadou předvídatelnosti a zásadou *audiatur et altera pars*.

Přibližně jedna polovina států světa přiznává úspěšnému účastníkovi právo na náhradu nákladů řízení proti neúspěšnému účastníkovi, druhá polovina světa toto nezná, přesto nepřiznávání náhrady nákladů řízení nevede k nevymahatelnosti práva. Ve Velké Británii není odměna právního zástupce v bagatelních sporech přiznávána, v Německu jsou odměny právních zástupců nižší než v České republice.

Česká právní úprava se v minulosti potýkala se zneužíváním institutu náhrady nákladů řízení ke generování snadného zisku, k vytváření projektů hromadně podávaných formulářových žalob, které po tisícovkách zahlcovaly české soudy. Přes 58 % nápadu civilního soudce v Praze v roce 2011 tvořily bagatelní žaloby, jejichž smyslem bylo snad pouze generování zisku přiznávanými paušalizovanými náklady řízení. Tato skutečnost vedla k vytvoření projektu www.poplatkyzpet.cz, kdy se tvůrcům podařilo získat 340 000 klientů a zahltit Obvodní soudy pro Prahu 1, 4 a 5 desítkami tisíc formulářových žalob, přičemž toto množství žalob výrazně převyšuje množství žalob, které na tyto soudy napadne za celý kalendářní rok.

Ve věci výše náhrady nákladů řízení Ústavní soud ČR vydal tři klíčové nálezy, a to nález IV. ÚS 2777/11 z 27. 12. 2011, nález I. ÚS 3923/11 z 29. 3. 2012 a nález Pl. ÚS 25/12 z 25. 4. 2013. Po publikaci nálezu IV. ÚS 2777/11 z 27. 12. 2011 klesl nápad formulářových žalob na pražské obvodní soudy o 45,9 %, po publikaci nálezu I. ÚS 3923/11 z 29. 3. 2012 klesl dokonce o 57,11 %. Po publikaci nálezu Pl. ÚS 25/12 z 25. 4. 2013 se nápad formulářových žalob opět zvedl.

Při analýze dalšího problematického místa (žaloby z nezaplaceného jízdného a pokut) se ukázalo, že tím, kdo realizuje zisk z těchto žalob, je vlastně jen soudní exekutor, původní věřitel žalováním a vymáháním pohledávek generuje ztrátu. Soudní exekutor pak realizuje zisk v každém případě, a dokonce i proti oprávněnému, přitom za služby státu sám neplatí (neexistence soudního poplatku v exekučním řízení). Soudní exekutor rozhoduje o své odměně a o svých nákladech sám.

Teorie her pak ukázala, že i legislativní nastavení právní úpravy soudních poplatků vede účastníky spíše k tomu, aby se zbytečně soudili, místo toho, aby se spokojili s rozsudkem soudu prvního stupně.

Analýza problematiky třemi způsoby, a to ekonomickou analýzou práva, pomocí teorie her a komparace, pak vedla nejen k identifikování problémů, ale i k navržení legislativních řešení k odstranění identifikovaných problémů v předposlední kapitole této práce.

Autorka sama si neklade za cíl učinit právní úpravu optimální, dosažení optimálního stavu v dynamickém prostředí práva a ekonomického života není možné. Je možné učinit systém více spravedlivý, více efektivní, i malá změna předpisu může přinést převratné následky.

Summary

This thesis defines terms „general costs of proceedings“ and „special costs of proceedings“. General costs are costs associated with service of justice, those are carried out by the state and partly participated by those who consume justice via court fees. So called special costs of proceedings are those that state does not carry but consumers must. In the Czech Republic the winner has the right to recollect his costs on the loser. These are particularly paid court fees, cash expenses, loss of earnings, costs of proofs, attorney fees, etc. Awarding of costs is ruled by a principle of success in the matter, a principle of effectiveness, a principle of proportionality and a prohibition of abuse of rights. Czech judge has not in disposition English test of effectiveness and proportionality as the English judge has. Deciding on the costs is than governed by a principle of legal certainty, a principle of foreseeability and a principle of *audiatur et altera pars*.

Approximately one half of the world awards the winner participant costs against the losing party, second half of the world does not follow this principle, but this does not constitute a barrier to accessing justice or unenforceability of right. In the UK attorney fees are not awarded in small claims, in the Germany awarded attorney fees are less than in the Czech Republic.

Czech law has allowed in past an extensive misuse of the institute to generate easy profit, to create projects of massive formularies' actions, that by thousands overwhelm Czech courts. More than 58% of actions decided by a civil judge in Prague in 2011 were small claims actions, which purpose was only perhaps a profit via awarded flat rate costs. This reality lead to a creation of a project www.poplatkyzpet.cz, when the authors gained 340.000 clients (340.000 formularies' actions) and almost paralyzed District Courts Prague 1,4 and 5 by tens thousands of formularies' actions. The action-flood massively outgoes a year income of actions in these courts.

In the matter of extent of costs awarded the Constitutional court of the Czech Republic passed three key rulings, i.e. ruling IV. ÚS 2777/11 dated 27.12.2011, ruling I. ÚS 3923/11 dated 29.3.2012 and ruling Pl. ÚS 25/12 dated 25.4.2013. After a publication of the first one the flow of small claims

on Prague courts went down by 45,9%, after a publication of the second one it went down even by 57,11%, but after a publication of the third one the flow started to rise again.

Analyzing another weak spot (actions on unpaid bus tickets and fine) it was shown that the person, who really gets profit from suing, is a bailiff, the original claimant by suing and enforcing claims generates only loss. Bailiff gets the money in every case, even against the creditor, and furthermore he pays nothing for the services he consumes (non-existence of court fees in executions). Bailiff himself decides upon his own remuneration.

Theory of games has shown that rules regarding to court fees stimulates the participants to start long and fruitless proceeding instead of accepting the first court instance decision.

The analysis of given phenomenon by three methods, i.e. economic analysis of law, game theory and comparison, lead not only to identification of law problems, but to law proposals to eradicate identified problems in chapter 9 of this thesis.

The author's aim is not to propose optimal legal solution, that itself is unattainable in dynamical environment of law and economic life. It is possible to make law system more just, more efficient, even a small change in wording can achieve with awesome results.

Anotace

Tato práce řeší otázku nákladů civilního soudního řízení, a to nákladů obecných a nákladů zvláštních. U zvláštních nákladů se zaměřuje na otázku jejich náhrady co do výše a rozsahu. Současné právní předpisy České republiky byly analyzovány pomocí komparace, ekonomické analýzy práva a teorie her na modelových případech, načež provedenou analýzou byly definovány externality, včetně důsledků, ke kterým vedou nebo vedly právní předpisy upravující otázku náhrady nákladů řízení. Aplikace základů teorie her na danou problematiku též ukázala svůj přínos pro analytiku právních předpisů a do budoucna by se mohla stát směrem, kterým by se právní analytika mohla rozvíjet. Práce přinesla matematický vzorec pro výpočet paušalizované náhrady nákladů spojených s uplatněním pohledávky tak, aby pro věřitele bylo ekonomicky realizovatelné pohledávky žalovat a následně vymáhat, a nikoliv postupovat společností skupujícím pohledávky nebo je vůbec nevymáhat, a zároveň byla navržena legislativní úprava, která by zabránila externalitám, které destruuji chod justice lavinou formulářových žalob, a dalším externalitám, jejichž náklady nesou daňoví poplatníci.

Klíčová slova: náklady civilního řízení, obecné náklady soudnictví, náhrada nákladů řízení, ekonomická analýza práva, teorie her a analýza práva.